

Č A S O P I S MAĆICY SERBSKEJE

1881.

Redaktor:

M i c h a ł H o r n i k.

Lětník XXXIV.

B u d y š i n .

Z nakładem Maćicy Serbskeje.

R ó ž e.

Knjezej J. Kaplerjej, wučerjej we Budyšinje,
za spis wo róži poswjećił Radyserb.

1. Smjerc we róžach.

A wječor huslef pod lipu
mjez nami sedžeše,
nam spěwajo tu pěśničku
wo młodej carinje.

Bě cař we kraju na ranju
tón drjechły šedźiwy,
bě wzał sej młodu carinu
na zymne stare dny.

Do róžoweje zahrody
ji hrodzik stwarić da.
„Tu raj maš rjany kćejaty —
so zraduj, mojinka!“

A často wóčka džechu ji
do pyšnej zahrody;
bě zahrodnik mjez róžemi
tón młody čerwjeny.

„Mój zahrodniko noš mi ty
tych róži černjowych,
rad stajała do šklenicy
sej nowych wšědnej bych!“

Wón nošeše duž nuchawki
ji kóždy luby džeń
a swěčeše so do woči
kaž rjany nawożeń.

A z éichej nóžku zwjeze so
jun' za nim čušlefka,
přez kluči džérku łakajo
tam něšto zasłapa.

A w skoku carjej wušepťa
tu powjesć černjatu.
Mu zleći mrok do wobliča
a zuby křipjachu.

Hdyž zahrodnik zas khwataše
do hródka nazajtra,
mu dychny słódke wěšćenie
ta z róži nuchawka.

A cař tym twarcam wrěskaše:
„Sem wulkich kamjenjow!
Je ruče w hródku zatwafće
do duri, do woknow!“

„A róžow wulku kopieu
huj nanoše mi jow,
a nakidajće přez třechu
jich hač do hembjerkow!“

„Tak so tych róži nanucha
při swojim lubšinku!
Ju z nim njech róže zaduša
tu rjanu ješcelcu!“

2. Tři róže.

Wot Wiwalcy k wječoru
Smochćicy su we haju.
Korčmu su tam stajili,
Njewjedželi mjena ji.

Rjana bě tam korčmařka,
Dzowka ji šée rjeniša.
Žeńchojo k tej na žeńtwu
Młodži pyšni jězdžachu.

„Porjedź winka swětłeho,
Najrjeniše lubuško!
Hubka słodka čerwjeńka
Powiedaj nam luboséa!“

Knjezykojo junu třo
Zetkali tam běchu so.
Kóždy přemo druheju
Cheyše ju za njewjestu.

Panik z hrodu knježeho —
Rjane pyšne pacholo —,
Skići róžu čerwjenu:
„Tu sej tykn na wutrobu!“

A študenta Pražanski,
Knježek we čornym somoći,
Poda tež ji róžičku:
„Na wutrobu połož ju!“

Zemjan hajnik zeleny,
Na njeju wšón žarliwy,
Róžu tež ji poskići:
„Ja cheu być twój jenički!“

Rjanka tři te róže wza,
Stykny je do wonješka,
Wody liny do škleńcy
A je staji do wody.

Knježkaj khutnje zjednanaj
Zrudnaj božmje praještaj. —
Wo tón čas ta korčmička
Je tři róže rěkała.

„Njedžiwajće, nadobni!
Lubi sée wy jenak mi.
Žanom' pak so njeslubju —
Nihdy njebdu z njewjestu!“

Hrěšachu či knježkojo
duž so jedyn na druhoh.
Kóždy křikny: „Waju dla
Njej' mi wona njewjesta!“

Znjemdriwiš so do zwady
skakachu kaž kokory —
woči błyski třělachu —
ruki buchu za brónju.

Swětły worcel wuleći —
Na so džěchu mječiki.
Wona skoči do srjedža:
„Stójče, stójče, božedla!“

Tórny mječik hajnika
kusny ručku holiča —
porskny čerwjena ji krej
z nahej ručki běluškej.

„Běda, slepy hajnko, či!“
Wuleći tón z durjemi. —
Tamnaj smjerće stróženaj
brón do nōžnjow nurještaj.

Z krwawej ruku holičo
Wosrjedź njeju stupi so.
„Zawdajtaj mi prawicu
Na pokoj tu bjez sobu!“

„Sama před sobu ja ržu —
Wo mnje hólcam mječe du.
Nihdy njewudam so ja,
Radši była zemrjeta!“

3. Holčo a róžowy pjeńk.

A k rejam herecy piskachu
pod lipu na Jana,
a k rejam róžu černjowu
sej šcipny Lubinka.

„Kak sy mi róži-kerjaško
kaž ruta zeleny !
Što łopjenka ēi swěća so ?
Mi rjany powjez ty !“

„ „Mje miłe słónčko woħrēwa,
mje rosa napławja ! —
A ty, što sy tak čerwjena
kaž róža kćējata ?“ “

„ „Tych panikow so swěru pas,
sej wěnašk hladaj ty ;
Wón njeznowi so nihdy zas
tón junkróz zedrjeny !“ “

„Mje młody panik lubuje,
mi hiba wutrobu ;
tak w žiłkach hraje wjesele
a kćēje w wobliče.“

A nahły wichor přileća,
za kerjašk torhaše.
„Ty wbohi, wón ēi łopjenka
te rjane zedrje !“

„ „Njech zedrje, wšak nalěćo
mi nowe lisće da !
Ty, ty pak pěknje hladaj so,
ty rjanka čerwjena !“ “

4. Hilžine róže.

A jěry kral we zastarsku bě,
Tón dźeše: „Njech wjesele hudži !
Mi moršći so čoło a krěni so zlě,
Hdyž skiwla mi bědni a khudži !“

Pak jeho pani kralowa bě
Tak jandželska smilna duša ;
Rad hoješe rany a bolosće wšě,
Kaž to so jandželam słuša.

Bě do wočow wona miluška
A kćējata jako róža,
A z lubymi wašnjemi wudebjena,
Kiž jandželow zwjeselić móža.

Jí z drastu bě njebjomódry płat
We złotym swěćatym pasu ; —
Přec poccawy bě jej kralowski šat
Při křežinach, hosčinach, kwasu.

Dźeń wote dnja wona do koşa
Sej nabra połničko jědže,
A khodžeše z hrodu do podhroda,
Hdzež dyrkachu tradancy něhdže.

A hłodni šedžiwcy čakachu žno,
Tych wudowow, syrotkow wjele.
Jim błuke wóćka jasnjachu so,
Hdyž smilnica stupaše dele.

A kralowi žrancy a liščakojo,
Či wina žlokaći panjo,
Či šeuwachu krala njedótkliwoh',
Te smilne počinki hanjo.

Wón skaza, na nju so pokhmuriwši:
„Z tym ludom so njeplenč mi dléje!
Zo kralowa ryči z prošerjemi,
To swět so zemjanski směje!“

A kaznja knjeza mandželskeho
Ji kruty zakoń běše,
Hač runje ju we duchu rozboli to,
A ji přečiwo wutrobje džěše.

A jako z hrodu za džen' abo tři
Do nižiny hladaše dele,
Bu česno a tyšno we nutrinach ji,
Hdyž wuhlada hubjencow wjele.

Tam styknjene ruki zběhachu
Na hród te njebožatka.
„Pój zaso, poj zaso k nam z pomocu,
Ty miła jandželska matka!“

A wona wša tak přehnuta
So njezdérža dléje a dale;
Swój koš bě z darami napjelnila
A chcyše dele po skale.

A přeradnik hrozny čušliwy knjez
Bě kralej hnydy to šepnył,
A kral bě so z wětrom před wrota znjesł,
Zo dobroćelku by lepnył.

A wona z wrotami stupajo
Bu jako powzka blěda —
Tam zasłapny knjeza mandželskeho —
Ji hrožeše surowa běda.

A tyknuwši koš pod wodżewadło
So k swjatej Mariji zwoła:
„Smil, pomhaćelka, na mni so —
Hlaj na mnje so strachota snowa!“

A džiwne džiwne zjewjenje
 Ju njenadzicy přeńdze,
 A puścichu ju te strózele
 A dowěra nowa ji zeńdze.

A ducy ji wutroba skrući so,
 Hač ručka też małko šće ržeše,
 A zběhnuwši zakćete wobličo
 We čichim prajenčku džeše:

„We zahrodźe sym pobyla w skok
 A šcipała černjowych rózi!“ —
 Wón do koşa ruku suny kaž kłok
 A njemdrje kłoty so stróži.

Wón wo černje bě skałał so
 A ruku torhny k sebi,
 A zéahny z koşa wodżewadło —
 Tón koš so z róžemi zdebi.

Te čerwjene kćenja so směwkachu
 A na njoh' kukachu lube,
 A we jich słódkim wonjenčku
 Mu zwjedri so wobličo hrube.

Tych rjanych róžow směwkanje
 Hlaj nasměwk jemu zbudzi,
 A wutrobu mu přečeže
 Ta želnosć za khudych ludži.

„Ty bohumiła dušinka sy —
 Če wshitcy swjeći kryja.
 Khodź w bož'mje dha k tym khudym ty —
 Njech miłotki twoje jim tyja!“

A šeuwancy hrozni zběhachu nós
 We woknach a na dworje;
 A kral duż na nich zběhny hłós,
 Zo zeńdze hač do woknow horje.

„Štóžkuli mi zyknje na pobožnicu,
 Wjac njewohladnje tón słonca!
 Z nim do ćmowej jamy, hdžež waki su!
 Njech tam wón skiwli do kónca!“ —

Zas wona pomoc nošeše nět —
 A bjerjechu křewjenki wsědne
 Tón khromy prošeń, tón slepy džěd,
 A khudżatka khore a bědne.

M. Kósyk:

Kaž k słónčku hladaja khudzinkojo
A khwala te křewjate pruhi,
Tak na nju wóčka swěčachu so,
Hdyž dušeše horja a tuhi.

Ji mjeno šće džensa sławjene je,
Ji „swjata Hilža“ so rěka.
Njech sława ji dale rosće a kće
Hač do najdalšeho wěka!

S p ě w y a b a s n j e.

Wot *M. Kósyka*.

1. Łužycy.

Mej smej dwě сотре lubosnej
We cesći wšuži žaržanej;
Kaž krona naju we zwěrností,
Tak mamej chwalbu we pilnosći;
Glej zemsku gruzłu kubłamej,
Serp hobej derje wježomej.

Ja, przedna, bydlim při górah,
Žož złotne kłoski zběram w žnjach;
How mam nejdalše rozglědanje
Wót dweju bokow' hoplewanje,
Tak stojm how gjarda w křutostí,
Žož přejdu chłodne wětřiki.

A ja, ta druga, w nižynach
Mam dom nic chudšy na płodach,
Lěc njejsom gjarda we křutostí,
Ga som je weto we pyšnosći;
Glej, na žwałach se kólebju
We cesnym, křasnym hoblaku.

Tak bydli kužda wósebje
Ma swójo brěmje, wjasele,
Lěc tak smej ziwno rozdželonej,
Smej weto sebje přichylonej;
Su naju jađne kólebkí
Že k swětlu něga zbujkali.

By wěżeł naju cesne mě?
 To stoj juž nama na cole.
 Lěc hynak smej wót wenkownosći,
 Smej weto sotře w nutřkownosći;
 Mej smej tej sławnej Łužycy,
 Ta górná, dolna w zjadnosći!

2. Čornobóh (Carnobog).

Postrowjenje, postrowjenje Buži tebje Čornobóh, Mójich wóscow rozzjawjenje, Mócenych duchow kralejstwo!	Něto ga se pochylaju, Bomow głowy před tebu, Gaž je wětřy zegibaju A se wiju na góru.
--	--

Lěc juž wšykne k prochu síšci Zabyše wšog' zajżenia, Ty pak sy a hobstojš hyšci Ako pomnik nimjerstwa.	Něto ptaški zespiwaju Kjarliže na hołtarju, Wěcej ga tam njestupaju Naše wóscy k hoproju.
---	--

Postrowjenje, postrowjenje
 Ga sí buži Čornobóh,
 Serbskich wóscow rozzjawjenje,
 Serbskich duchow kralejstwo!

3. Njewěsta a kwětašk.

Mjazu žešo njewěsta, Ze serpom wšo wotrěza, Ako kwětka wižešo, A se jogo zmilišo.	Rownož how tym zelišcam Se tak rědnje husměwkam, Daju póske wónjece, Přeto mě tak zaduše.
--	--

„Kwětašk rědny, zo ga how Přízoš jan' do zelišćow? Skóro bych sí wotžela, Główku na serp złożyła.“	Stawna rosa — mója łdza, Kenž mě k zemi zechyla, Tak kcu rad do smjersi hyś, Serpoju se pódwoliš.
---	--

„Tužny stojm we śamnosći, Słyńco na mnjo njeswěši, Nicht mě njokco huglědaš, Nicht mě wbogeg' hoplewaš.	Główku zwignu spokojny, Hutrěte ga su wše łdzy, Mě ga jo nět wižeła Rědna, cesna njewěsta.““
--	---

Glej a cesna njewěsta
 Připě kwětašk na nadra,
 K hołtarjoju stupašo,
 A tak sebje cesčašo.

4. Mały pachoł.

Mały pachoł jużor du
 Do wsy gjardy w zecyku,
 Njebójm wěc se Bubaka.
 Ej ty złosny Bubako,
 Dłużko dosć mě třašašo,
 Nět pak bywam skobodny.

 Troštnje glědnu do rogow,
 Do pósmojtych nugliškow,
 Bubak ga nět huběga.
 Som ga mały pachoł juž,
 Kcu sí lažko přewinuš,
 Bubak, mam sí we mócy!

5. Cartowe kamjenje.

Złe duchy něga se wažichu
 A we kněžarfstwo se pobichu,
 Za mócu kuždy ga góžišo
 A za kronu njemožne cérišo.

Pak na prjedk stupichu po bitwje
 Cart, Dunder, Djas ako mócnjejše,
 Wše druge ga dejachu wichowaś,
 Před dobywarjami se zegibaś.

Zas skóro zwótklonichu se třo,
 Gaž kuždy se we swěše bachtašo,
 Pak z takim wóni se zjadnachu zas,
 Ab' přichod jim njespložiň njeměrny cas!

Chtož kamjeń nejdalej chyšijo,
 Daś hobchowajo ten kněžarfstwo,
 Chtož wjetšu móć móžo pozjawiš,
 Tog' kcomy z kronu tež pocesćiš.

Te třo ga nět łamachu kamjenje
 Wot górow a chytachu daloko wše,
 Až škricki kamjenje parskachu,
 Až swět se stergnušo we rdžanju.

A glej, Cart kamjenje chyšišo
 Nejdalej a kněžarfstwo dostašo.
 Złe duchy wše jogo cesčichu
 A kronu jom' na głowu stawichu.

Tak zinsa hyšci ga kamjenje
 We dołach laže te Cartowe,
 Kenž palcow zaryše hobznanje,
 Ak' Cart je njemóžne zapřimě.

6. Přezpołdnica a njewěsta.

„Co we mójim žytu brožiš,
Tergaš móje kwětaški?
Kcu se pomscíš, kcu éi wrošíš,
Wěz, ten cas mam we mócy.“

„Módracki som tergaś ksěla
Nawożenju k wěnašku,
Njeby žgan mě za zło wzeła,
Mócna, wódaj z lubosću.““

„Twója rědnosc — twoja gluka,
Škoda za mój serp že sy,
K znankstwu za to how jo ruka,
Glich pak něco marskam sí.

Z wótgronom dejš mě nět služyš
Na wše móje přašanja,
Njamžoš pak, ga dej sí nužiš
Stawnje głowa bóleca.“

„Kak ga namakaju słowa,
Gaž som hužesona wša,
Ach kak bļuži mója głowa,
Běda! som juž zgubjona.““

„Twója rědnosc — twoja gluka,
Njok sí zewšym škódowaś,
B'žoli twójog lubeg' gubka
Mě nejpjerwjej hupoškaś.“

„Kake žiwe požedanje
Swěteg' zwěstka njepōcnosć?
Lěc we twójo hoplewanje
Wólam nět, złam jeje złosć!““

Glej, a Bog ju husłyšašo,
Błysk nět pogrozy na raz,
Přezpołdnica huběgašo,
Njewěsta bu licha zas.

Wo našim futuriskim 'du'.

Podał dr. *Pful*.

Štož je knjez redaktor na str. 47 lětnika 1880 rozestajał, temu wšitkemu so ja połnje přizankuju. Při tym pak chcu wozjewić, na kajke wašnje sym ja so z wěstosću přeswědčił, zo je naše futuriske

'du' w ludowej rěči tak wjele kaž 'b'du', a nic tak wjele kaž 'du' abo staršo 'idu' (ich gehe, eo): runjež je tole poslednje před lětami jedyn Serb wučił. Ja mam swoje wěste přeswědčenje z Wojerowskeje podrěče (Hoyerswerdaer sprachvarietät), kotruž sym ja hižo za młode spóznał přez swojich přirodnych (Luk. 14, 12) z Wulkeje Nydeje, ze Spal a z Wysokeje pola Wosleńka, a kotrejež wotkhilowanja wot mojeje Budyskeje rěče su mje wot młodosće zajimałe. Tehdy sym ja wurjekować slyšał: Ja b'du to činić (= činić), to b'du činić, to b'džo čežke, to njeb'džo čežke, to njeb'du činić, ja njeb'du atd. atd., runjež by so pódla teho tež 'ja du činić, to njedu činić' atd. prajiło. Negativna twórba 'njedu' pak najjasnišo swědči, zo je naše vulgarne 'du' z dlějšeho 'budu b'du', nastalo; přetož hdyž chce wojerowski Serb přitomnosć słowjesa 'hić' zanějić, to wón stajnje takle rjeknje: 'Njejdu, njejdžoš, njejdžo' atd. Z tymle njejdu pak so ženje žane futurum njewutwori, ale jenož ze prjedy zapisanym 'njedu = njeb'du = njebudu'.

Ale we wěstej stronje so tola praji: 'To njeńdu činić, to njeńdže móžno' atd.? Haj wšak, haj! Lud so naposledk na wšo zwuči, kaž nam n. př. nětčise wěcne 'budu' při tajkich futurach swědči, hdzež žana 'budu' so nałožić njedyrbjało: n. př. 'budu napisać' (za 'napisam', kotrehož přitomny čas je 'napisuju'). Naša rěč znaje wšelake tajke wučene mylenja (gelehrte irrthümer). Tak so n. př. we wěstej stronje njedaloko Budyšina wot jeneho a druhoho rjeknje: 'Bohu bydž džak!', dokelž je něhdy jedyn wučeny muž tak wurjekował; bjez-tym-zo lud sam wot sebje tež w tamnej stronje 'Bohu budž džak!' rjeknje. — Jedyn druhí wučeny zmylk móžemy na słowje 'knih i' wobkedžbować, kotrež je so wokoło Wojerec we swojej prawej twórbje 'knihu' zakhowało, w druhich serbskich stronach pak so na 'knije' (gen. knijow, kniji) přeměnilo. Z tehole wobojeho je mylata wučenosć tola wutworila: Kn i he (!), gen. kn i hi (!). A ludžo džensa z najmjeńša z džela woprawdže tak praja, runjež drje hišće džensa čuja, zo dyrbjeli, nochcedža-li 'knihu' prajić, z najmjeńšu 'knije' (kniji) wurjekować. — Runje tajki wučeny zmylk mamy w podótknjenym njeńdu činić. Wučeny muž takle rozpominaše: 'Ja budu (b'du) činić', što to po słowje němski abo ťačanski abo francowzski rěka?

Ničo! Tehodla je to cyłe prajenje wopake, a my dyrbimy ‘budu (b’du) do ‘(idu) du’ přewobroćić, kotrež so němski a ťačanski a franzowzski přełožić hodži! A na puću tehole wučeneho mylenju přetwori so negativne ‘njedu (njeb’du, njebudu)’ najprjedy do ‘njej-d u’ a potom pozdžišo do ‘njeńdu’. Tajke ‘njeńdu’ pak je zjawnje tak wopačne, kaž prjedy naspomnjene ‘knihi’ a ‘Bohu bydž džak!’

Delnjoserbske ludowe pěsnje.

Z rukopisneje zběrki B. Markusa wupisał *M. Hórnik*.

1.

Dyž ranje swita, źeń bywa,
Ta gólicka chopi płakaś.
„Njepłac glich ty gólicka moja,
Ja kcu sí twój źeł zapłašíš;
Ja kcu sí daś tog' rejtarika,*)
Tež hyšći třízasća tolari.“

„„Ja njecham měs tog' rejtarja,
Tek njecham měs třízasća tolari,
Ja kcu měs tog' swojogo!
Njekrydnú lubego swojogo,
Ga wrošu ja se k muterce.““

„„Och muterka, luba muterka,
Dajšo mě śmjatu komoru!
We njej kcu byś lěto a źeń,
Tam we njej kcu ja płakaś.““
Lěto a źeń se njebě minuło
Ta gólicka běšo humrěla.

Zgónił jo to jeje luby,
Jeje luby nejlubšy;
Sednu wón se na konika,
Na swojogo konja šumjela,
Rejtowa**) přece k muterce dom.

„Pomgaj Bog wam, muterka,
Žo ta waša žowka jo?“

*) Markus přełožuje: Reiterfnecht.

**) T. j. zrejtowa abo rejtownašo.

Wona jo nam humrěla! —
Rejtaf ten zawroši swojogo konja,
A rejtafa přece k městoju.

Bližej wón k městoju bywašo,
Ga juž te zwony słušašo.
Do města nutř přirejtowa
K tym cerjenym*) carnym nosarjam:
„Nosarje, lube nosarje,
Stajšo ten kašč na zemju dołoj!

Ja keu hyšcer raz hoglědaš
Na jeje brunej wocy,
Na jeje tłustej ruce,
Na jeje cerwjenej licy,
Na jeje tłustej nožce.

Hyn ty sy humrěla mojogo dla,
Ga keu ja humrěš twojogo dla!“
Wón hušēgnu swój złoty mjac,
Staji se jen k hutřobje
A zakloji se**) až do smjerši.

„Hyn zakopšo hyn zakopšo naju
Při tych puſach, rozpuſach,
Žož te młode gólcze z piwa domoj du.
Hyn na mnjo stajšo złoty mjac,
Na nju stajšo rušany wěnc!“

Lěpjey to słuńco swěšašo,
Lěpjey mjac se błyskašo;
Lěpjey se deščik zejzěšo,
Lěpjey ta ruta rosćašo.***)

Hyn pismicko na pismicku stojašo,
Až jima se tam hobima derje žo,
Až hobej w gromaze zbóžnej stej.

2.

Moja lubka wjelgin młoda,
Ja dejm za njeju pocakaš.

*) Drje = cerwenym, abo prjedy šerjecym, šerjacym?

**) Po prawym: zraní se.

***) Tu drje je po prawym kónç; slědowace móže być reminiscencia čísla I. w Smolerjowej zběrcy.

Jadno lětko kcu ja cakaš,
Dlej pak glich ja njebudu!

„Wšako glich ty njetrjebaš,
Ja som dawno wjelika dosć!“

3.

O ty moja hundert tawzynt lubka,
Ja drje wěm, až tebje jaro tužne jo
Za tu twoju njeprawu lubosć.

Kaž ty ze mnu měniš,
Gaž ty płacoš,
Ga ja se derbim smjaš.

4.

Hanka, Hanka,
Co sy ty cyniła,
Až sy sebje take zwóliła?

Takego pijanica,
Takego kortarja,
Takego groznego lapaka!

5.

Sy-li glich ty moja lubka,
Přewoź glich mě domoj přez guwno,
Přez guwno jo rowna drožka!

6.*)

Jědu k nam, jědu k nam Lěščańske,**)
Wše górkí a dołki su přejěli,
Ale do Łojowa su přijěli.

Srjež togo Łojowa su zastali,
Prašali su prašali:
Žo je ten Łojejski nowy dwór?

„Keošo wy jo wěžeš, Lěščańske,
My keomy wam jo derje powježeš.

*) Přirunaj č. 186 pola Smolerja.

**) Abo z druheje wsy, wo kotrejž so spěwa. To płaci tež wo druhich wjesnych a swójbnych mjenach w pěsničkach.

Před tym žen Łojejskim nowym dwórom,
 Tam stoj ta lipa zelena,
 Spóz njeje seži rědna gólica.

Šyjo tej šanta žyżanej,
 Wijo tej wénca rušanej.

Dwa jo tej šanta hušyla,
 Dwa jo tej wénca huwiła.

Jaden jo dała góleoju,
 Drugi jo sama znosyła,

Na swojich włosach na żołtych;
 Na swojej kanice*) na carnej.“

„ „Luba ty družka towariška,
 Spopytaj ty togo wěnaška!“ “

Dawno sym ja joko spopytała;
 Namakaś joko njamogała!

„ „Njepytaj wěnaška w komorje,
 Glědaj gólicoju na głowu!“ “

Gólc ten chójzi po dwórje,
 Nosy wěnašk na głowje.

Rada by jomu jen zejmjeła,
 Ale bžez**) togo nana njesměla!

„ „Bžez tog' nana by derje směla,
 Bžez teje mamy njesměla.“ “

Rada by jomu jen zejmjeła,
 Bžez teje mamy njesměla.

„ „Bžez teje mamy by derje směla,
 Bžez tog' bratřa njesměla.“ “

Rada by jomu jen zejmjeła,
 Bžez tog' bratřa njesměla.***) — —

Glich jo wona tu móć měla,
 A jo jomu jen zejmjeła.

*) W staršej recensii rukopisa so praji, zo napisowař pěsňe to słwo njeznaje t. r. wukłasé njewě a zo je z „Ropſpuť“ přełožuje, w pozdžišej recensii steji „Hcube“. Kanica je drje to, štož druhdze „hupac“ (hornjoserbski je hupak = Wiechhopf) rěka. Tajka njewjesčinska hłowa je so ptačej hłowičcy kanje abo hupaka podobna zezdała.

**) Praji so tam tež přez město bžez.

***) Tute wójmidla so druhdy dale spěwaju: Bžez teje sotry, bjez tych kmótłow, wujkow, sotow, šwagera, šwagernice, bžez teje kumpanki, kumpana, starých (Schöppen), kněžych, bžez teje gmejny.

7.

Z huglědkom ja na moju lubku glědam,
 Z huglědkom ja ju hupytam —
 Taku rědnučku, taku pisanu,
 Z huglědkom ja ju hupytam.

8.

Moja lubka jo rědna
 Ak ta cerwjena roža;
 Wona jo tak rědna
 Ak to jadno jabluško.

9.

Moja lubka na mnjo zła!
 „Daś přece, daś přece jo a jo!“
 Bratřík přěgaj konjowu;
 Kcomej mej jěš pó drugu!
 „Daś přece, daś přece jo a jo!“

10.*)

Na góorce je pšenica,
 We dołku jo groch;
 Sy-lik rědna gólica,
 Wóżeń ty se doch!
 „Rědna ja njejsom,
 Dobra ja som!“

11.**)

Swaźbarje jědu ku dwóru,
 Na gólcynu nowu komoru.

Gólicu do špy wjezechu,
 Za blido ju sajžachu,
 Sporamje jeje wokeńco.

Wona to wokeńco powocyni,
 Hutergnu jim rožu cerwjenu,
 Chyši jim ju na blido.

*) Přir. Smol. číslo 175.

**) Přir. Smol. strona 136.

„How mašo moju najmłodšu sotřu,*)
 Ž njeju te reje rejujšo,
 Te pyšne reje zwózujšo!
 Te serbske kroše zmjetujšo,
 Te cerwjene złota zbrinkujšo.“

12.

Mutercyny młodšy syn
 Žěla te husle malučke.
 Domdaj domdi domdidraj.
 Grajo te rejki krotučke,
 Bjerje te pjenježki drobnučke. Domdaj atd.
 Muterka synka prosašo,
 Głoweycku jomu głažašo.
 Kséł wón jej tak poslušny byś,
 Njekséł nocy fryjowat hyś.
 Góleyk zlubjašo poslušny byś,
 Ale nocy k lubce žěšo.
 Ak jo mimo woknow šeł,
 Praša wón ju wo rušany wěnc.
 Lubka njekšěšo jomu jen daš,
 Glich pak prosašo do špy přijš.
 Skocýł ten góleyk na blido,
 Swojej tej lubce za blido.
 Njedajo jej se z města gnuš,
 Dejała zlubiš jogo byś.

13.**))

Na luce třawa zelena.
 Žěla jo ju žeła
 Ta běla cerwjena.

14.***)

Njewjericka, njewjericka,
 Žo ga twojo gnězdko maš?
 Na kerjašku, na wjerjašku
 Tam jo mojo gnězdko.

*) Konec jako Smol. č. 2.

**) Wudospolnjenje Smolerjowe: Na knježej luce.

***) Lépsí variant, dokelž hewak w pěsni (Smol. str. 101) mjenowana „jaskolicka, świgalicka“ na kerjašku njehnězdží! Snadž bě něhdy wjacy strofow.

15.*)

Pójšlej běštej dwa młodej,
 Pójšlej běštej dwa cerwjenej;
 Gólkú a pólko stej přejšlej,
 Nadejzéštej zagrodku.

Do zagrodki stupaštej,
 Pod jabłońkom sedaštej.
 „Sednjomej se sednjomej,
 Gromaże mej husnjomej!“

„„Chto ga b'zo naju górej wólaś,
 Gažy bužo žeń bywaś?““
 „Nad nama seda sylojašk,
 Sylojašk ten wjasoły ptašk.

Ten bužo naju górej wólaś,
 Gažy bužo žeń bywaś!“

16.

Wšykne žowča tuder su,
 Moja lubka tuder njej’;
 Wona keo měš powježone,
 Wona keo byś hólowaná.**)
 Wona drje bužo sama přijš!

17.***)

Hanicka lubeycka, hobroś se ku mnjo!
 „Njebudu, njesmějom, wjelika šelma!“
 Hanicka lubeycka, daj ty mi mulku!
 „Njebudu, njesmějom, ty maš šeru brodu!“
 Rownož ja mam taku šeru brodu,
 Tek mam ja glich taku bělučku gubu!

18.

Wórachu, włocachu,
 Ja w heli lažach;

*) Dlějsa je Smolerjowa: Spojšlej stej dwa młožeńca; ale tam stej drje dwé pěsni do jeneje zjednoćenej. Přirunaj tež E. Mukowu w Časopisu 1875, str. 114.

**) Nětk je wuwostajene n. př. Po nju ja tam njepójdu atd.

***) Ta je dlějsa dyžli Smolerjowa str. 37. Tam so praji: Aneyeka lubeycka, maš běłe nožki. Na to by so hodžilo: bělučku ruku abo: lišče lèpjé: słodku gubku!

Huslowachu, rejowachu,
Ja tek tam běžach.*)

Gaž naše k hobjedu,
Ja z nimi sobu;
Gaž naše na pôlo,
Ja gned do hele.

Niži lěpjej, niži lěpjej
Ako w mojej heli. ;;

19.

We Špitalu na Kamjeńcu**)
Stoj' jaden cerwjeny grod;
We njom bydle tři žowča,
Wše jadnak rědne su.

Jadna taka njewjelikna
Ta dej ta mója byś.
Ja kcu jej kipiš sukeńcko
Wót samego somota!

„Skupuj abo njeskupuj,
Wšo dermo kupujoš;
Ta ma drugego lubego,
Tej pisaf rowny njej.“

20.

Žo ga glich***) ty lěgaš,
Žo ga glich ty sedaš,
Och ty rědna lubka?

„Na proze sedam,
W komorce lěgam,
Prijz, mój luby, přijz!“

21.

Šlo jo to žowčo třawku žeś
Na łucku zelenu, jud hej!
Brěmje jo třawki nažeła,
Styrjoch brunych nadejšla.

*) Tale strofa rěka pola Smol. str. 103: Kopachu, wóráchu atd., ale tam móže so wona wuwostajić, dokelž so k tudy podatemu pokračowanju lěpje hodží.

**) Hewak so praji: pod Kamjencem.

***) Glich stoji drje na měsće předawšeho -li, -lic, -lik.

Žo ga jo ten rědny gólc,
Ako kónje spopaso, jud hej?
„Wón jo hujšel na přězu
Na tu přězu —sku.

Co ty žowčo k mytu maš,
Až ty nam jo njepowješ, jud hej?“
Sedym tych slobrnow wjele njej’;
To ja tebje njepowjem!

Gaž ja přijžom k mojomu lubemu,
Wšikno jomu hupowjem, jud hej.
Ale to jano jomu njepowjem,
Až ja drugego lubego mam.

„Maš ty, žowčo, falšnu rěc,
Ja mam ten wótřy mjac, jud hej!
Wotrubnu ja sí šyu prec
Za tu twoju falšnu rěc.“

Wezmoš ty mě žywjenje,
Duše doch ty njekrydnjoš, jud hej!
Nad wódu stoj' lěščinka,
Nazymu jo zrubana.

Nazymu jo zrubana,
Nalěto jo zelena, jud hej!
Tak tež ta mója chuda duša
Nimjer*) žywa wóstanjo!

„Žowčo, ty sy malučke,
Doch tak mudručke, jud hej!“
Na to jo mi mója maš hucyła,
Až ja deru mudra byš.

22. **)

Gólc ten jězo z góle domoj,
Žowčo plejo lan.
„Maš-lic ty te běle nogi,
Dejš ta mója bys.“

Mam ab' njamam běle nogi,
Twója njebudu ; ***)
Ja som dawno słušala,
Až ty maš druge tři!

*) Lějje: přeceji! nimjer = immer (während).

**) Přir. Jórdanowu: Kučak jěže z góle domoj.

***) Markus přistají tu: njebudu, futurum simplex; dokelž Delni Serbja pisaju tež germanism: budu byš!

Wboga mója hutřoba,
Wboga ja tu som!
Z jadneju ty rejujoš,
Drugu fryjujoš;

Třesu sy pósala do ryzykow,
Ta dej zasej přijš!
Ži, ach ži, holuj ju,
Holuj ju tam zas!

Rzykow jo nazběrała,
Měšack roztergała.
Ži, ach ži, a holuj ju,
Holuj ju tam zas!

Toriš jogo kšešo,
Njewěšešo z cym;
Škrabała jo marchej, *)
Dała jomu krěn.

23.

Za našymi guwnami
Te dobre lěda su;
Chto ga by je huworał,
By dobre žyto brał!

Wjelk je huworowašo
Ze styrimi kózami;
Bošon jomu spogonjał
Ho dlujkich škóronicach.

Jěž mi rowno z kójca wen
Ab' ja sí zežeru!
„Njezečeř mi žinsa,
Ja keu witře lěpjej jěš!

24. **)

Wóno jo cas domoj hyś,
A piwo palenc wšo.

„Piwo palenc derje jo,
Ale pjenjez njamašo.“

*) Marchwi škrabas, přir. Smol. str. 107.

**) Tuta je dospořniša dyžli pola Smol. str. 77.

Dajšo wy nam křinicku,
My mamy pjenjezy.

„Ho waše pjenjezy njerožimy,
Te (how) nic njeplaše!“

25.*)

Ho nic se ja njestaraū,
Až žo budu nocы spaś,
A na lubku spominaś,
Tu ceļu dļujku noc,
Na jeje licko cerwjene
A pjeršeń slobrjany.

26.

Pas mi kónja brunego
Na tej luce zelenej,
Ga derbiš ta mója byś.

Kónika sí spopasom,
Brunika sí zawrošu,
Twója pak ja njebudu.

Njebužoš-lic lětosa,
Ga derbiš za lěto,
Mója doch ty derbiš byś!

27.**)

Tam stoj' ta lipa we tom dole,
Wóna se chwějo tam a how,
Žož ten wětřik na nju stoj'.

Gaž se k nalětnemu přibližašo,
Luby ten žěšo z wójny domoj
Po tej góli zelenej,
Po tom pólku wjasołem.

Cerwjeny mantel se zahobali,
Až lubka joko spóznaś njederbjašo;
Rědna w zagroże ryjašo,
Wóna tak žałostnje płakašo.

*) Přír. číslo 42. pola Muk; poslednej rjadkaj tam njeslušataj!
**) Variant pola Smol., str. 27.

Co ga ty płacoš, rědne žowčo?
 Jo si twój nan abo muterka gram?
 Abo jo si twój luby wotpowjeżeł?*)

Mi njejo mój nan abo muterka gram,
 Mi njejo mój luby wotpowjeżeł;
 Ale weora jo rowno sedym lět,
 Ak wón jo zlubił zasej. přijš.

Co ga ty tužyš, rědne žowčo,
 Wón jo měl weora tam z drugeju zlub! ;:

Bužoš-li ty tam zasej přijš,
 Připowjež jomu wjele dobrego!
 Wšykno, což mej smej groniłej,
 Wšykno smej zwěru myśliłoj.

Njewěf doch, njewěf doch, rědne žowčo!
 Co, ga by ja ten samy był?
 Ja kšél si jano tak zhusptytowaś,
 Lěc ty něžli drugego njamaš.

Kak ja dejavała drugego měš,
 Gaž hutřoba přece žałujo?
 Bělu tu rucycku za rucycku
 A złoty ten pjeršćenik za palack.

Něnto dejš ty ta mója byś,
 A žedna druga ako ty,
 A zwěrowana góspoza!

•
28. **)

Za našymi guwnami při brjazynje
 Tam jo ta sčažka huteptana.

Chto ga jo ju huteptał?
 Huteptał jo ju rědny sam.

Wjacor jo chójžił na jgru k nam,
 Žajtřa jo rano wot nas šeł.

Ga by to psyšće njejawkało,
 Njeby ta muterka husłušała.

*) Słysi so tež skóncowane: wotpejeżeł. Tak tež pejem m. powjem, powěm. Tuž mam za to, zo naše „pječa“ (dicitur) ničo druhe njeje khiba skepsane: powjedźa, powjedźeja = praja, dicunt. Tehodla pisam radšo: kaž praja, tak prajo.

**) Prir. Smol. str. 62 wjele hinašu: Teptana jo sčažcycka.

Bańku tu(ž) piwa do ruki,
Kromicku klëba do dybzaka;
Bańku piwa žowcyšćoju *)
Kromicku klëba psyšćoju!
Wence deru**) stojaś a zyma mi jo,
A zymna ta rosa na mnjo pada.

29. ***)

Posrjeż Zakrjowa stoj' lipa zelena,
Spóz njeje tam gólcyšćo, †)
Tak wjelgi zrubane, jederhej.

Nimo tam žěšo žowcyšćo,
Zběrašo te zelišća,
Te zelišća, jederhej.

Njezběraj ty zelišća,
Šyj šanku suknicku ††)
Šyj suknicku, jederhej.

Suknicku ja nješyjom,
Gaž mój luby doma njej',
Gaž luby doma njej, jederhej. —

Luby ten jězo ze jsy wen,
Wjele luži za nim žo, †††)
Luži za nim žo, jederhej.

Wšykne te luže płakachu,
Jan' ta jogo nejlěpjej,
Ta jogo nejlěpjej, jederhej.

Ja mam hyšćer dwa noża,
Ak mój luby skupował,
Mój luby skupował, jederhej.

Jaden jo do se stajiła,
Drugi za nim chyšiła,
Za nim chyšiła, jederhej.

*) žowcyšćo, skrótšene: žowcšćo, pozdžišo: žowčo.

**) deru = derbi.

***) Přir. Smol. trochu hinašu str. 49: Srjež Bórkow stoj lipa.

†) Pola Smol. staj dwaj pachołaj.

††) Lěpje: košulku.

†††) Tutón rjad a slědowaca strofa staj tež tudy w pěsni 30,

Zakopšo naju při droze,
Při droze zelenej, *)
Při droze zelenej, jederhej.

Sajžéo nad nama dwa pruta,
Dwa pruta winowej,
Dwa winowej, jederhej.

Sajžéo nad nama keř ruty,
Keř ruty zeleneje,
Zeleneje, jederhej.

Wino to rědnje rosčešo,
Guste grańki mějašo,
Grańki mějašo, jederhej.

Ruta ta rědnje rosčešo,
Teke rědnje kwišešo,
Rědnje kwišešo, jederhej. **)

Kuždy nimo chójzecy,
Kuždy tam tak gronjašo,
Tak gronjašo, jederhej:

How lažtej dwa młočeńca,
Zwěru lubo mějonej,
Lubo mějonej, jederhej.

Wón jo humrěl jeje dla,
Wóna pak jo jogo dla,
Pak jogo dla, jederhej.

30.

Kóńcom nad kóńcom Zakrjowa
Stoj' nowa komora,
O hej stoj' nowa komora.

We njej bydli gólica,
Rědna běla cerwjena. O hej atd.

K njej su tam přišli powjesći
Jadne tužne powjesći, ***)

Až jeje luby jo njabogi,
We cuzbje humrěl jo.

*) Prjedy je snadź bylo: Spód lipy zelenej.

**) Nětko sledovace kóněne tri strofy su podobne Smolerjowej pěsni číslo 1.

***) Wottudy je pěsni podobna E. Mukowej, Časopis 1875 str. 109, hdžež sym prawje wuhódał, zo je tam spočatk noweje pěsni.

Lubego k rowoju njasechu,
Wjele luži za nim žo.

Wšykne te luže płakachu,
Jan' ta jogo nejlěpjej.

Cogodla tužyš, gólica,
Rědna běla cerwjena?

Wšak jo ten swět šyroki dosć,
A gólcow hyšcer wěc!

Hyšcer wjele rědnjejšych
A wjele chytřejšych.

Co pomgaju te rědnosći
A tež te chytrosći,

Gaž njejsu tam te lubosći
A tež te wěrností!

31.*)

Připowjež tej mójej lubce
Jaden dobry wjacor!
Daś se třošku přigotujo,
Ja k njej žinsa pojdu,

Po wórješki, po jabluška,
Po te žołte kruški, —
Smej se mej tak lubo mělēj
Taki jaden dļukki cas!

Dajom ja sí žinsa hobšeit,
Njej' to jaden tužny cas?
Płac ty rědna hyšcer wěcej,
Wěcej mója njebužoš!

Trěj se wócy z kamjenjami,
Wěcej mója njebužoš!
Přez płot wyka, k lubce smyka:
„Njepowjedaj na mnjo!

Wšak ja njejsom dalej był
Ako w susedowem guwnje;
Tam sem z njeju hokošował
Na te styri štundy.“

*) Přir. Smol. str. 112, hdčež je jenož jena strofa; ale tež tudy njeje drje dospořna.

Groniła jo, až sama jo, *)
 Ale pak nižer wěrno njej'!
 Sama jo stupała na žufka,
 Gólcia jo starcyła za žufka.

Groniła jo, až sama jo,
 Ale pak niga wěrno njej'!
 W zymje w pjerju, w lěše w kerju,
 W rokotowem kerju.

32. **)

Šapař tam paso w zelenem
 W zelenem gajku.
 Wojce se běle ako ten sněg
 A šapaf tam chojži ako ten kněz!

33. ***)

Nam njejo wšym móžno gromaze bys,
 My derbimy jaden raz roztyla hyš.

Roztyla hyš a zasej přijš,
 Pón kcomy žaseš raz wjasołše bys.

Žo jo mój nan a žo jo mója maš?
 Komu ja deru tu dobru noc daš?

Staršy ten bratř jo w czuzem kraju
 A młodša ta sotřa jo njerozymna!

34. †)

Přijžo mój luby z wjacorka,
 Z wjacorka jo ta carna sma.

(Gaž wšykne luže spě a laže, ††)
 Ja deru jězdžíš po tych nocach,

Po tych smjatyč wjacorach
 Pytajacy tu bytřu gwězdu.

Kóteraž gwězda nejbytřej swěsi,
 Hobswěsijo wšym gorkam a dołkam,
 Teke tej mójej stajnej lubce!)

*) Smolef ma na str. 111 jeničku strofu: Hanka groni: sama doma.

**) Prěnje tři slova jenož su te same ze Smol. na str. 150.

***) Podobnu pěseň ma Jórdan pod číslom 24.

†) Mało hinak pola Smol. str. 31.

††) Tuta strofa ze slědowacymaj twori drje wosebitu pěseň.

Och rozmilona lubka mója,
Wocyń ty tu komorku
A pušč ty mě nutř!

Z połnocy ja luži njeznaju,
Teke nikogo nutř njepušćiju.

Njeznajoš ty mě z połnocy,
Ga znajoš doch mi spo rěcy,

Po mójom z éicha gronjenju
Po mójom z éicha nutř-kłapanju,

Ty sy wote mnjo dosé gronił
Tu janu wjeliku žiwnu wěc.

Som ja jo gronił pijany,
Ga nuchterny kęu jo zamjelcaś.

Ty dejš tu dłużku ruku měš,
Gaž kcoś wšym lužim na gubu biš.

Ty dejš tu wjeliku płachtu měš,
Gaž kcoś wšym lužim gubu zatkaś.

35. *)

Mój ten luby se mi zgniwał jo,
Njecha ze mnu dobry byś,
Njecha ze mnu powjedaś.

„Zgniwaj se, zgniwaj se bożejmje
Ja we tebje wjèle njerožu,
Ja za tebu niži njepojdu.

Ty sy togo bogatego bura syn;
Ja som ta żałostna służabna,
Ja som tomu gólcouj njerowna.“

Sy ty, mója luba lubka, chudobna,
Tola sy rědna běla cerwjena;

To su te naju lubosći,
Naju te lubosći su wjelike,
K šejdowanju su żałostne.

„Šejduj, šejduj, luby mój,
Nic tola tak daloko šyroko (tj. roztyla) nic!“

---

*) Pōseń je tu dospołniša dyžli Mukowa č. 20.

Dalej a šyrjej mej bužomej,^{*)}
Lubjej žen mej se změjomej.

Ceséej mej gromadu přijzomej,
Jěsnjej se zwažiš bužomej!

36.**)

Njejsom ja nikulka wjasołšy był,
Ak som swóju lubeycku spód bockom měł.

Som ja z njej' rejował, dyž ja som kšěł,^{***})
Som ja ju hokošył, dyž ja som kšěł.

Gaž pak som k jadnej drugej šeł,
Ten cas sym sebje ju rozgorił.

Njeby ta chyleycka malučka,^{†)}
Luby ten sklapa we žuřka.

„Hola hola, muterka!
Žo ga mašo wašo žowcyšeo?“

„Našo to žowcyšeo doma njej',
Wóna žen šyjo ten šanki šant!“ “

„Spomagaj Bog sí, rědne žowčo!
Komu ga ty ten šant šyjoš?“

Ja šyjom mójomu lubemu,
Kótregož ja nejlubjej mam!

Na swěše žednogo drugego,
Ako žen tebje, ty rědny mój! —

„Mójeje žowki ty njekrydnjoš ††)
Wóna jo chudobna za tebje.“ “

„Daś jo chudobna kakaž kco,
Wóna mi wjejgi luba jo. †††)
—

Ja keu sebje ju hobstaraš,
Tak ako budu nejlěpzej móć!“

*) Poslednej strofje staj tež pola Smol. str. 14.

**) Přir. Smol. str. 30, bídzež su tri podobne strofy.

***) Tutón rjadk je napisowať zabył.

†) Wottudy podobne kaž Smol. str. 14, ale kónc zasy hinaši.

††) Přir. Jórdanowu č. 35.

†††) wjejgi = wjelgi.

37.*)

Lubka jomu lubjašo póstolku słaś,
Wóna jomu lubjašo wórješki daś.

Póstolku jomu jo pósłala,
Lanuś jomu jo kazała.

„Lań se tuder tak hejgen sam,
Njechojž ty kuždu nocku k nam!

Přece sym rada wjacerjała,
Žinsa som sebje ju skomužila.

Ze swojim lubym přegroniła,
Hyšcer jogo njejsom nagroniła!“

„„Nagranjaj, nagranjaj, kaž ty kcoš,**)
Nagroniš ty mi njebužoš.““

38.***)

Ak ja tam stojach na górze,
Na górze husokej.

Ga ja tam wižach łoże jěś,
We łoži gólcow třoch.

Ten młodšy ten by rjański był,
Ten ma ten pjerščení slobrjany.

„How maš ty, lubka moja, jen!
Zatkaj se na swój pale!

Bužo-lic sí ta maš prašaś,
Žo sy jen skrydnuła,

Ga praj: ja som jen namkała
We dole zelenem!“

Tej mašeri njebudu ɬdgaś,
Tej deru ja tu prawdosć znaś!

Ja keu jej lubjej tak rjaknuś:
Ten góleyk keo mi měš.†)

*) Tuta ujedospořna pěseň je kruchej druheje přizamknjena a je z džela podobna Jórdanowej č. 35.

**) Tuta strofa je pola Mukí č. 21 a 41.

***) Podobna je hornjoserbska: Ja stějach horka na horje.

†) Tu slědujá hišće štyri strofy, kizž pak Smolerjowej č. 51 slušeju: Och gólea ty sy rědučka, ale mało bogata. Lěc rowno som ja chudobna, doch som ja bogabójazna. Ja keu se daś do kloštarja, kloštarja nowego. Tam keu ja horłowaš kněžnicka (pola Sinol. „bóže žěš“), ta běla cerwjena.

39.*)

Jěli su kněža na gósčinku,
Wětřik jo jim kněžnu wezeł,
Zaduł na pôlske granice.

Jěli su nimo rejtarje**)
Kněžnicku su tam wiželi
Na bělém pěsacku sejzecy, ***)
Z cerwjenym jabluškom zejgrawajcy.

Jěli su nimo formani,
Kněžnicku su sebi zlodowali,
Do korba su ju sajžili,

Přiwyjadli su ju kjaremafce,
Za piwo, winko zastajili.

Přijěli su tam (k njej) rejtarje,
Su kšeli byś tam nocowane.

Kjarcmafka, luba kjarcmafka,
Jo-li to waša hejgen žowka
Ab' jo-li to waša słužabna?

To njejo mója hejgen žowka,
Tek njejo mója słužabna.

Tu su mi formani přiwyjadli,
Za piwko, winko zastajili.

Co se tomu jadnomu njewuzda?
Kšeso z teju žowku na spanje hyš.

Kjarcmafka, luba kjarcmafka,
Jo-li to waša hejgen wola?

Mója ta wola derje jo,
Jo-li jano togo žowča wola!

Gaž do poł noczy bywašo,
Chopił jo rejtař žowčo prašaš:

Wotkel ga ty sy Hanicka?
Ja som togo wintomborskego †) pana młodša žowka.

*) Trochu hinaša a dlejša pola Smol. č. 22.

**) Ma być: formani, rejtarje hakle prašeja so pola korčmařki.

***) Ma być: sejzecu, zejgrawajcu.

†) Drje: Wittenbergski, abo Wintorpski?

Sy ty togo pana młodša žowka,
Ja som togo pana młodšy syn.

Som ja sí pytał třížaséa lět,
Styržaséa kóni som zajězdžíł.

Něnt akle som sí ja namakał,
Až ty sy ta mója młodša sotřa.

40.*)

Njetuž, žowčo, njetužyj,
Luby ga daloko njeslužy.

Luby słužy w Rašponju,**)
Lubka słužy w Deptonju.

Sedym lět som ju lubo měł,
Słowka z njeju njezgronju.

Nic ak' te lětne***) listy słał;
Chto ga jo je znosował?

Chto je tam jo znosował?
Syłojik ten drobny ptašk!

Njedawaj listow nikomu,
Ak' pisarjoju samemu.

Pisař listy lazujo,
Na rědne žowčo zglědujo;

Na jeje licko cerwjene,
Na jeje wócko na brune.

Spocakaj žowčo, spocakaj
Až do Baršeánskego jermanka.

Mej kcomej hyś tam na jermank,
Kcomej sebje kupiš jermanka.

Tych jadnych słodkich paprjeńcow;
Tych že tych drobnych wórješkow.

*) Ta sama pola Sm. str. 66.

**) Rašpoń a Deptoń (pola Smol. Rašpan a Dotywa abo Dotyły?) nje-existujetaj. Tuž snadž stej mjenje z dawno přeněmčených stron abo je pšeću z němčiny přełožena a wjesnej mjenje stej skepsanej.

***) Smoler ma: lutne.

Wórješkow ja njebjeru,
Wórješki su přeradne.

Te budu naju přeražiš *)
We naju nowej komorje.

41. **)

Hobšejt kcu se ja weześ
A wót tebje šejdowaś.
Sym ja ten twój nejlubšy,
Njebjeř sebje drugego.

Gaž ty w cuzych krajach sy,
Na tebje na spominam.
Spłaco mi mója hutřoba,
We tebje tak tužna jo!

Njetuž lubka togodla,
Přijdu bałdy zasej!
Njepřijdu ja we zymje,
Přijdu doch ja we lěše.

Gaž jo rědnje zelene,
Žechmiej mej tam do guwna,
Tergachmiej te kwětaški
We tom guwnje zelenem.

Słyšachmiej te ptašacki
Na tych bomach spiwajuce,
Myslachmiej, až „boty“ du
Wjele dobreg' přinjasu.

42. ***)

Wšykne mi luže — zedri †) — šćokaju,
Až deru se Zakrjowa hobwijaś.

Kak deru se — hobwijaś,
Gaž mam tam dwě lubce?

Jana mi šyjo šańke zgło,
Ta druga šańke rukawy.

*) Podobne strofy su pola Jórdana č. 34 a k temu dlější kóne.

**) Mało hinaša je pola Muki č. 25.

***) Smoleř mało hinak str. 55: Hobijaj se.

†) To staja so před poslednjicí tři sylby w kózdej strofie.

Kóteraz mi bužo rědnjej šyš,
Ta dej ta mója lubka byš.

Rukawy běchu rědnjejše,
Ta dej mója lubka byš. —

Žo to jo zgónil z grodu pan,
Až co mi lubego zastřeliš.

Njestřelaj, panko, lubego,
Ale střelaj žiwiznu!

My mamy tu kuždu nježelku
Tu gjardu pjaceńku.

Žinsa jo rowno třeší žeń,
Ak' su nam žowčo huwjadli.

Hyšćeř ju njejsu přiwjadli
A teke přiwjasé nježudu.

43. *)

Co ga te luže wot naju maju,
Až wóni wot naju tak powjedaju,
Až mej se tak zwěru lubujomej.

Zwěru a z wěrnymi lubosćami,
A nikul se z mysli njepušćamej.

(Do starego běrtyla piwo leju,
To jěsno kisałe hordujo.

Gaž te žowčo sebje młodego wzejo,
Ga jeje ta wutřoba wjasoła jo;

Gaž to žowčo sebje starego wzejo,
Ga jeje ta wutřoba tužna jo.)

Ja njamam wěc ak' jadnogo bratřa,
Ten kco se do czuzego kraja daś.

Kcu ja se na ten bok slýicoju daś,
Kcu mójego lubego hoglědaś.

Pjerwej ja domoj njepojdu,
Až mój luby b'zo z móšynu ho blido praš. **)

Prijměloj stej se za rucki,
Wjadłej stej se přez ťucki.

*) Tež pola Smol, str. 23, ale z hinašim kóncom. Zasunjene tři strofy (3.—5.) móža z druheje pěsnje być. „Ho blido praš“; přir. tudy č. 61.

**) t. r. hdýž budža pjenjezy dowudate.

Kwětaški rědne tergaštej,
Do noweje zagrodki sajzaštej.

Budu-lic kwětaški rědnje rosé,
Ga swójej doch mej bužomej.

44.*)

Gólbjašk tu bělu nožku ma, jud hej,
Gólcyk tu stajnu lubku ma.

Jogo lubce gronje gólica, jud hej,
Z tym prawym mjenom Hanica.

Ja sí něnt wjedu žowcyšćo,
Sam sebje młodu góspozu.

„Njewjeź mi gólcyk žowcyšća,
Teke žedneje młodeje.

Wšako som hyšćeř młodá dosé
A kcu sí teke žělaś dosé,
Teke běle łože slaś!“

45.**)

Hokoło grodu glej sčažcyeku,
Po njej' tam chójże glej družbarje.

Woni tam chójże za ščagłackom, ***)
Za ščagłackom tym drobnym ptaškom.

Ščagłowack leší k swójomu knězu,
Skjaržyś swóju nuzu.

Njejsom sí dawno pjerwjej gronił:
Nježelaj gnězka při pušiku,

Ale žělaj gnězko pósrejež gajka,
Na laworje †) na galuze.

Tam dejš twóje młode hunjasé,
A pótom dejš mi jadnogo přinjasć.

*) Mało hinak pola Jórdana č. 6, hdzež je dopjelnjaca strofa: Mama, woteynjajšo atd. Pola Smol. str. 64 je jenož pření rjadk, hewalk je tudy cyle druhá pšeń, kotař do kwasařskich (družbařskich) słusa. Při domoj-wjezenju młodeje žony praji syn k swojej maćeri: Ja éi nětko wjedu młodu atd.

**) Trochu hinašu ma Smol. str. 131: Około grodu, wosebje hinaši kóně.

***) ščagłowek, ščagłowaack je drje šéhllica? W bibliji a w Zwařhu == Šperber. Markus přełožuje wopak Nachtgall, sylojik.

†) lawor = jawor.

Kótryž bužo nejlěpjej spiwaš,
Ten dej mójej kněni słužyš.

Pód swětlém woknom dej wón sedaš,
Knězsku celaž górej wólaš.

Stawaj ty górej, knězska celaž,
Swita, swita, glej žeń buwa!

Swita, swita, glej žeń buwa,
Swětłe slónco glej górej zo!

46. *)

Wšykne zelene kerjaški
Rostu z teje zemje;
Zolenje se zelenje,
Zelenje se sklejduju.

Och ty rědna lubcycka,
Keoš wote mnjo šejdowaš;
Šejduj šejduj božejmje,
Gluku ja sí winšujom!

Žož ja som abo žož ja stojm,
Wšudy za tebu glědam;
Wutřoba se wjaseli,
Wócy přece płacotej.

Njok ja ražiš nikomu,
Starče baby žowčo braš.
„Daš jo ta baba, kakaž keo,
(Gaž) jan' do žowčo rědne jo!“

47.

Wšykne luže su mi gram,**)
Až tak rědnú lubku mam.

Daš te luže su mi gram,
Swojej doch mej bužomej,

*) Ta sama pěseň pola Smol. str. 65, z wuwzaćom poslednjeje strofy, kotař móže tež z druhéje pěsnje być.

**) Lějje: na mnjo su.

48.*)

Tam rosće rěpa wjelika,
Wěriwěriwjanku!

Tam rosće rěpa wjelika,
O hej!

Chto ga do njeje chójžašo?
Chójžił do njeje rědny gólc.

Žoga wón ju nosašo?
Nosašo ju ku N. N.

Coga keoš, rědny, za nju měš?
Ja kšél tu wašu Hanku měš.

Kcoš ty tu našu Hanku měš,
Dejš ty wjele klěba měš.

Njezmějom jej klěba dosé,
Kcu ja jej paprjeńcow nakupiš.

Kcoš ty jej paprjeńcow nakupiš,
Dejš ty wjele pjenjez měš.

Njezmějom ja pjenjez dosé,
Kcu ja jej drožku pokazaś!

49.**)

Dyž se dwa młodej lubo matej,
Gaž prjeny raz gromaże wjaceraštej,

Přileše k nima syłojik:
„Gólcyk, ty derbiš na wójnu hyś!“

Na wójnu kcu ja derje hyś, ***)
Ale komu ga přirueyś móju lubku?

„Nejpjerwjej swójomu bratřoju,
Potom swójomu kumpanoju.“

Njeběšo žedno z poł lětka,
Ga přileše syłojik ku gólicy.

„Gólica, ty derbiš žałowaś,
Žałowaś dejš ty sedym lět.“

*) Prénja strofa pola Sm. str. 119 lěpje: Tam we tej nowej zagroże.
Kone je hinaši.

**) Pola Muki č. 18: Dwa frynej se lubo mějaštej.

***) Tuta a slědowaca strofa pola Sm. str. 15: Komu ja lubeyeku přirueu? Přirunaj tež pola Jórdana spočatk č. 7.

Wot teje ruty zeleneje
A wot togo poleja drobnego.“ “ “

50. **)

Ja mam lubego,
Ale lejder a żałosć!
Ja deru přece głedaś,
Kak wón z drugimi rejujo.

51.**

R  dna jo ta leluja,
Ga   w  na kwi  o;
R  dne jo te zow  o,
Ga   z tym g  olcom do reje zo.

„Smej-li tej nejr  njej  ej,
Pu  c  o naju prjozy!
Wej gerca! grajtaj z la  ka,
A mej m  zomej rejowa  .“

„Och ty mój nejlubšy luby,
Měj ty ze mnú sčerpnosć;
Hyščer som ja młoda,
Ženiš jo mi škoda !

Bužom byś ***) ja starša,
Bužom byś ja sporša!“ “

Łožyšeo jo zymne,
Njeprijžniga ku mnjo!

52. +)

Gólc ten cešo žółte włosy,
Žółte włosy kużerjate.

Zdrebuj kónja, zdrebuj kónja,
Přece bližej k Frankfortoju.

Do Frankforta přidrebowá,
Staji kónja na góspodu.

*) Sedm let a sedm dnjow, Smol. str. 52.

**) Prěnzej dwě strofje ma tež Jórdan č. 28.

***) Tež příklad injez wjele druhimi, zo je ludowa rěč samo w pěsničkach husto jara skażena!

^{†)} Dospołniła dyżył pola Smolerja str. 75. Tu samu podawa Muka w Časopiszu 1875 str. 115.

Sam jo chójžił spo jermarku,
Lubce sukno kupowašo.

Sukno to jo wjelgim droge,
Łokše płaše spo tolarju.

Ze žyžim jo štapowane,
Ze somotom bramowane. —

K sważbje jo jo lubce zdawał,
Lubka jo se zwjaseliła.

W Kulowje jo wěrowana,
Přez Wórejce preje wjeżona,
Do N. N. přiwjeżona,

Rědna njecha nama žělaš,
Kcomej mej ju pod se přěgaš !

Rědna chopi derje žělaš.
Žo je rědna nawuknuła ?

W Nowem Měsće piwko, winko,
Piwko, winko šenkowała ;

Młodym gólcam dermo lała,
Starym žědam připisała ;

Tři jo lała, pěš pisała ;
Z takim jo se woženiła.

53. *)

Mój luby mi lubi nazymu preje;
A dy ga ty buzoš zasej přijš ?

Gaž bomy budu zelene byś
A roža běla cerwjena kwisé. —

Na wójnu ja něnt spójědu,
A lubki ja sobu njeskrydnu.

Komu ga ja ju přirucyju ?
Njejspjerwjej swojomu bratřoju **)
A pótom swójomu kumpanoju.

*) Prěnjej strofje staj drje wosebita pěšnička abo džöl tajkeje. Strofa 3 zda so lepši spočatk dyžli podobna pola Smolerja č. 3: Komu ja lubcyku přirucu ? Přir. tež tudy č. 49.

**) Pola Smol.: Bogu samemu.

Kumpanoju som wjele pjenjez dał,
Až dej móju lubku zastojaš,
Dej tuder z njeju rejowaš. —

Gaž wšykne te žowča do kjaremy du,
Jano ja rědna za nimi.

Gaž wšykne te žowča do jípy du,
Jano ja rědna za žurja.

Gaž wšykne te žowča do reje du,
Jano ja rědna za helu.

Och luby bóžko lejderaško,
Kak ja som tudy njerada wižona,
Gaž ten mój luby doma njej'!

Prjedny ten raz wón hustřeli,
Jogo lubka jago gned hurozmě,
Až to ten jeje luby jo.

Drugi ten raz wón hustřeli,
Kumpan sebje chopi přemysliš,
A chopi to žowča do reje braś.

Pójz doch ty rědna do jípy nutř,
Kcomej mej reju rejowaš,
Pyšne te reje zwózowaš.

Njejsom sí pjewrzej dostojna była,
Ga něnto se ze mnu pokoj daj,
Gaž ten mój luby domoj žo.

Luby ten jěžo ku dwóru,
Kumpan so giba přez guwna.

Póčakaj kumpan, póčakaj,
Kcomej se něco rozgroniš,
A pótom kcomej se huwitaš,

Nejpjerwej z bělyma rukoma
A pótom z nagima mjacoma.

Kak sy ty móju lubku zastojał
Ten cas, ak' ja njejsom doma był?
Mój bratř ten jo nejlépej wě.

Z drugimi sy ty rejował,
Na nju ty njejsy spoglèdał.

Pójztej wej gerca do jípy nutř,
Grajtej wej mě noc a žeń,

Mójej tej lubce k wjaselu,
Wšem drugim, šelmam, k tuženju.

54. *)

Žeńske chójże na piwo,
Juchhej waladridrej.

Mužske deje doma přesé, juchhej atd.

Cłejek, sy ty wjele napředł? **)

Ja njejsom sí nic napředł.

Ja som šklě a talarje mył.

Žeńska ta weze přeslicu.

Deri jomu přez křicu.

Cłejek ten zěšo k susodoju:

Sused, buž skjaržone!

Mi jo mója žeńska biła.

Mi jo mója teke biła.

55.

Žedna tak fromna kněžna
We tom celem měsće njej',
Ako formanowa Kaška.

Žo jo to zgónił polski kral,
Polskег' krala młodšy syn,
Da se plothno płatu natkaś,
Da se žeńscynu drastwu našyś.

Šeł jo k formanoju:
Forman, luby forman,
Wezco doch mi na noc!

Žedneje póstole njamam,
Žedneje słomy njamam,
Nocowaś sí njamogu.

*) Mało linak pola Smol. str. 83.

**) Cłejek = człowiek t. j. muž. Smol. ma tudy zmylk: napředł.

Ja kcu derje lažaš
Na tom twardem blidku,
Na tej twardej ławje.

Kcoš-lic fromna byś,
Měrnje spaś a lažaš,
Ga móz'š pla našeje Kaški spaś.

Ja keu fromna byś,
Měrnje spaś a lažaš,
Ja kcu pla wašeje Kaški spaś.

Do poł nocy bywašo,
Knězna Kaški prašašo:
Chto jo pjeršćeń skupował?
Polskego krala młodšy syn.

Rano žajtřa bywašo,
Muterka Kašku wółašo:
Stawaj Kaška, stawaj!
Cas jo na mšu hyś,
Cas jo wěnce wiš.*)

Muterka njepytajśo wěnaška,
Pytajśo copk běły;
Ja som źinsa w nocy spała
Pla polskego krala młodšeg' syna!

Och lejder lejder na lejder
Na mójogo nana a muterku!
Chowałej stej mi chowałej
We žewjeśich zamkach,
Ho žasetej komorje.

56. **)

Co ja som nowego zgóniła,
Až mój luby kco wote mnjo preje!
„Rozmilony luby mój,
Wóstań jan' to lětko tuder
Pódla mójeje muterki!

Což ty how přejěš a přepijoš,
To ja za tebje zaplašíju,

*) Tuta strofa ma wo jedyn rjadk wjacys, kaž tež poslednja; druhdže je zasy něsto njedospołne.

**) Hinak a z přidawkami z druhich pěsni pola Smol. č. 23. a 24.

Hundert tolari to wjele njej',
 To ja za tebje rada daju,
 Přecyń ty mi mój dobytk wšen.“

„Roztyla mej raz derbimej.
 Kcoš-li mi zdarowaś, lubka mója,
 Ga zdaruj mě kónja brunego.
 Kcomej mej daś mašeri jeje žěł,
 Kcomej jej pokazaś z dworu wen.““

57.

Sedał jo gólcyk na brožni,
 Na nowem šynżelu.

Hucowa se jomu žiwna wěc,
 Wšo wót rědnego žowcyšca.

Pytał jo w jeje karnawje,
 Namakał złota tři.

Kupił sebje wólkow třoch,
 Zwórał sebje górnki tři.

Do doła wóseł hobodu,*)
 Na górk pšenicu.

Hoboda ze zelim rosćešo,
 Rědna jeje njekšešo plaś.

Wóset ruce štapašo,
 Kopřiw parjachu.

58. **)

Lětosa jo drogi Ian,
 Dlujke powjesma ***) předawaś!

Kupi sebje lubego,
 Luby se jej njezdašo.

Přiwěza jogo k duboju,
 Nazběra sebje kamjeni.

Z kamjenjami do njogo;
 To žěšo přece buch a buch! †) —

*) hoboda = łoboda.

***) Trochu hinaša pola Jórdana č. 4.

****) Rukopis ma: pejeſſmo město powjeſſmo, kaž: pejeſſch m. powječeſ.

†) Další kruch je snadź z druheje pěsnię.

Na grobli sejži wroblisko; *)
Zegna wóna to wroblisko.

Huleše jomu pjerisčo;
Zedrě wóna to pjerisčo;

Hugotowa sebje īožyščo,
(To běšo jadno īožyščo),
Ak' to muchowé křidliščo.

59. **)

Běla ta rožyca, cerwjena jo,
Tak teke ta mója héjgen lubka. ***)

60. †)

Buż tu strowa, lubka mója,
Ja derbim něnt preje;
Ja derbim sí spuščiš,
Do czuzego kraja hyš.

Šejdujoš wote mnjo daloko?
W rožowem guwnje
We kwišenju
Keu sí ja docakaś.

Ty njetrjebaš prašaś,
Žo jo słuńco šlo;
Ži za bogatšeju,
Prašaj swójogo rownja!

Mi jo prawje, co prašam ja
Za bogatšeju?
Na gluce, žognowanju
Jo wšykno lažane!

Chtož jo wěri, ten ak' wěri,
Ten wěc tuder njej'.
Jo hujěł, dej zasej přijš
Pózdě abo rano. —

*) Wroblisko, pjerisčo, prjedy snadź: wroblík, pjericko.

**) Jenož prěni rjadk ma pola Smol. č. 13.

***) W rukopisu slěduje nětko: Ak prijeny raz gromaze wjacorjaštej atd. z pěsnje: Płakała Hanica sedym lět. Tola sluša sem skerje jako dalšu druha strofa: Cerwjena roža módry kwět — som tam chójžiť wjele lět, Smol. č. 109.

†) Mało himaša a tež hišeć njedospoļna je tuta pěseň pola Jórdana pod číslem 9 a pola Mukí pod číslem 33: Dobru noc, lubka atd.

We Ungarskej jo derje byś,
 Tam piju te žowča
 To słodke wino,
 Wino jo derje piś.

Ga dajšo nam něnto piś
 A wěcej nalewaś,
 A luštne byś.

Ja njamogu luštna byś;
 Gaž luže spiju,
 Dejm ja tužna byś.

Chto jo to spiwanje gótował?
 To su spiwali třo sakske gólcce
 We dobru noc.

61. *)

Gólcyk ten styrich brunych konjow ma,
 Wše jadneje barby su, jud hej!
 Ale wše pôjadnej droze du.

Gólcyk ten styrich brunych na to ma,
 Žo by rědne žowčo doma mět, **) jud hej.

Gólica ta sejži w komorce
 Na swójej bělzej póstolce, jud hej.

Gólcyk ten chójži hokoło,
 Nosy mjacyk pód bockom.

Gólcyk ten hušegnu swój wótřy ***) mjac,
 Spraska z nim ho blido.

Chtož kco tu móju lubu lubku měš,
 Ten dej ze mnu wójowaś.

Ten dej tych styrich brunych w wozu měš,
 Dweju gercowu na wózu.

62. †)

Chtož kco se w swěše prolowaś,
 Ten derbi se daś molowaś

*) W někotrych maličkosćach lěpša pěseň dyzli pola Mukí č. 7.

**) t. r. zo by holem domoj dowjezł.

***) Rukopis ma: šwoty, złoty.

†) Trochu hinak hornjoserbscy pola Smol. I. č. 80.

Tak rědny běły cerwjeny,
Kaž něnto *) jo, kaž něnto něnto jo,
Kaž w swěše moda jo.

We jadnej łożi na wóze
Tam som ja wjele tolari
Za piwko, winko zaplašíł,
Žož rědne su, Žož rědne rědne su,
Žož rědne žowča su.

(Tak gusto ak' smej chójzílej,
Za rucki smej se wózyłej,
Tak wodnjo tak też w nocý smej,
Žož rědne su, Žož rědne rědne su,
Žož rědne žowča su.)

Wóna jo kaž roža leluja,
Jo rědna běła cerwjena;
Jeje hutřoba jo stysknjona,
Dyž wóna žo, dyž wóna wóna žo,
Dyž wóna wótejžo.

63. **)

Wšykne te žowča Móddlańske
Tak rano po třawku du,
Hej na tu łucku spód groblinku (?),
Tam Žož ten pisaf jo.

Pisaf ten přestrje swóju kapu ***)
Na třawku zelenu:
„Hej, wótpocywaj žowcyšéo
Na kapce na módrej!“

Wótpocywaś ja derje kšěla,
Třawki małko mam,
A palec som sebje rěznuła
We třawce rězynce.

„How maš, ty rědna, šáńki šant,
Hobal se swój mały palec,
A njepowjedaj muterce,
Žo sy se rěznuła.“

*) Rukopis ma: kaž lětko jo.

**) Dlějsa je hornjoserbska: Šla je holčka trawu žnjeć.

***) W hornjoserbské je: mantyl, płaść.

Dejała ja mójej muterce Idgaś? *)
 To mi njebžo přistojaś;
 Ja kcu jej lubjej tak rjaknuś:
 Ten pisaf kco mi měš.

64. **)

To běšo jadno hejgn žowčo
 Rědne běle cerwjene.
 Ga by ty byla bogata,
 Kšěł ja twój cļejek byś.

Rownož ja njejsom bogata,
 Na to ja nic njědam.
 Ja kcu se daś do kloštarja,
 Bóže źišo ***) hordowaś.

Keoš se ty daś do kloštarja,
 Keu ja se daś na wójnu,
 Na tu wójnu š(w)ejdojsku.

Gaž by pěš nježel hokoło,
 Gólcyk ten kryđnu třuchłu mysl;
 Dašo sebje konja kowaś
 Na wšykne styri nogi.

Kowale, †) lube kowale,
 Kowajšo mi mójogo brunego,
 Na wšykne styri nogi.

Ja budu hordowaś do kloštarja,
 K mójej tej lubce hoglědaś.
 Gaž stej do kloštarja přijělej, ††)
 Před kloštarjom zastaštej.

Chopi se tam nutř klapaś,
 Z jadnym małym palackom,
 Z pjeršeńkom ze złotym.

Hola hola! zamkaťka,
 Njejo ta mója lubka tudy?
 Jo-li ta mója lubka tudy,
 Daś wóna raz wen přijzo.

*) Podobny kónc ma pod čísłom 38 tudy woćišéana pěsní.

**) Mało hinak pola Smol. č. 51, cyle z krótka pola Muki w Časopisu 1880; hornjoserbska je dlěša č. 50 z přídawkami.

***) Bóže źišo = krajeňnicka, přir. přispomnjenje pěsni 38. Město: bože źišo hordowaś, spěvajú w Rogowje njedorozymjene: Budu źiši wertowaś!

†) Kowale, plural na měsće přjedawšcho zabytěho vokativa sing. Pola Muki steji dual.

††) t. r. gólcyk a kóň.

Wóna tak rědnje wen žěšo,
W wšej běłej drasće běšo; *)
Włosy te mějašo rozpleśone,
Až jeje lubosći roztyła du.

Njejsom sí ja była pjerwjej prawa
We mójich małych dobytkach,
Něnto se ze mnú pokoj daj,
Gaž ja drugego lubego mam!

Gólyek ten hobroší brunego,
Rejtowa přeco z kloštarja wen;
Ten že tak żałostnje płakašo,
Swójej běłej ruce łamašo. —

To ja wam gronim, fryjne bórše,
Njemějšo se zwěru lubo;
Nic njej na swěše górsiego
Ak te wérne lubosći.

Wóni tak lažko gromadu du,
Šěžko roztyla šejduju;
Wóni se wiju pó swěše
Ak' to pjerje pó wože.

Z dešćikom se rozmokaju,
Z wětříkom se rozduju;
Tak tež te wérne lubosći
Šěžce roztyla šejduju.

65.

Běž hoglědaj, běž hoglědaj,
Lěc Hansko Jurko domoj žo.

Wón tam piska pódla lěska,
Wón tam derje domoj žo.

66. **)

Mój luby jo mi wotpowjet,
Haladri walidra,
Styrjoch brunych konjow ma.

*) Jako novica w klóštrje Marijnej Hwězdźe; tuž drje je pěseň w tutej formje z Hornjeje Łužicy do Delnjeje přišla, byrnje hewak podobna tež pola druhich ludow była.

**) Podobny spočatk ma pola Mukí č. 20: Mój luby jo se na mnjo rozgoriť.

Wón jo mi zlubił zasej přijš, *)
Haladri atd.

Hdyž ta žołta wjeřba bužo kwisć,
Haladri atd.

Žołta wjeřba dawno hukwitła,
Mój luby se hyšći niži njepora.

Přišeł jaden stary muž:

Wón jo se tam zatopił,

We tom mórju žarojskem. **)

Z cym ga bžomy jogo holowaś ?

Z takim małym cołmikom.

Co ga bužomy do njogo zapřegnuś ?

Takego małego brunika (carnika).

Co ga bužomy za njogo daś?

Pěš maskow twardych pjenjezow.

To jo jadnogo bura syn.

To jo jaden —ski.

Styrjoch brunych konjow ma !

67. ***)

Šlej stej dwě rědnej při jazorje.
Při tom jazorje dlymokem.

(Nikogo njejstej tam nadejšlej)
Ak' tog' jadnego přewodnika.

Přewodnik, luby přewodnik mój,
Co ga ty tuder k mytu bjerjoś ?

Młode te žowča dermo wózym,
Wót starych bjerjom złoto a slobro.

Do poł teje wódy přijězechu,
Přewodnik chopi žowčo prašaś :

*) Přir. Časopis 1875, str. 70.

**) Pola Žarowa njejsu ani haty, tuž je tudy skepsanje. Snadž bě něhdy: W „lěsu žarojskim“ jo se zabížuł, a hólowlali su jogo — z wózy-kom. Abo su tu reminiscency z Jórdanoweho čísła 20: Dasi te šyfy nimjer jédu?

***) Mało hinak pola Smol. č. 4.

Zwóliš ty lubjej w wódu *) skócyś
Abo zwóliš ty lubjej gólca weześ ?

W wódu ja skócyム a górej ja spłunu,
Tola mogu ja zasej w wěncu chojžiš.

We tom mi wěncu rušanem,
We tom mi wěncu polejowem. **) —

Carne te creje, běłe te štrumpy,
To tym młodym žowčam přistoj'.

Žołte te włosy a zelene te banty,
To tym młodym žowčam přistoj'.

68. ***)

Góniła gólicka
Kurkawki †) wen
Za Mały Budyšink na górkę.

Sednuła jo se
Žyžicku přesć,
Přijzo jeje luby z kóstkami graś.

„Což mej smej prajiše,
Derbi se staś.“

„„Dyb' jan, ty šelma, njemogał łdgaś!“ —

Som byla żałostna
Malučka,
Něnt pak som wjelika hordowała.

W cerwjenych kólebankach
Skólebana,
Z cerwjenym jabłuškom zejgrawała.

69. ††)

Šeł jo gólcyk na jermank
Wšen ceły stómjany :

*) Rukopis ma: wódu skócyś, runje tak slědowacej strofje.

**) Stož hišće slěduje, je druha pěseň, kotrejež spočatk je jako reminiscencia z njeprawom w Mukowej č. 18.

***) Dlějša je podobna hornjoserbska: Hnała je čeleńka. Strofje 4 a 5 drje stej z druheje pěsne. Poslednja strofa dopomnja na kónc hornjoserbskeje pola Smol. č. 34. Njetrěbnje je posledni rjadk tež horjeka w druhej strofje pěsne 49.

†) Kurkawki bychu drje kury byłe; tuž je předy tu stało: krowicki, šeletka; Markus přeložuje w jenej recens. „Rüpfelchen“, w druhej „Rühe“.

††) Tudy je lepsí rjad dyžli w Mukowej č. 13 „Luby zěšo“; tam je kapišeo město sukno atd.

Runda runda rarara,
Wšen cely słomjany.

Kupi sebje sukno,
Dej mantel hordowaś. Runda atd.

Mantel drje by był,
Ale krogon brachujo.

Njehordujo mantel,
Ga daś jo kapa!

Kapa drje by była,
Ale rukawy brachuju.

Njehordujo kapa,
Ga daś su chółowy!

Chółowy drje by byli,
Ale nogajce*) brachuju.

Njehordujo chółowy,
Ga daś jo kamzol!

Kamzol drje by był,
Ale karnawy brachuju.

Njehordujo kamzol,
Ga daś jo bruslac!

Bruslac drje by był,
Ale boki brachuju.

Njehordujo bruslac,
Ga daś su rukajce!

Rukajce drje by byli,
Ale palce brachuju.

Njehordujo rukajce,
Ga daś jo lubce lac!

Lac drje by był,
Ale rogi brachuju.

Njehordujo lubce lac,
Ga daś jo zapłata!

Zapłata drje by była,
Ale žera jo wjelika.

Njehordujo zapłata,
Ga daś jo niżer nic!

*) Nogajca je tudy, štož němski Hösenbein rěka.

70.*)

Wen wen wen, ach wen,
 Ach ze Zakrjowa wen!
 Z tym se ja njamogu troštowaś,
 Ab' ja mogła w Zakrowje labowaś.
 Wen, ach wen, ach wen,
 Ach ze Zakrjowa wen!

Te burja te nic njamaju,
 Te kněža jim nic njedaju! Wen atd.

Te kněža te wšo zežeru,
 Tym burjam tym nic njedaju. Wen atd.

71.**)

Šeł jo gólcyk, šej mudrej mudrej,
 Tak rano do lěsa, šej mudrej mudrej.

Co ga wón jo
 Tak rano w lěsu kšěł?

Narězał jo
 Tych drobnych prutaškow.

Hobzagrožił
 Tu winowu zagrodku.

Chto ga bužo
 To wino hobaraš?

To źeń bužo
 Ta rědna gólica.

Hyša ptaški, ***)
 Ty to wino hobzebjoš.

Njehobzebaj
 To wino, (ty) rejbadło!

72.†)

Tam gaž ja we nowej komorje běch,
 Přijzo mój luby tam.

„Dobry sí wjacor, lubka mója,
 Ty dejš něntor mója byś, jud hej!“

*) Dospołniša pěsen dyžli pola Smol. č. 108.

**) Trochu hinaša pola Mukí č. 36. Jenož strofa 1 je podobna spočatkej cyle druheje pěsnje pola Smolerja č. 78.

***) Něhdy drje bě tudy vokativ: ptaško, kiž je so pozabył. Nětk by dyrbjało rěkać: Hyša (= huš!) ptašk hyš.

†) Podobnu ma Smoler w přispomnjenjach, str. 309.

Ka ga deru, góleyk, twója byś?
 Dejš prašaš starjejszych!
 „Ka ga deru prašaš starjejszych,
 Žedneju njeznajom, jud hej!“

Njeznajoš ty góleyk starjejszych,
 Znajoš bratřa staršego,
 Ak' sy z nim tak dlejko w wójnje był
 Ho tej Praze*) dalokej.

Wez ty twójego brunego za wuzdu,
 Wjeź jogo spód lipu,
 Lěpjej sebje póscełoš,
 Lěpjej se sí bužo spaś!

73.**)

Maś to žowčo plešešo
 Ten jaden kuždy cas.
 Tak cesto ak' jo plešešo,
 Tak cesto tek jo šéokašo.

„Nješćokaj ty stara maś,
 Něnt plešoš ten slědny raz!“
 Maś se na to žowčo rozgori,
 Dała jo jo zatwariš.

Dała jo jo zatwariš
 Do noweje komory:
 Seń tuder, seń tu lětko a źeń,
 Až lubego zabydnoš!

Až ty lubego zabydnoš,
 Twójego lubego pjerwjejšego!
 „Mójego lubego ja njezabydnjom,
 Tak dľujko ak' ja žywa bužom.“

Zlětowałej stej zlětowałej
 Dwa młodej gólbjaška;
 Z husoka stej zlětowałej,
 Nizko stej se sedowałej.

Sedowałej stej sedowałej
 Na gólicynu komoru:
 Co ty nama k mytu dajoš,
 Žělamej sí hokeńco,

*) Praha spomina so tež w pěsni č. 86 pola Smol. Přir. tež tam str. 51.

**) Mało hinaša dyžli pola Smol. č. 84; dospołniša w Čas. 1876, str. 99.

Až ty lubego hoglědajoš,
 Twójego lubego pjerwjejšego.
 „Co ga jo mi k hoglědanju,
 Gaž mi njejo k rozgronjenju?“

Přijzo wón sí k hoglědanju,
 Tek sí přijzo k rozgronjenju!*)
 Žělałej stej žělałej
 To swětłe hokeńco.

Žowčo glěda z woknom wen
 Na łuku zelenu;
 Wiži lubego na luce
 Třawicku sekuceg'.

Přimještej (něnt) se za rucki,
 Wješeštej se přez łucki;
 Tergaštej te kwětaški,
 Rědne běle cerwjene.

Sajžałej stej je sajžałej
 Do gólicyneje komory.
 „Gaž te kwětki zapréju,
 Naju lubosći roztyla du.“

Dlej te kwětki stojachu,
 Přece rědnjejše bywachu.
 „Tak tek naju lubosći
 Šězko roztyla pojdu.“

74.

Šapaf ten paso pód gajkom,
 Hej ryma ryma rej,
 Ale pód gajaškom zelenem.

Přijzo k njomu z grodu pan, hej atd.
 Ale cejogo ty sy pana syn?

Ja njejsom žednego pana syn, hej atd.
 Ja som jadnogo šaparja syn.

Přjmšo togo gólcę, wjeźeo jogo do torma,
 Ale přece z tym gólcem dlymjej nutř!

Šapaf jo pósłał k swójomu nanoju:
 Pomožco mi z torma wen!

*) Slědowace 6 rjadkow je napisowať zabył; su pola Smolerja, ale přecy zda so tu hišće něsto wuwostajene.

Nan jo pósłał jadno złoto:
Dajśo mi mójogo syna z torma wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přece z tym gólcem dlympnej nutř!

Šapaf jo pósłał k swojej mašeri:
Pomožco mi z torma wen.

Maš jo pósłała dwa złoše:
Dajśo mi mójogo syna z torma wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přecej z tym gólcem dlympnej nutř!

Šapaf jo pósłał k swójomu bratřoju:
Rozmilony bratřík, pomož mi z torma wen!

Bratř jo pósłał tři złota:
Ale dajśo mi mójogo bratřa wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přece z tym gólcem dlympnej nutř!

Šapaf jo pósłał k swojej sotře:
Rozmilona sotřa, pomož mi z torma wen!

Sotřa jo pósłała styri złota:
Ale dajśo mi mójogo bratřa wen!

To su ryjne pjenjeze,
Ale přece z tym gólcem dlympnej nutř!

Šapaf jo pósłał k swojej lubce:
Rozmilona lubka, pomož mi z torma wen!

Lubka jo pósłała tunu złota:
Ale dajśo mě mójogo lubego wen!

To su rědne pjenjeze,
Ale něnto z tym gólcem z torma wen!

Grajšo jima, bubnuišo jima
Za jeju rědne pjenjeze!

75.

Za našymi guwnami
Třo gólcyc chójzáchu,
Wala didadej!

Mója luba muterka,
Ja ksěla jadnogo měš, wala atd.

Mója luba žowka,
Ten gólc sí trjobny njej'!

Mója luba muterka,
Ten gólc mi lubšy jo
Ak' te waše dobytki.

Mója luba žowka,
Tych dobytkow małko maś!

Nan ten jo je přejgrať
We kortach, we kóstkach!

76.*)

Gaž běch ja malučki,
Nosach ja pjerka;
Gaž pak běch wjeliki,
Dach je za kusk klěba.

Gaž běch ja malučki,
Papach ja jałki; **)
Gaž pak běch wjeliki,
Njeběch nic lěpsy.

Gaž ja běch malučki,
Njemějach lubki;
Gaž pak běch wjeliki,
Mějach jich wšuder dosć!

77.

Přosariki kšěchu rejowaś,
Njewěžechu, kak se šykowaś.
Hen buch a buch! ***)

Wrobel lězo z woknom nutř,
Co tu reju hoglědaś,
Hen buch a buch!

78.

Gaž ja tam pód woknom stojach,
Jaden drugi južno běšo tam.

*) Pola Smolerja je jenož jenička druha strofa.

**) jałki = jagłki, jagliky; pola Smol. lałki.

***) Přír. „buch a buch!“ horjeka w pěsni 58.

Nutřkach ten mějašo přeběras,
Ja pak dejach přiglědaš.

Och ty rědna gólica,
Puše doch ty mi nutř!

79. *)

My mamy taku rědnou Hanicku,
My keomu wam ju daš;
Wóna tak rada dlujko lěga,
Teke rada dobre sněda;
Škoda jeje jo a jo!

80.

Zwažila se pačpulka**) z wroblom,
Huštapiła jomu styri zuby z grjebłom.

Zwažila se Tyckowa z Tyckom, ***)
Huštapiła jomu styri zuby z bickom.

81.

Ži tam, přece ži!
Ja tam wěcej njepojdu;
Ga by ja tam šeł,
Drugí by tam był,
Jědowaše by mě mucyło.

82. †)

Kacka kacka
Styri jaja njasła;
W Liborazu na gałuze
Husejżeła raźca. ††)

Wšyken stary jo,
Wšyken šery jo;
Po hobyma bokoma
Poplasniwy jo! —

*) Sluša snadž horjeka k pěsni 9 a potom je snadž refrain: Daš přece, daš přece jo a jo, nic: Škoda jeje atd.

**) Pošpula bijo na bubon. Smol. str. 144.

***) Rukopis ma: Did; ale tež hewak často i za y.

†) Pola Smol. č. 92 má jenož kruch podobnosće; tam drje su tri prěnje strofy wosebita pěseň, kaž tudy prěnjej dwě pěsničku tworitej. Prjedy snadž ie so tu spěwało: Kacka znjasła styri jaja na bazowem pjeúku.

††) Markus přełožuje „Rathsmann“; hewak by tež „racka“ mózne bylo.

Co se stało w Wittenberku,^{*)}
Wittenberku na jermarku?
Taka mała sykorinka
Zakusała sroku!

83. **)

Žowčo groń:
Což bžez wognja pali,
Bžez křidłow leši,
Bžez nogow běžy?

Bžez wognja słyńco pali,
Bžez křidłow hobłoka leši,
Bžez nogow rěka běžy!

84. ***)

Mója muterka ma gusy,
Šesé šerych, sedym módrych;
Njejsu to mě gusy?

(Njokcoš ty mě myta dawaś?
Ja kcu sí předawaś.)

Mója muterka ma běrtyl pjenjez,
Měricu keo mi jich daś.

Gaž mi ten běrtyl njecha daś,
Měricy ja njecham braś!

Telko wosebje w Hródkowskim wokrjesu spěwanych pěsni, wudospołnjenekow a woćišćenja hódných variantow z Markusowej zběrki, kotraž ma w poslednjej třećej recensiji 104 čisłow (po předsłowje k Smolerjowym Pěsničkam z lěta 1843 „achtzig und einige“), swěru wubrawši a z dotal wot Smolerja, Jórdana a Muki[†]) wudatymi prócnivje přirunawši, kaž tež we wšelakim nastupanju wukładowawši směm nětko někotre

*) To móže kruch pěsňe, snadź z němskeho předzělaneje, wo Lutheru a Tetzelu być, hdyž so na drasćenje augustinskich a dominikanskich mnichow džiwa.

**) Ta je dospołniša dyžli Smolerja, str. 111.

***) Sluša drje do pěsni: Něnt mě spowjež, Smol. str. 69.

†) Druzy zběrarjo a wudawarjo serbskich ludowych pěsničkow su w tutym Časopisu mjenowani, n. př. 1875, str. 69 a druhdže.

snađniše varianty ze zbytnych 20 pěsni (poprawym 14) podać, ko-trež cheu zasy ze Smolerjowymi a Jórdanowymi textami přirunać.

1. Wšykne pany z wójny.

Pola Markusa tworitej dwě strofje jenu a rjadki so nje-wospjetuju. Druha rěka:

Žo tog' našog' pana mašo,
Starego a mócneg' pana?

Strofa 9 pak je tajka:

Na tej ruce złoty pjeršeń,
Pręz ten pjeršeń wódę běžy atd. atd.

Město: na stólašk je tu: Do póstole; poslednja strofa so njespěwa.

2. Spōsgnjoš ty něto přejc. (Jórdan č. 21.)

Tudy rěka: Ja póségnu přejc, ty wostanoš how. W strofje 2 pak: Tebje b'zo luto, mi pak b'zo ɭdzej!

3. Pomgaj bog wam, stara maš!

Spočina tu ze spočatkem druheje pěsnje: Rejtař jězo spo góli. W 5 strofje stoji: Tři raz kjarchob hoběgnu. Dale: zamrjeła m. umrjeła. Strofa 9 jako poslednja: Gaby to se kšělo staś,

Kšěla ja gned domoj gnaś.

4. Ku gódam dej se přibližaś. (Jórdan č. 11.)

Strofa 2 a dalše rěkaju:

Na togo swětego Šćepana
Dejš ty ze Zakrjowa wen.
Ze Zakrjowa du třoje wrota,
Dwóje su twarde zamcone.
Jane su wotamcone,
Z tych bužoš ty přejc wjeżona.
Mi ga njej' luto Žakrjowa,
Teke gólcow zakrjejskich.
Mi pak jo luto wěnaška,
Až som jogo zabyła.
Wroś se rědna po wěnašk,
Spo ten wěnašk rušany.
Wrošu se ab' njewrošu,
Nosyś jogo njebudu.

5. Spiwaj ty žowčo.

Strofa 4 rěka:

Sama dejm sedaš, sama dejm lěgaš,
 Sama deru tu radu dawaš.*)

Strofa 9 je lěpje serbska:

Přec' ga ty se ze mnu njepřipijoš,
 Ako tym młodym gólcam přistoj'?

Po porokach hač „mojim kumpankam tužycu“ spěwa so takle:

Wono jo běda za te žowča,
 Gaž se tym gólcam daju zawjasé.
 Gólcyc te maju atd.

6. Ho nic se ja njestaram.

Strofa 2 je tajkale:

Lań se před dwór na sλanje,
 Połož głowku na ramje.
 Ži ty tam a spi ty tam,
 Njepřijz wěcej k nam!

W poslednej praji „gólica“ tuto:

Komorka jo zamcona,
 Póstolka jo pósłana,
 Tam ja budu, tam ja deru
 Žinsa w nocys (sama?) spaś.

7. Tužycu, tužycu wjeliku.

Tuta pěseň spočina so tudy hakle z 5. strofu.

8. Žeštěj dwě rědnej.**)

W 3. strofje stoji lěpje: Bogata se jej smějašo. W 15. pak:
bogata a nježělfána.

9. A górej, górej žowcyščo.

Tu so spěwa: Górej, górej, gólica! W 4. strofje: Tak mudry,
w 9.: W to město by zrostla leluja.

*) Dejm (ſoll) a deru (muſ tež musym), kaž w Zwahru, byrnje z jednego korjenja!

**) Spočina so tež tak: Šlej stej dwě rědnej třawku.

10. Jěł jo rědny (gólcyk) wórat.

Po 15. strofje kónči so:

Njełdžyj, njełdžyj žowcyščo,
Wón jo w kjarcme na rejji,
Wón tam pijo, rejujo,
Swóju lubku přejgrawa,
Złote kroše zbrinkuju!

11. W zymje, lěše wjerbinka.

Pěseň kónči z tajkej 3. strofu:

Och ty mój nejpjerwjejšy,
Njecyń ty mě takego;
Zginuś derbim chójzecy
Ho tej mójej tužycy.

12. Ja som sebje žowčo wozeł.

Ta spočina so takle:

Ja som sebje lubku zgubił
Na formanskej droze.
Něnt som sebje drugu kupił,
Ta mi njokco zělaś atd.

13. Słužył jo gólcyk panoju.

Gólcyk słuži tudy „na groże“ a w strofje 8. so praji:

Gólcyk se sednu na wjelikego,
Jězešo přece z grodu dołoj.

14. Spójšlej stej dwa młożeńca.

Variant prěnjeho dźela pěsnje, kotryž so jako wosebita pěseň spěwaše, sym horjeka pod číslom 15 zdželił. Druhi dźel ze spočatkem „Swita, swita“ ma varianty; strofa 12 (cyłeje pěsnje) rěka tudy:

Co ga ja som kuli cynił,
Až som to žowčo zwóstawił.
Ja drje mam hyšcer dwě lubce;*)
Doch mi žedna zwěrnjejša
Ako ta mója pjerwjejša!

*) Pola Smol. je dosahaca strofa: Ja drje drugu lubku mam.

Z druheje recensije, kotaž ma 75 čisłow (prěnja 77), su někotre varianty naspmnjenja hódne.

Tak rěka Smolerjowa pěseń „Anka žěšo po wódu“ tudy: Šla jo rědna po wódu, po tu wódu po fryšnu. Prjednu baňku nacrěla, złoty pjeršćeń zgubiła. Luby kónja napował, złoty pjeršćeń namakał atd.

Tehorunja kónči so „Luby ten jěžo ze jsy wen“ resp. „Tužycu, tužycu“ takle: Nagranjaj, nagranjaj kaž ty mi kcoš, a nagoniš tu mi njebužoš. Tři lětka, styri lětka to jo gor dosć; to njej' nama móžno gromaže byś.

Po zabytym spočatku, snadź: „Něnt mi ty powjez gólica, ga kcoš ty mója byś?“ (přirunaj Časopis 1875, str. 116) wotmolwja so z pěsničku druheje recensije po prěnim dialogu pola Smol. č. 79 hiše: Dyž ta stara baba młode žowčo změjo. — Grozny grozny berlak (Schwätzer), žarž ty twoju gubu! — Potom luba lubka, bužom ja sí spušćiš.

K pěsni č. 49 „Dyž se dwa młodej“ přidawa so njetrébnje tajki kónc: Carne te creje a běle te štrumpy, to tym fryjným žowčam přistoj'. Žožte te włosy a zelene te banty, to tym fryjným žowčam přistoj'.

Horjeka č. 15 spočina so tež: Wandrowałej stej dwa młodej žaseś milow daloko, nadešlej taku mału zagrodku. Co ga ho tej zagroże atd. kaž pola Smolerja č. 87.

Z prěnjeje recensije a hubjenje pisanych wosebitých papjerkow, z džela tež pozdžišich, su hiše slědowace pěsnje a varianty wočišćenja hódne.

1. *)

Gerc ten žěšo do města,
Ducy sebje grajašo.

Prašašo a prašašo,
Žo ta młoda bórša jo.

We tej wjažy, třešej wjažy
Tam ta młoda bórša jo.

Prjedny chopi witaś,
A drugi chopi šenkowaś.

Třeší chopi powjedaś:
Graj mi jadnu rejku!

Ka ga ja deru rejku gráš,
Gaž třuna njecha beraś?

*) Přir. pola Muki č. 29.

Keu sí jaden slabr daš,
Kuþ ty sebje drugu.

Do połnocy rejowachu,
Pótom gólcia njemějachu.

Pytachu a pytachu,
A pla Hanki nam'kachu.

Šelmu njejsom nikul znała,
Tola som ja při njom spała.

2.

Žož ta wódą lěto stoj',
Ten gólc te konje napowa,
To žowčo sobu nagranja.

Zwandruj ze mnú žowcyšćo
W tu cuzu zemju daloko.
Zwandrowaś ja derje keu,
A muterki rada hoprašaś.

Skuliła gólica z jabłuškom
A z takim bělym cerwjenym.
Žož to jabłuško spoběgnjo,
Tam buzoš ty rědna wjeżona.

Běžalo to jabłuško
K Rědnuskojcom do dworu.
Daj gólcou nowu komoru
A žowču bělu póstolku.

3.

Před N. N. dworam stoj' studnja, juchhej,
Ta rědna studnja, hyšcer wěcej.

Co ga hokoło teje studnje?
Te rědne kerjaški, hyšcer wěcej.

Co ga pla tych kerjaškow?
Ta rědna komora, hyšcer wěcej.

Co ga ho tej komorje,
Ta rědna póstola, hyšcer wěcej.

Co ga při tej póstoli?
Ta rědna kólabka, hyšcer wěcej.

Co ga ho tej kólabce?
Te rědne zagłówki, hyšcer wěcej.

Co ga ho tych zagłówkach?
To rědne žiše, hyšcer wěcej.

Chto dej jo skólebaś?
N. N. Liza.

4.

Přěgał jo kučak kónjowu *)
 Jěžešo přece do Rubyna
 Před Rědnuškoje dwórom zastašo.

Hujžo k nima Rula (?) wen **)
 W rozterganem kožušku.

Witajtaj góleca hobej dwa,
 Našeje Lizy fryjarja !

Njepytajšo dłużkego witanja,
 Žo ta waša Liza jo?

Naša Liza doma njej',
 Ta jo w kjarcmje na rej.

Hobrošítej kónjowu,
 Rejtowaſtej ku kjarcmje.

Hujžo k nima šenkař wen
 Ho tom rozterganem kožušku :

Witajtaj góleca hobej dwa,
 N. N. Lizy fryjarja !

Njepytajšo dłużkego witanja,
 Žo ga ta N. N. Liza jo ?

Wóna tam to jispje rejujo,
 Pyšne te reje zwózujo.

Z wami mej nutř pojžomej,
 N. N. Lizu mej bjerjomej. —

Styrjo jej gerce ***) grajachu,
 Styrjo jej bubny bijachu.

Njegrajšo mi gerce tužyce,
 Ale grajšo mi wjasele ! —

Mi njejo luto Mokrowa,
 Ale tych Mokrojskich kumpankow.

*) Spočatk jenož je kaž pola Smol. str. 72. Kučak je spominany tež str. 29.

**) Podobne pola Jórdana č. 10.

***) Přir. Smol. str. 134.

5.*)

Zrudna mója hutřoba,
Dyž zawjeżona jo.

Ach zawjeżona wóna njej',
Ale hobgronjona jo.

Chto ga jo ju hobgronił?
Ten jeje luby sam.

Žo ga jo ju hobgronił?
We jeje zagroże.

We jeje nana zagroże
Tam stojtaj štoma dwa.

Na jadnom roséo muškota,
Na drugem nalicheńk.

Nalicheńk rědne wónjašo,
Muškota słodka jo.

Takich jo gólcow wšuder dosć,
Kenž žowča hobgronje.

Chylu je k narje spoměju,
Potom zasej zwóstajiju.

K temu je tam variant „hungerskeho khěrluša“ wo komandan-

dantowej džowcy, kotryž pak je pola Mukí dospołniši. Jako hubjeny přełožk jón tónkróć njepodawamy.

Wosebje hubjenje pisane kuski variantow poskića Markus hišće tute.

a) Kjarcmařka piwko lejašo, žowčo tu swěcku žaržašo, a wša (?) jej ta rucka swěšašo wot wšykných złotych pjeršćéńkow. Słuša k pěsni č. 22 pola Smolerja.

b) Wez ty to brěmje, gólica, ja mam togo kónja husedłanego. Co hyn se zdala cerwjeni, to su mójogo nana nowe grody. Nic nama wěcej ho nich njejo, ak' jana mała gósćinka. Zamrěl mi nan a mamcycka, zajzo mi mója gósćinka, zaroséo mi mója séažcycka. K číslu 11.

*) Pěseň jako do dweju dželena je pola Smol. hornjo-serbska pod č. 69 a 70.

c) Ta, kenž te šantu šyjašo, ta dej ta mója byš. Chto b'žo naju wěrowaš? W Praskawje jo jaden pop, ten dej naju wěrowaš. Drobnych pjenjez njebjerjo, nic ak' lutne tolarje. K č. 94.

d) Wón se tež tak myslašo, že ta jago lubka jo. Wóna njejo daloko, teke njejo blizko. To kšel se (ja) winšowaš, ab' mogał z njeju powjedaš. To se njeb'žo niga staš, něnt a niga žednje.

e) Witaj witaj, luby mój z cuzeje zemje wen! Dawno som ší wižeła, witaš som ší njesměla, doch pak som „ten troc“ wažyla, až som ší huwitala.

f) Ja (tam) wižim jaden zeleny bom, přez ten swěši slyňeo. Ja tam wižim mojogo lubego, z jadneju drugeju powjeda. Ja jago wólam z wutřobu, lamam mojej ruce. Gab' ja byla bogata, byla ja wšuder spomnjeta. Gaž pak som ja chudobna, som ja wšuder zabyta. K č. 54.

g) Ho mojom nanowem gumnje tam stojtaj dwa boma, ten jaden ma muškoty, ten drugi brunaki (Neslen! čitaj Brunellen abo někajke brune jabłuka). Muškoty (t. r. Muškatäpfel) su słodke, brunaki su rědne. Ja winšujom tyma dwěma, ab' se jima derje šlo.

h) Přistaj ty rědna twój złoty stoł, kcomej jej pokazaś z dwóru wen, jud hej! K č. 44 jako kónc.

i) Hanka togo kózlika dojašo, kózlik mějašo běle rožki, Hanka mějašo běle nožki. K č. 53 pola Smol.

Přispomjenki a wažniše porjedzenki k horjeka podatym pěsnjam třećeje recensije. We 1. pěsni: při 5. strofje přir. pola Smol. č. 105. — W 2. p. čitaj pod čaru: Smolerjoweje pěsni. — W 6. je móžno čitać „kapice“, hač runje je w jenej recensiji eyle jasnie „kanice“ napisane. — W 11: w druhej poznamcey čít. str. 136 a 123. — W 12. přir. kónc z č. 2. pola Smol. — W 19. stoji w 1. recens.: w rowni. — W 21. čít. wšykno. — W 30. jena recensija ma: zwěrnosti. — W 31. čít. w rokitowem. — W 33. přistaja so kóždej strofje: fidralala. — W 43. su poslednje tři strofy tež w 73. tudy. — W 46. je poslednja strofa tež pola Smol. str. 129. — W 50. wumaraj hwězdki. — W 51. je druha połojca pola Smol. str. 132. — W 52. přir. poslednje tři strofy pola Smol. 143. — W 63. čít. město: spód groblinku (grubinku) po přenjej recens. tež: spód doła.

Wobkhowujo sebi hišće prawo na wobšérniše wopisanje rukopisa, na nastawk wo podrěči tuteho a wo prawopisu móžu nětko hišće wšelake porjedzenki dotal wudatych pěsnjowych zběrkow zestajeć, kaž sym to w Časopisu 1875 a druhdze w nastupanju hornjoserbskich pěsni činił. Tola w tym wobmjezuju so na Smolerjowe Pěsnički, kotrychž druhi džél je so před nětko 40 lětami čišćeć počał a 1843 dokonjał.

Štož nowiše serbske knihi znaje, teho myli w Pěsničkach, zo so tam difthong ē (ɛ) po wašnju staršich lutherskich hornjoserbskich knihow hišće „je“ piše, byrnje w delnjoserbskich a tež katholskich hornjoserbskich so hižo 200 lět „ē“ písalo: rjedny, ljeto, jjeś m. rědny, lěto, jěś. Tola to njesmě so nam džiwno zdać, hdyž so tehole w serbskim pisanju jara trěbneho „ē“ w našim času hišće boja, n. př. we wudawku biblije, spěwařskich atd. Tehorunja je w tamnej wjeleważnej zběrcy kaž pola Markusa nje-wěstosć, hdže ma so „ō“ abo „o“ pisać; piše so tam wopak n. př. bō-gaty, zówčo, głós atd. Tež „y“ jako zastupnik za „ō“ ma wěste zakonje, kiž so wšudże njewobkedžuba atd. Pódla čišćeřskich na koncu knihi podatych zmylkow podawam tudy jenož někotre porjedzenki, kotrež so lohey namakaju. Tuž čítaj na stronach: 14. (a často) toś abo tuž město tož; na 15. str.: huzdžicku; 16. brinkajuey; 24. wěnašku; 29. spod Rubynom (nic: Rubíňku); zezrywała; 41. na marku (nic: markow); 54. rozmokaju; 56. panko abo pank m. panje; 62. běloný; 74. wišni; 89. we zymje m. zymjewe; 93. Chórycański (von Göritz); 94. w Žymorojcach; 99. lěc rowno m. podhladneho „šenkerž“; 129. zagowat = zagólat, zagólit? 138. žałuje sí luto abo žał je sí, luto m. załyje; 149. rdžy (naše: rže) m. džaj; 152. žewjeś chór (kór) janželow, naše: džewjeć chorow atd.

Wobzamkuju tutón wudawk Markusoweje zběrki a mojich přispomnjenekow z přećom, zo by so spěnišo do Časopisa podawało, štož štó hornjo- abo delnjoserbskeho k wudospołnenju pěsni našich Serbow hišće namaka abo hižo napisane ma! Snadź pohnuje to někotrych k studijam wo serbskich pěsničkow a druhich k zestajowanju hudžbneho přewoda k jednorym hłosam, hdyž je so w tym nastupanju pola Serbow mało dotal stało. Vivant sequentes!

Frenceliana.

Podawa dr. *Ernst Muk a.*

Druhi džěl.

Abraham Frenzel jako serbski rěčnicar.

Abraham Frenzel we swojich wulkich rukopisnych foliantach tež husto na serbsku rěč džiwa a tam a sem při mnohej skladeností wšelake serbske слова poskića pak někajki němski wuraz ze serbskoho wotłożojo a wukładujo, pak za němske pomjenowania tež serbske přistajejo. W foliantu 33 Mser. bibl. Senat. Zitt. z napismom: Historia populi et rituum Lusatiae Superioris je wón cyły štvorty staw, strony 113—171, serbskej rěčnicy poswiećił. Wjele noweho a wažneho wšak z jeho serbskeje rěčnicy njezhonimy; přede wšem su serbske слова, kotrež drje we wulkej mnohosći podawa, najbóle wše znate a hišće džensa trjebane; tola pak zda so mi džakownosć přečiwo tutemu sławnemu a za swój čas wulecy wučenemu synej našeho serbskoho naroda žadać, zo z jeho nastawka po móžnosći wšo, štož ma hišće někajku literarno-historisku abo rěčespytnu wažnosć, tudy wozjewimy, hdyž tež je z džela hižo znate a z džela wot džensišeho postawa rěče-spyta přescéhñjene. W druhim džěle swojeho nastawka cheu potom wažniše serbske слова a wurazy na wšelakich městnach Frenzelowych spisow rozprosene w hromadu zestajeć.

L.

Abr. Frenzelii historiae populi et rituum Lusatiae Superioris caput IV.

Von der wendischen Sprache weitem Gebrauche, ihrem alten Ursprunge, wie auch von fleissiger Ausarbeitung und hohen Nutzderselben und wie sie leicht kann erlernet werden.

W prěnich třoch wotdžélach na stronach 113—126 rěci Abr. Frenzel po wašnju swojeho časa wjele wo starobje a přiwuznosti serbskeje rěče z hebrejščinu a wo babylonskej měšeńcy atd. W IV. džěle pyta wón porok, zo je serbska rěč špatna a wuknjenja njehódná, wotpokázać a to z tutymi słowami: Das geringe Häuflein der Wenden benimmet der guten wendischen Sprache nichts. Die todten Sprachen (lateinisch, griechisch, hebräisch) sijn ja heutzutage noch in

hohem Ansehen. Also muß man auch der wendischen Sprache ihre Ehre lassen, weil sie vormals nicht nur eine Bauern-, sondern auch eine Herren- und Fürstensprache gewesen, und die bei unseren Vorfahren im ganzen Lande in Flor gestanden. Es gibt aber auch noch jetzt Wenden in Meissen, und in dem Braunschweigischen Herzogthum (cf. Joh. Georg Eckardi historia studii etymologici). Die besondere Ehre der wend. Spr. ist, daß sie an Menge der Wörter weder der griechischen noch Deutschen etwas nachgiebet, sie führet ihren accent allezeit forne in der ersten Sylbe: alle verba haben in prima praesentis indic. ihre doppelte Endung, erstlich terminationem simplicem oder communem und dann auch emphaticam oder frequentativam, worinnen sie der syrischen Sprache gleich kommet. — Dalša wulku wažnosé serbštiny widži Abr. Frencel we tym, zo móža so Serbjo ze wšemi ludami wot Łóbjá hač do Chinesiskeje a k połdnju hač do Włóskeje a Konstantinopola zrěčeć a zrozumić, a přistaji: Ich habe in Lexico Sorabico (w Zholarskej knihowni?) hiervon viele Zeugnisse angeführt.

V. Da nun besagte Sprache also weit gehe — pokračuje Fencel —, ist leichte zu schließen, daß derselben Nutz fürtrefflich seyn müsse und darumb nöthig, daß man auf dieselbe viel oder doch etwas halte; und so es seyn kann, sich folcher bestens bekannt mache. Ich habe aber auch hiervon schon in der Vorrede meiner Sylva vocabulorum Sorabicae linguae viel gesagt. Dale spomina Fencel z wulkej česću na serbsku maecenatku knjeni Henriettu Katharinu zwud. swobodnu knjeni z Gersdorff, . . . die nicht nur durch ihre große Unkosten den Psalter und das Neue Testament verleget, sondern auch in eine jede wendische Kirche und Schule das Neue Testament ohne Entgeld zum beständigen Gebrauch verehret hat, wobei auch anderen solches umb einen geringen Preis zu verlassen Befehl gegeben, daher auch alle exemplaria bald abgegangen.

VII. Ta sama knjeni z Gersdorff je so lěta 1702 M. Pawoła Praetorija, archidiakona w Budyšinje, prašala, kak móže Němc najlepje a najlöže serbski nawuknyć a kajki je rozdíl mjez hornjo- a delnjoserbskej narěču. Praetorius je wotmořil: Das erste könne am füglichsten durch einen praeceptorem vivum geschehen; ad 2, der Unterschied zwischen beiden Dialectis besteht hierin, daß viele vocabula nicht nur diversimodo inflectiret und pronunciret würden, sondern auch etliche ganz andere Wörter utrimque in usu wären. Fencel k temu přispomni: Heutigen Tags ist es wohl leicht und möglich die Wendische Sprache nach dieser Lande beiden dialectis auch wohl absque praeceptore vivo zu erlernen und zu fassen; angesehen nunmehr Lexica utriusque dialecti in Händen, daher ist man nun des beschwerlichen Sammelns und Schreibens der Wörter überhohen: so ist auch nach der neuersfundenen guten Schreibart (wězo měni Matthaeiou) alles wohl zu lesen und zu pronunciren, nur muß in Acht genommen werden:

1. der Accentus, zo je na prěnjej zlózey.
2. der Numerus: ist dreisach: singularis, dualis, pluralis.
3. Casus nominum: 7.
4. Genera, wie bei den

Latinern: Masculinum, Foemininum, Neutrūm, Commune und Omne. 5. Declinationes: 5; 1. Gattung: foeminina auf -a. 2. neutra verbalia auf -i. 3. neutra auf -o. 4. Worte auf ein oder mehr consonantes, diminutiva auf -k und Worte auf -oi, zumeist masculina. 5. Worte auf -oscé und sind foeminina.

Zum Exempel primae declinationis sind folgende:

Wot słowow, kotrež Frenzel tudy podawa, sym ja jenož te wuzběhnył, kiž maja něsto wosebite na sebi:

5. Helia die Hölle; 10. Luja die Pfütze; 13. Platá der Fleiß; 26. Sawada die Hinderung; 34. Zerawa der Kranich.

Obige foeminina decliniren sich also:

	sing.	dual.	plural.		sing.	dual.	plural.
N. hlowa	hlowe	hlowe	hlowe	V. hlowa	hlowe	hlowe	hlowe
G. hlowe	hlowow	hlowow	hlowow	S. ſ hlowe(!) ſ hlowoma	ſ hlowoma	ſ hlowami	
D. hlowi	hlowoma	hlowam	hlowam	L. na hlowi	na hlowoma	na hlowach.	
A. hlowu	hlowe	hlowe	hlowe				

Přispomnjenje. Pismik e trjeba Fr. za: je a y.

2. Declination.

Zum Exempel secundae declinationis sind folgende:

11. Sawreni das Zumachen; 20. Žujeni (město žwanje) das Räuen.

Obige neutra decliniren sich also:

Sing.: N. dawani, G. dawania, D. dawaniu, A. dawani, V. dawani, S. ſ dawaniom, L. na dawaniu.

Dualis und Pluralis lauten wie in singulari, oder vielmehr sehn nicht im Gebrauch.

3. Declination.

Zum Exempel tertiae declinationis sind folgende:

2. Blasnistwo die Narrheit; 5. Bohstwo Gottheit; 7. Czelio Kalb; 8. Czernidlo Dornpusch; 9. Czerpadlo Schüpfstopf; 15. Koblo Füllen, pullus; 20. Koszedlo Sprenkel, Dohne; 24. Lehno Lehngruth; 25. Lobio Tieffe.

Obige neutra decliniren sich also:

	sing.	dual.	plur.		sing.	dual.	plur.
N. meno	mena (sic!)	mena	mena	V. meno	mēna	mēna	mēna
G. mena	menow	menow	menow	S. ſ menom ſ menoma	ſ menoma	ſ menami	
D. menu	menoma	menam	menam	L. na meni	na menoma	na menach.	
A. meno	mena	mena	mena				

Přispomnjenje. Fr. je tudy twórba plur. mjena z twórba duala mjenje změšał.

4. Declination.

Zum Exempel quartae declinationis sind folgende:

2. Bajak Blauderer; 3. Bielj Lauf; 5. Bierz (běrc) Gerichtsdienier; 6. Blasen Narr; 11. Czronecž Badzahn (t. j. čronowc); 24. Krop der Sold

(drje za: *Sub*); 30. *Masanz* (*mazanc*) *Gladen*; 36. *Naklad* *Łast*; 38. *Napiss* *Wuſſchrift*, *Titel*; 41. *Nepokoi* *Unſriede*; 44. *Podrožnik* *Haußmann*; 47. *Pschi-*
chod *Unkunft*; 53. *Rosras* *Chrenpreiſ*; 55. *Sapad* *Verſall*; 61. *Toth* *Lodten-*
gräber; 67. *Woblid* *Heuchely*; 72. *Wuchod* *Ausgang*; 73. *Wuczenik* *Lehrjunge*;
 77. *Zlonik* *Zöllner*; 79. *Žendj* (za žnjenc) *Schnitter*; 84. *Žur* *Sauerteig*;
 85. *Žwak* *Werkyfropfen* etc. — *Foeminina* und gehören eigentlich in die 5. Declinationem. 86. *Iodz* *Schiff*; 92. *Nemoz* (ujemoc) *Dynamadt*; 96. *Powodz*
Waſerwoge.

Přispomjenje. Sym tudy wjacy słowow wuzběhnył, zo bych poka-
 zał, so njeſu, kaž nam tón a druhi wučeny rady porokuje, hakle
 z nowa tworjene, ale stare dobre serbske słowa.

Obige vocabula decliniren sīd̄ also:

	sing.	dual.	plur.
<i>N.</i>	<i>dom</i>	<i>domai</i>	<i>domy</i>
<i>G.</i>	<i>doma</i>	<i>domow</i>	<i>domow</i>
<i>D.</i>	<i>domi</i> und <i>domu</i>	<i>domoma</i>	<i>domam</i>
<i>A.</i>	<i>dom</i>	<i>domow</i>	<i>domow</i>
<i>V.</i>	(<i>brachuje</i>)	(<i>brachuje</i>)	<i>domow o iſt Häuſer</i>
<i>S.</i>	ſ <i>domom</i>	ſ <i>domomai</i>	ſ <i>domami</i>
<i>L.</i>	<i>na domi</i>	<i>na domoma</i>	<i>na domach.</i>

Doch etliche haben (im plural.) ein *i*, z. B. *blaſni*, *Bohi*, *bruki*, *Iudži* etc.,
 item etliche haben *a*, als *bratſia* und noch etliche ein *io*, als *Roboczenio*, *To-*
warschoio etc.

Přispomjenje. Při tutej wězo najčešej deklinaciji je Fr. wšelake
 zmylił. W singularje a dualu vocativus njeposkićiwi je w pluralu
 gen. *domow* za voc. *domy* podał. W dat. sg. je twórba *domi* nje-
 mózna a traš jako příklad za žonske słowa, kaž *lódz* dat. *lódži*,
 abo za njedorozymjene wukónčenje -ej: *domej* podata. Acc. dual.
 a plur. na **-ow** je jenož pola substantivow rationaliow možny, tudy
 pak ma rěkać *domai* a *domy*; tutón zakon drje Fr. njeje do-
 poznał. Spodzivne je skónčenje, zo ma w dualu *N.* a *S.* *i*: *domai*,
 ſ *domomai*, mjez tym zo je *D.* a *L.* *domoma* bjez tuteho njepřenot-
 neho pismika.

5. Declination.

Zum Exempel quintae declinationis sīd̄ folgend:

2. *Dowiernoscž* *Zuverſicht*; 12. *Nehornoscž* *Unräthſlichkeit*; 18. *Krei Blut*.

	sing.	dual.	plur.
<i>N.</i>	<i>miloscž</i>	<i>milosczei</i>	<i>miloscze u. milosczi</i>
<i>G.</i>	<i>miloscze</i>	<i>milosczei</i>	<i>milosczow</i>
<i>D.</i>	<i>milosczi</i>	<i>milosczami</i>	<i>milosczam</i>
<i>A.</i>	<i>miloscž</i>	<i>milosczei</i>	<i>miloscze</i>
<i>V.</i>	<i>miloscž</i>	<i>milosczei</i>	<i>miloscze</i>
<i>S.</i>	ſ <i>miloscžu</i>	ſ <i>miloscžmai</i>	ſ <i>miloscžami</i>
<i>L.</i>	<i>na miloscži</i>	<i>na miloscžima</i>	<i>na miloscžach.</i>

Přispomjenje. Cyły dualis z wuwzaćom Locat. je tudy zmylny a
 najskejše přez wopačne wotpisanje nastal: n. př. *D. miloscžami* a
S. miloscžmai za *miloscžima*.

VI. Adjectiva haben gemeinlich 3 terminaciones: -y für masculina, -a für foeminina, -e für neutra. Zum Exempel:

dobry dobra dobre gut, runy —a —e gleich,
cjistý —a —e rein, hwiath —a —e heilig.

Die Comparation bilden die Adjectiva, indem sie hinten ein schi, scha, sche ansetzen: cjistyschi, cjistischa, cjistische, reiner; mudryschi, mudryscha, mudrische, klüger. Der charakter superlativi ist das an den comparativum vorangesezte Wörtlein nai oder nei, als: naicjistyschi, naicjistischa, naicjistische, allerreinst; naimudryschi, naimudryscha, naimudrische, klügster.

Ferner VII. daß Pronomen demonstrativum, ton, ta, to, welches auch anstatt des Articuli praepositivi bei den Nominibus gebrauchet wird, findet man decliniret in der Vorrede des wend. Psalters, wie auch daselbst zu lesen ist VIII. das Verbum substantivum ja hym und IX. das Verbum budu ich werde, sio, welche beide in conjugatione verborum die verba auxiliaria seyn, ebenso wie bei dem Deutschen ich bin, ich werde.

X. Die Verba haben 3 Conjugationes, deren etliche in tertia persona praesentis sich auf ein A enden, und solche sind primae conjugationes, etliche enden sich auf ein E, solche sind secundae, und etliche endigen sich auf ein I, sie sind tertiae conjugationis. Zum Exempel:

Verba primae conjugationis sind:

dam, item dawam ich gebe; 2. dasch; 3. da.

Kopu *) und Kopam ich stoße oder hache; 2. kopasch; 3. kopa.

Lamu *) und lamam ich breche; 2. lamasch; 3. lama.

Padu *) und Padam ich falle; 2. Padash; 3. Pada.

Staram ich sorge; 2. Starash; 3. Stara.

Wolam ich schreie; 2. Wolasch; 3. Wola.

Verba secundae conjugationis sind:

beru oder berem; 2. beresch; 3. bere ich nehme.

dreju oder drejem; 2. drejesch; 3. dreje ich schinde.

kryju oder kryjem; 2. kryjesch; 3. kryje ich decke.

lienu oder lienem; 2. lienesch; 3. liene ich lege.

nepru oder neprem; 2. nepresh; 3. nepte ich leugne nicht.

Rožu oder rožem;*) 2. rojesh; 3. rože ich dräue.

Přispomnjenje. Twórby kopu, lamu, padu a rožem Fr. wěsée z ludoweho erta nima, ale je te same po wopacnej analogiji sebi tworil.

Verba tertiae conjugationis sind:

cjiniu oder cjinim; 2. cjinischi; 3. cjini ich thue, mache.

honiu oder honim; 2. honisch; 3. honi ich jage, treibe.

ležu oder ležim; 2. ležisch; 3. leži ich liege.

modliu oder modlim; 2. modlisch; 3. modli ich bethe an.

pushcju oder pushcjim; 2. pushcjich; 3. pushcji ich lasse.

strožu oder strožim; 2. strožisch; stroži ich erschrecke.

VIII. Was denn aber den Unterschied des dialecti in Niederlausitz von dem Oberlausitzschen betrifft, ist solcher meist dieser, daß darinnen etliche Buch-

stabent nur gelinder und weicher ausgesprochen werden; als des harten c̄j wird ein z̄, für h ein g, für z ein sch, für tr ein c̄j und für das w ein h gemeinlich gebrauchet; ingleichen endigen auch die Niederlausitzer ihre nomina verbalia neutrius generis in e: dafür der Oberlausitzer ein i hat: und die verba in infinitivo ein sch, da dieser ein c̄j führet. Die Anzahl aber der neuen und besondern Wörter, so in Oberlausitz, doch nicht allenthalben unbekannt, ist eben so groß nicht und habe ich solche meist, wo nicht alle, in meiner vorgedachten sylva vocabulorum Sorabicae Linguae angeführt. Derowegen stünde wohl zu hoffen, wenn in der Niederlausitz sich die Herren Pastores des Oberlausitzchen reinen Haupt-dialecti auf der Canzel nur bedienen wollten,*) daß leichtlich dahin gebracht werden könnte, daß der genicine Mann die hier oben ausgegangenen Kirchenbücher verstehen und zugleich nutzen würden (a přiruna Fr. z tym nałożowanje Lutheroweje biblije po cyłych Němcach).

Soviel von der wendischen Sprache.

II.

A. Jednotliwych spomnjenja hódnich słowow a wurazow nadeńdżemy w Abr. Frencelowych spisach sléadowace:

- 1) Bele knegini Ditmar VII, 106 wułožuje Fr. p. 615 prawje jako: biela kneni, alma domina. 2) bor der Fichtenwald. 3) Bosowski stp. 249 der unter dem Hollunder wohnet: bos, bes, oder bus Hollunder. 4) Boži dar, Boži chlēbk oder chlebiečk d. i. Brod. 5) bystry hurtig, gehling, wend. Strona 250. 6) c̄ziodrag, c̄ziodraf (p. 178, drje t̄odrak) d. i. Dreiförmige, dann der gebađene Stern mit drei Spižen, von c̄zio (t̄o) drei und rek König, oder drag ein Spieß oder Spießlein. 7) duri die Thür. 8) džak dam dankę. 9) džiwina Wild ferina seu fera. 10) hierko bitter. 11) Honidlo str. 247 Scheusal, abtreibender Geist, von honiu treiben ab oder weg. 12) Kanja der Geier. 13) Knihi ein Buch. 14) Kolbassnik oder Kowbassnik ein Wurstreuter, -ſucher, von Kolbassa oder Kowbassa Wurst; po Kolbasse chodžic̄ nach der Wurst gehen. 15) Koſlo Hügel in Połniſcher und wendischer (?) Sprache, pl. Koſle und Koſlo Bod. 16) Kwoda (t. j. kłoda) der Fußſtoč̄. 17) Lapak lumpichter Kerl! 18) miestko Städtlein. 19) Mrok Abenddämmerung, str. 257. 20) nemdra Hanschka tolle Agneš (w Fr. času znata hłupi-kojta holca), str. 1373. 21) niedziela Sonntag, ab nedzielam non laboro. 22) nowe lieto (str. 178) das Geschenk der Liebhaber an die Liebsten zu Neujahr. 23) nowe lietka das Baćwerk für Kinder zu Neujahr und 3 Königen. 24) Patoržiza (str. 177) von patrissatio d. h. der Tag der lustigen Patres (Clerici). 25) Pieklo, Peklo niederlaus. die Hölle; prawje delnjoserbski rěka

*) To budžesze mózne bylo, hdy by so před 300 lětami tak zawjedlo, hdy budžechu duchowni narodne zmysleni byli a hdy budžechu šule w Hornjej a Delnjej Łužicy derje serbske bywały. Ale Šerbja su sebi wot Němcow powjedać dali a skónčenje sami wěrili, zo horni Serb delnjemu njerozumi a tak staj so wobě podrěci přeco bóle dželiój dyžli zjednočajej.
R edaktor.

pak: pjakło. 26) Pilnost und Pilnoscž Fleiž. 27) pilny sorgfältig, tapfer, mutig. 28) pilnuju, poln. pilnuje, attento. 29) Pohoda oder Pogoda (str. 241) guteš, heiles und bequemes Wetter. Hač serbski? 30) Polio (str. 623) Želd, Važ, Polak Bohle pl. Polacy. 31) Postniza, Possniza, Possnza niederaus. Possyuzna und Possyza von poscžu oder poscožiu faste. 32) Prostak (znamjenja?) von prosty aufgericht, steif. 33) pschedam verſtechen, dafür geben, umbtauschen. 34) pschedziwo Gęspinnſt, Garn. 35) Pschespolio Feldstücklein (t. j. Marsch). 36) Pschissamazi (str. 308) sagen die Wenden beim Schwur, d. i. psđi ſamei može Božei. 37) Rek Herr, Fürst, König. 38) Serbiā Sorben-wenden. 39) Ssmertniza (str. 213) Laetare, Todtenbonntag. 40) Ssodlak bei den Oberlaus. Wenden ein Bauer mit 2 Pferden; ſodlo Sattel. 41) straž vigiliae, excubiae Warthe, Wache. 42) ssul Salz. 43) Sswiaty Jan der heilige Johann oder Johannistrunk. 44) Walscy Walachen; Walska Walachey. 45) wiežastwo Lehngut. 46) woosswieczicž (t. j. woswěći) erleuchtēn. 47) wosyska (wosyca?), wossa Źspe, Pappelbaum. 48) Wulki piatk, Charfreitag. Fr. přiruna to z Magna Hebdomada grichiskeje cyrkwe a měni, zo maja Serbja tutón wuraz wot Cyrilla a Methoda. 49) Wutora Dienstag; wužožuje Fr. prawje jako: der andere. 50) Žrodlo Quelle.

B. Dale nam Abr. Frenzel w swojej Historia populi etc. někotre serbske hrónčka poskića, kiž tudy wše podamy.

Str. 202. Ssreda dom neda,
Schtwortk*) mussu fort;
d. i.: Die Mittwoch halt aus,
Des Donnerstagš geň nach Hauš.

Tute hrónčko płaći kermušnym hosćom.

Jako bě wyśnosć předothe kermušowanje zakazała, je so jedyn stary Serb, kaž Fr. powjeda, takle słyšeć dał: To Branzosa nide czerpicž nebudje.

Str. 212. Lecž hohre, lecz hohre, jarabate Woko: Pan dele, pan dele, jarabate Woko. To je zažohnowanske hrónčko.

Str. 286. Rynč ze spěwa njewjesty, hdyž swojim přiwuznym Božemje praji:

Bratssio moi, ja sso djaſuju ſa twoie ssliebro a sloto.

Str. 335. Dzěćace hrónčko při khowanju:

Arno farno zige, zogo, merten strono bono dricke, drelle, puf.

C. Slědowace serbske słowa su wuzběhnjene ze skladnostneho ſopjena Abr. Frencla z lěta 1684, hdžež so spod swjedzeňskich spěwów jako wědomnostna pycha po wašnju tamneho časa z hejbrejskimi přirunane přistajeja. Podam je tudy jako pokazku za dopokaz, kak hubjeny běše Abr. Frencelowy a po tajkim drje

*) Na str. 185 steji stwórtk.

wšón serbski prawopis wokoło lěta 1680 a kak wulcy jara je so tón samy, přirunamy-li jón z prawopisom předstejacych słowow, pola njeho w běhu sčěhowacych 20 lět polěpšíł.

Jelen cervus. bacholé juvenis. schiwicz vivere. czakacz exspectare. beschacz (t. j. běžac) tranzire. czouka Žofe. rischicz impium esse. nossicz ferre. sadh (?) ager. schericz horrere. czelo vitulus. horicz flammare. Werbe salices. scholta princeps. lischka vulpes. chleb panis. elude pauper. Kabat vestis. moliecz turbare vocabula. dhuri porta.

D. Abr. Frenzel wotwodžuje slědowace w jeho času wot Němcow w Łužicach trjebane pomjenowanja z wjetša prawje ze serbskeje rěče a to w samsnym foliantu 33. přede wšem na stro-nach 130—135. Swoje wułożowanja započina wón z tutymi słowami:

Wenn die meiñniſchen Bauern (t. j. burjo w mišonskim kraju) die Gemeinde zusammenfordern, rufen sie: Poziremo! wissen aber nicht, daß es eine alte wendische Formel ist und soll heißen: poicze romadu d. i. Kommet zusammen. Die deutsche Sprache in der Oberlausitz hat überhaupt viel Worte, die aus der wendischen entlehnet seyn. Eine Anzahl solcher Worte sind folgende:

- 1) Babe, baba, ein altes Weib, item eine Hebamme.
- 2) Bern, Bernen, Pern und Perne, 6 Mal in Kaiser Ferdinandi I. Decision 1544 cf. Corp. jur. Prov. Lusat. von bierne oder berne d. i. eine gewilligte allgemeine Steuer, Gabe oder Hülfsgeld, sonst auch Binsgetreide, Rente etc. Berne je wězo česke.
- 3) Birl oder Pirl von berla oder berlo (je česke), ein Stab, Stock, item Scepter, dahero Berlin quasi eine Scepterstadt.
- 4) Brin, Brine im deutschen Heldenbuch von wend. bron d. i. Wehr oder Waffen.
- 5) Brizke von brieczka d. i. Birkenfaſt, item jung Bier ohne Hefen.
- 6) Buderiz in Görlig von budniza, ein Kauf- oder Kramerhaus.
- 7) Drosch, Bierdroſch von drozdze Hefen, item Schaum am Biere.
- 8) Hainzisch von haincz (t. j. kund) ein Borg oder Bachter.
- 9) Hahn von hain, ein Wald oder Forst.
- 10) Heinz von heinz (t. j. heinca), ein Brämler, Brüllochse, bos admissarius, item ein grober Ochs, homo stolidus, plumbeus aut Boeoticum ingenium.
- 11) Holunka von holan oder holank, ein Waldmensch oder ein heidnischer, aus der Heide.
- 12) Kolatsch von kolacj, eine runde geflochtene Semmel.
- 13) Kretschem von Kocjma, ein Bierhaus oder Schenke.
- 14) Kretschner von Kocjmar, ein Krüger oder Bierschenker.
- 15) Leschack von Ležak, ein Faullenzer, Gernlieger, Bärenhäuter.
- 16) Leube oder Laube von lubia, der Boden, item Tanzboden.
- 17) Lusche von Luža, ein Pfuhl oder Pfütze.
- 18) Mauke von Muka, Mehli item ein Mehlabreh.
- 19) Peitschel oder Peitschel von Piezel, ein Bier- oder Trinkfäßel.
- 20) Pluntsch, Pluntschken von Pluncz, ein wilder Apfel oder Pflaume.
- 21) Polack, ein Paß im Bierglase, oder das übrige im Glase, von Polio, ein Feld oder Paß. (?)
- 22) Popanj von Popanj, ein Kindersänger, -fresser, Häſcher, item ein Scheufal, von popanu, ich fange auf, erhasche.
- 23) Bursch oder Burs item Bursche, von burscha, junge Leute, item ein junger Mensch. Njeje ze serbšciny,

ale ze srjedźno-łaćanščiny, hdźež je bursa = convictus, societas, potom conviventes, socii. 24) *Qwas von Kvaß*, die Hochzeit, item Gaſterey. 25) *Risch von rucje*, alſbald, gefchwinde. 26) *Robot*, cf. Corp. jur. Prov. Sup. Lus. p. 395, von Robot, Hoſarbeit, Frohndienſt, Robotengeld d. i. Dienſtgeld, Herrengeld. 27) *Schören, ſchurigen von scheriu*, ich verire, mache ein Grauen, item ich ſchueche. 28) *Teffaffen von Tessak*, ein Degen. 29) *Trufemann oder Drufemann von druschba*, ein Werbmann oder Wortredner. 30) *Würtel d. i. wercjen von wereju*, ich drehe herum. 31) *Tſchaule, Tſchaule, Tſchule von cijulia*, ein Pazzo, item ein unzüchtiger Mensch. 32) *Zſchucher, zſchuchen von czecham*, forſthe aus mit der Nafen. 33) *Zuber-noſel*, item *Noſel von Nossedlo*, eine Trage, item *Tragfaß*, radix: noſſu, nossem, tragen.

K temu chcu hiſće přistajić někotre wułożowanja tam a sem rozpróſene:

34) Dresden (p. 11) iſt von dem alten wend. W. draždžu oder dražnu, d. h. ich reiže, heže auf den Haſs, erzürne, erbittere, item ich troše: Reiž-, Zorn- oder Trož-Burg. 35) Brandenburg (p. 58) d. i. Görliz Zgorzelice. Je wězo pôlske pomjenowanje za Zhorjelc. 36) Janasch d. i. Johannes. 37) *Graupen d. i. wend. Krupe*. 38) *Swantewiž* (p. 228) d. i. świątih Wicjaś = heilige Sieger. Wicjaś eigentlich Lehn-Pauer. 39) Radegast (p. 230) d. i. Waldrath, von Rada Rath, goſez Wald, item diſer Puſč. Gózd je delnjo-serbske. 40) *Zutry Bohg von jutry oder jutrny matutinus, früh und Bohg* (d. s.) Gott.

Abr. Frenzel běše za swój čas tež słowjeny rěčespytnik a wužiwaſe kóždu składnosć, hdźež móžeſe něſto z cuzych rěcow nazhonić a nauknyć. Tajka składnosć so jemu we wulkej měrje poskići, jako kral Karl XII. w l. 1706 ze swojim wójskom w Sakskej přebywaſe. Tu přeprosy Frenzel, kaž sam powjeda, husto po rjadu wojakow wšelakich narodow k sebi a wuknjeſe wot nich při škleńcy piwa a dobrej pječeni šwedowscy, pôlscy, litwjanscy, lotyšscy atd. Słowjanske rěče, přede wšem pôlsku a česku wón, kaž je ze wšeho widžeć, za swój čas derje dosć znajeſe a je rady ze swojej maćeřſčinu přirunowaſe. My wobsedžimy we nim po tajkim słowjanskem přirunowaceho rěčespytnika. Pokazku z jeho rěčespytnych pospytow, kotrež je nam w fol. 33 z džela zawoſtajili, chcemy w scěhowacym bjez porjedzenkow a přispomjenekow podać.

1) Na str. 684 a 85 přiruna serbske słowa z pôlskimi, z kotrychž tute wuzběhnjemy:

Polnisch.	Wendisch.	Deutsch.	Polnisch.	Wendisch.	Deutsch.
chrzeż	cheżu	täufse	Rzeka	rieka	Fluß
drzewo	drewo	Holz	Rzemien	Riemen	Niemen
grzbiet	Kribet	Rücken	Rzepa	riepa	Rübe
grzech	riech	Sünde	Rzeże	riežu	schnide
grzesze	rieschu	sündige	Strzelam	zyłam	schüße
Krzywda	Kschiwda	Leid	Strzyże	tružu item	puže oder
Krzyż	Kschiż	Creuz		zyju	schere d. Bart
Kurże	küriu	rauche oder stäube	Trzepie	czipiu	schlage
przede	pschadu	spinne	Trzese	cjaſhu	schütteln
Przedziwo	Pſchedžiwo	Gespinnst, Garn	Trzewa	cźrewa	Därme
Przekalam	Pſchekalam	durchstechen	Trzoda	cźroda	Heerde
Przenoſe	Pſchenoſu	vertrage, erdulde	trzy	zi (t. j. tri)	dreß
Przydatek	Pſchidawč	Zugabe	Wrzeciono	Wreczeno	Spille
Rzad	riad	Ordnung	Brzodlo	Brzodlo	Quelle
			Brzucam	Srocžu	umbwerffen
			Bwierzina	Swierina	Wild
			Bwierzatko	Swieriatko	Thierlein

2) Na str. 915 pokazuje na česke r vocalis a přirunuje mjez druhimi tele слова:

hrdy	hordy	ſtolz
hrncer	horncér	Töpfer
prst	porst	Finger

3) Na str. 1294—1302 přirunuje wulku syłu łotyšskich, litwjanskich a słowjanskich słowow. Podawam tu někotre, při kotrychž na serbščinu dživa.

Deutsch.	Lettisch.	Littauisch.	Wendisch.
Vart	Barde	Barjto	broda
Bauer	Soimenik	Burs	semian Landherr, (nobilis von semia Erde, sonst bur)
Beutel	Punger	Moschna	moschnia
Bier	Ales	Piws	piwo
Donnerstag	Scheterdiem	Schettwerk	stwortk
Finger	Pirst	pirstai	porst
Ohr	auss	ausis (lat. auris)	wucho (plur. wuschi)
Vier	scheteri	Ketturi	schtyri

4) Tež rumunske слова je sebi Fr. napisował a, hdžež so hodžeše, ze serbskimi přirunował n. př.

Deutsch.	Rom.	Wendisch.	Deutsch.	Rom.	Wendisch.
Bitter	girkو	hierko	Fleisch	Mias	Miasso
Daumen	Palzus	palz(pollex)	Strümpfe	Choleb	Kolowe
Feder	Bor	Bero	(tibialia)		(Hosen)

Přinoški sobustawow M. S.

W běhu 34. lěta (1880) zaplačichu přinošk tute sobustawy:

Na lěto 1883: k. póstski direktor Wawrik-Jězorka w Krim-mitzschawje.

Na 1882: kk. póstski direktor Wawrik-Jězorka; Bjesada w Jaseńcy.

Na 1881: kk. młynek Hajnica w Njeswačidle; dir. Wawrik-Jězorka; faraf Brósk w Křišowje; kapłan Benedikt Chejnovský w Marijnym Dole; faraf Mättig w Hućinje; faraf Hórnik; Bjesada w Jaseńcy; wučeř Borš w Koblicach.

Na 1880: kk. Karolina Urbanowska z Kališa; seminarSKI wyšší wučeř Fiedlēr z Budysina; kapłan Róla tudy; kapłan Kubas z Njebjelčic; dr. Jan Jakub, gymnasialny wučeř z Draždān; faraf Mrózak z Budystec; faraf Kubica z Wjelećina; faraf Tešnař z Niedy; faraf Mrózak z Hrodžišča; faraf Nowak z Hbjelska; faraf Häseler z Radšowa; kubleř Khróstak ze Spytec; faraf Imiš z Hodžijsa; faraf Handrik z Malešec; kantor Kocor z Ketlic; wučeř Wagner z Bukec; dr. Sauerwein z Bantelna; wučeř Jórdan z Popoječ; lěkár dr. Lešovský z Hodžijsa; kapłan Skala z Ralbic; gymnasialny wučeř dr. Muka tudy; wučeř Krawe z Budystec; stud. theol. Libš w Prazy; předstejičeř Młynek w Zarěču (po 2,50); kubleř Wanak z Khelna; dr. med. Dučman tudy; stud. jur. Hanowski w Lipsku; rentier Hanowski tudy; kan. kap. senior Kućank tudy; superior a konsistorialny radíčel Buk z Draždān; wučeř Rostok z Drječina; młynek Hajnica z Njeswačidla; kan. kap. kantor Šołta tudy; faraf Smoła z Njebjelčic; stud. theol. Kilank z Innsbrucka; wučeř Kocor z Hodžijsa; wučeř Nyčka z Essena n. R.; student Delenčka z Kukowa; praeses seminara Łusčanski w Prazy; Polacy z Pětrohroda: inženjer Konstantin Kunicki; kupc Stanisław Juszyński; stud. inženjerstwa Stanisław Kunicki; general-inženjer Alexander Falewicz; student Jan Falewicz; agronom Kazimir Grabowski; general-inženjer Felix Stabrowski; połkownik-inženjer Adam Jocher; rycérkubleř Stefan Janowski; połkownik-inženjer Eugenij Jabłoński; inženjer Přemysław Rylski; inženjer Marcin Radkiewicz; namórski vyšk Julius Caesar Korsak; dr. med. Albert Stefanowicz; dr. med. Ignacij Wierzbicki; technolog Stefan Szerszeński; mathematikus Józef Ilcewicz; doktor Felix Rymowicz; lužiskoserbski historik Wilhelm Bogusławski; kupc Oktavian Murzynowski; fabrikant Otto Kaňaur; advokat Handrij Grodzki; zastojnik Maximilian Roszkowski; diakonus Kózlik ze Złeho Komorowa; Ludwik Grabowski ze Zawad w Polskej; wučeř Hoker z Hornjeje Hórki; katechet Nowak tudy; faraf Raeda z Mužakowa;

wobsedzeř piwaňje Radca z Prěčec; farař Krušwica z Wjerbna; farař Hadank z Kesselsdorfa; farař Jenč z Palowa; wučeř Domaška z Wóslinka; postski direktor Wawrik-Jězorka z Krimmitzschawy; farař Gólc z Rakec; farař Brósk z Křišowa; kubleř Hadank z Ziegenhaina; wučeř Smoła ze Stróže; dr. med. Pětrenc z Malešec; najeńk Wjenka ze Zdžerje; kand. theolog. Křižank w Tübingenje; dr. jur. Kaizl z Prabi; kapłan Šołta z Khrósćic; farař Mättig z Hućiny; farař Hórnik tudy; wučeř Borš z Koblic; farař Raeda z Barta.

Na 1879: kk. J. E. Smoleř tudy; seminarski wyšší wučeř Fiedleř tudy; semin. wyšší wučeř dr. Grólmus tudy; wučeř Kral z Klukša; referendar Kral tudy; farař Tešnař z Niedy; knihwjednik Marko Smoleř tudy; farař Handrik z Malešec; wučeř Kral na Sokolcy; farař Běrnich z Klukša; wučeř Kubica z Bolbore; dr. Muka tudy; kubleř Wanak z Khelna; kan. kap. senior Kućank tudy; superior Buk z Draždžan; wučeř Kocor z Hodžíja; wučeř Nyčka z Essena; katechet Nowak tudy; farař Krušwica z Wjerbna; knihikupc Pjech z Lipska; farař Hadank z Kesselsdorfa; kantor Šołta z Radworja; direktor Wawrik-Jězorka; farař Brósk z Křišowa; kubleř Hadank z Ziegenhaina; referendar Mütterlein tudy; dr. med. Pětrenc z Malešec; najeńk Wjenka ze Zdžerje; kand. theolog. Křižank; B. H. Paděra ze Křimic; kapłan Šołta z Khrósćic; wučeř Borš z Koblic.

Na 1878: kk. referendar Kral tudy; farař Tešnař z Niedy; Jednota z Khrósćic; wučeř Nyčka z Essena; serbski seminar w Prazy; katechet Nowak tudy; farař Brósk z Křišowa; kubleř Hadank z Ziegenhaina; B. H. Paděra z Křimic; kapłan Šołta z Khrósćic; wučeř Borš z Koblic.

Na 1877: kk. farař Tešnař z Niedy; wučeř Nyčka z Essena; serbski seminar w Prazy; farař Brósk z Křišowa; kapłan Šołta z Khrósćic.

Na 1876: kk. farař Tešnař z Niedy; wučeř Nyčka z Essena; farař Brósk z Křišowa.

Tři ballady.

Po ludowych bajkach pěsníl dr. *Pful*.

1. Wódy muž.

Wódny muž ma mokre khody;
Porědko so zběhnje z wody:
Duž pak sebi na hłowu
Čapku staji ‘čerwjenu’.

Wozmje ‘zeleny’ wón ‘prućik’,
‘Wotčini so jemu pućik’
Do hłubiny ‘zeleny’,
Je-li ‘šlipnył na wody’.

Něhdy na konjoch je jěchał,
Na hońtwu a wójnu spěchał:
Nětko mu te nohate
Hrajku hraja skuzłane. *)

Druhdy, hdyž je wjechor émowy,
Wopušći wón swoje skhowy,
Wopyta to ‘młyńkec stwu’,
‘Wari ryby w kótliku’.

Jeho ‘žona’ njeje z nami;
‘Dżowki’ pak du z pachołami
Naśimi rad ‘na reje’,
Při čimž ‘wobrub’ njewuskhnje.

Swětło njeby dom jim dało,
Słónco by je skóncowało:
Duž dha stajnje do ranja
Wone k wodam khwataja.

*) Ta štučka njeje z ludowego zapřijeća. Naš lud dale ničeho njeznaje, dyžli ‘wódneho mužowe konje’ jako spěšnje jězdžace konikoje wódne překasancy (insekty), kotrež so jednorje tež runjewon ‘wódne muže’ mjenuja. Přir. Neptuna a jeho konje.

Něhdy w Dubrawčanskich stronach
Nykus*) při zelenych honach
Trawařkam so widźeć da,
'Rubješka' jim pokaza.**)

Rubješka so pisanjachu:
Holey k nim so nastajachu —
A so bórzy po słonceu
'W holčím hače' zalachu.

Što maš 'do studnje' ty 'hladać'?
Nykus budže tebje žadać;
Njeposlušne tepja so.
Džěći w studni hľuboko.

Přecopleny wostaj wodu:
Kužoł, džéra hrozy škodu:
Kóžde lěto wódnik twój,
Čělco, žada wopor swój!***)

2. Nykus za dubrawu.

Młody młynk tam za dubrawu†)
Stwari sebi naliwak, ††)
A z tej njezwučenej sprawu
Da tež hatej hrjebjenak. †††)

Susodža so spodžiwaehu,
Hdyž tam stejo hladachu:
Khwalachu, a morkotachu —
Zapomnichu nowotu.

*) Nykus je po delansku tak wjele kaž 'wodny muž'. Słowo 'ny-kus' (němcsy 'nix') rěka tak wjele kaž 'płuwař': přir. ťačanske 'nav-is (łódź)' a grichiske 'na-is (na-jada)'. Verbalny korjeň tychle wurazow je 'naw- = płuwać'; grichiske 'neo = newo'.

**) Tudy připadže mi pas Proserpiny, kotryž něhdy na wodachnymfy Cyany płuwaše.

***) Wo Čělco abo Flincu sym w Budyšinje prajié slyšał, zo 'přiboh kóžde lěto swój wopor žada', t. r. zo tam kóžde lěto něchtó we Sprjewi kónce wozmje.

†) Dubrawa, stare pomjenowanje 'duboweho lěsa'. Někotrym wsam, kiž w tajkich lěsach nastachu, je so po tym Dubrawa narjekło.

††) Naliwak dostawa wodu z korta wot horjeka (oberschlächtige mühle), podliwak z rěki sameje (underschl. m.).

†††) Hrjebjenak so tež česak mjenuje (rechen, mühlrechen). Zastarjene słowo 'hrjebjen' poznainjenješe česak.

Powjesé do delnych tež krajow
 Naposledk so přećišći:
 Wo njej w khłódku čémnych hajow
 Wódný muž tež zasłyši.

Wón bě swoje mokre khody
 Runje na to wopušeǐł,
 Zo by powuskhnjene wody
 Hornych stronow wobhonił.

Tam dha potom překhwatany
 Wobhladuje naliwak
 A tež bórzy spodžiwany
 Wobmasuje hrjebjenak.

Hdyž so mudrość předawaše,
 Na wikach wón njebě był:
 Hdyž so hłuposć zahnawaše,
 Jemu kursus njebě tył.

Jeho dżowka běše česak
 Wuwjedła raz holčatku,
 A tón wjelekólny tesak
 Pohładziła přez hłowu.

Potom bě so zhładkowana
 W wodze zwobhladowała,
 A so wjac hač trójcy rjana
 K reji dała z jězora.

Doňho běše sebi radžił, —
 Naposledku džeše tak:
 ‘Rad bych hłowu sebi zhładžił, —
 Tole dzeržu za česak’.

Zhrabny z ruku njekazanej
 Zastawu a hrjebjenak,
 Pušci z wodu nawalanej
 Njezaprjety naliwak:

A štož w hače rybow běše, —
 Šéuki, liny, wuhory, —
 Zejhrawajo sobu plěše *)
 Do rěčneje hłubiny.

*) ‘Plěše’ (słowo z Wysokeje pola Wośleńska) je tak wjele kaž (pluē) płowac.

Młyńk, kiž runje z prěnjej łzičku
 Wječeřejo k hubje dže,
 Wzskoči — storči z blida škličku,
 Při čimž žónka woblědnje.

Zlećo z duri při měsačku,
 Hdzež so woda kužoli,
 Pluwać widži džiwnu kačku:
 Z njej so nykus podnóri.*)

Prjedy běše spodžiwany
 Stejo hladał, posłuchał:
 Wot młyńka pak nastróżany
 Běše do hata so dał.

Zwjeřcha zdžeržała bě žołma
 Zastawu a hrjebjenak:
 Młyńk tu hrabny khroble z čołma,
 Zastaji swój naliwak.

Hač knjez nykus tak tam poły,
 Njebu wjac tam widžany:
 Naliwak pak z teje doby
 Kóždy raz bu zaprjety.**)

3. Nykus w Nydeji.

Hdzež so kibic přelětuje
 Na mokrojtych runinach,
 Hdzež so ryba přepluwuje
 Po hatach a po hrjebjach;

Hdzež so kóžde ranje z nowa
 Čołmar bědži přez žołmu,
 Hdzež so wječor slónčko khowa
 Purpurojte w jězoru:

Tam je spody potajene
 Kuzlojite kralestwo,
 Tam je spody natwarjene
 Bydło muža wódneho;

*) Po samej ludowej bajcy z Wojerowskich stron młyńk nykusa, kotryž z hrjebjenakom čěkaše, za swojeho susoda Wjeselu džeržeše; tehodla so za nim čěrjo na njeho wołaše: 'Wjesela, daj mi moje česela!' Bajka njepowiedza, kak je wěc so skončila. 'Česela' (plur.) je zastarjeny wuraz za hrjebjenak, kotrejuž so čěscy 'česle' abo 'česlice' (fem.) prají. 'Wjesela' je mužske jméno, wokoło Kulowa khětro husto trjebane.

**) Njezaprjety młyń móže so zapalić.

Tam wón horka wustupane
Swoje nócne ščežki ma,
Tam so jeho džowki rjane
Přeńdu druhdy do slónca.

Jeho njewidoma žona
Stajnje domach džerži so,
Tak zo města, wsy a hona
Jej su džiwne tajnistwo.*)

W ón pak z ludžimi so znaje,
W młynach druhdy zastupi,
A tam, pušeo swoje kraje,
Rybów sebi nawari.

Přez njeho so žana škoda
Ludžom domach njestanje,
Muž pak hinašeho roda
Njeluby jim wostanje. —

Kak bu z młyna Nydžaneho
Něhdy nykus wuhnaty,
Wo tym ze rta džedoweho
Dawam tajke rozprawy.

Tehdy po krajach tu wšudzom
Hišće cuzy éahachu,
Kotriž kuski sławne ludžom
Tunjo pokazowachu.

Cuzy muž by přišoł do wsy
Z trundelatym mjedwjedzom,
By so poznamjenjał po wsy
Z wjelaprjnym piskanjom.

Maćě, wowka, njewołajéé,
Zo by hólcec nutřka był;
Radši jemu krošik dajće,
Zo by tež tam doběhnył.

*) Słowjanske žony běchu zastarsku wjele bóle we swojim činjenju wobmjezwane a zwjazane, dyžli słowjanske holcy to něhdy běchu (přír. A. N. Pypin und V. D. Spasovič slawische literaturgeschichte, deutsch von Tr. Pech [1880], str. 356). Wo nykusowej žonje so dale ničo njezhoní, hač jeno zo je; nichtó jeje njewohlada, a wona so tež z nikim njezefidže, bjeztym-žo jejne džowki po spodobanju na reje du a tež hewak z člowjekami wobkhadzeja, runje tak derje kaž jich nan nykus, z kotrymž wone poprawom hromadze pod wodu słuszeja. Tehodla chce mi so zdać, zo dyribi wódny muž abo nykus wutwor słowjanskeje fantasije być, runjež so w němské rěci nix a nixe husto mjenujetaj.

Mjedwjedzowu khrobłosć jima
 Rynka přez nós tyknjena,
 Kaž tež žanych złobow nima
 Huba z prancem zanknjena.

Hlajée wšak — ta wěc je nowa! —
 Na mjedwjedžu wopičku!
 Płaščik čeŕwjeny jū khowa,
 Z runje tajkej čapčičku.

Hlajée, hižo wšo so měri
 Na to wjesele, bowskows!
 Hlajče, hižo wšo so čeri
 W jenym skoku na nadows!

Wjeleznata zhromadžina,
 Janko, Jurko, Handrijko,
 Hdyž so hrače započina,
 Stupće trochu na koło!

Piščałka je zapiskała
 Kosmatemu mjedwjedzej:
 Jeho tołtosć je so dała
 Prosto horje na zadnjej.

Sprjednej nozy wón kaž rucy
 Runje dele póscele,
 Z kotrymajž wón wonka ducy
 Njepřecela wobejmje.

Bórzy wodźer krutu séninu
 Na ramjo mu połoži,
 Na čož mjedwjedž zhromadžinu
 Z wobeńdzenjom postrowi.

Njelepy wón rejwa reje,
 Kajkež piska piščałka,
 Dokelž začpiwař wšak njeje
 Znajomeho přisłowa.

Při tym jeho wobskakuje
 Hibićiwe wopičo,
 Dali so a přiblížuje,
 Wjerći so kaž holičo.

Wjeleznata zhromadžina,
 Mjedwjedž bjerje křidžičku!
 Wěsće, što je na tym wina?
 Wón rad wzał by zapłatu.

Potom, bruny, pońdzeš prosyé
 Z křidžíčku tež po domach:
 Budžeš-li ju hoło nosyé,
 Namłóću će na twój strach.*)

Při wjesełym składowanju
 Něchtó město jabłuka
 K zhromadnemu spodobanju
 Ćisnje kulku tobaka.

Skok! a wopica tam zuby
 Do tobaka zakusnje,
 Z njekurjeńskeje pak huby
 Rězne kulku do zemje.

Pjenjezy su mi najmjeňše,
 Bórči bohač bohaty;
 Mi pak wone su najčeňše,
 Skorži wodzér wopicy,

Tajki mužik swětokhódny
 Za prawo ma prošenje,
 A, kaž jeho mjedwjedź hłodny,
 Njewě kaznje sedmeje.

Tak wón w Winje a Barlinje
 Ženje nihdze njebydli;
 Wot puća so wječor winje,
 W kólnjach, w keŕkach z brunym spi.—

Nydźan młyńk je dobra duša,
 Ma tež pěknu móšničku.
 Duž dha k njemu, kaž so słuša,
 Prošerjo najprjedy du.

K temu prošo nocowanje
 Muž a mjedwjedź přińdžeštaj,
 A hač na přichodne ranje
 Buštaj hosćej ćeŕpjena.

Cuzy z mjedwjedžom so poda
 Bórzy lehnyć do młyńcy,
 A, kaž hrozyła by škoda,
 ‘Jemu hubu wotankny’.*^{**})

*) Ludowe prajidmo hišće rěka: ‘Ja će namłóću kaž tančbara’.

**) Słowa džedoweho erta. Ja tež pomnju, zo džěd prancej zančk rěkaše.

Pluskotajcy nimo skaka
Rěki mócne žołmjenje:
Wulke koło podliwaka
Stawa přec a rozliwje.

Nutřka kamjeń njemdry žerje
Nasypane zornješka,
Hač so z kašća muka bjerje,
Napadana z kopyčka.

To je hołk a klepotanje,
Zo wšo zynči, brinči, rži!
K temu hišće zaklinkanje,
Je-li młyński tola spi!

Mjedwjedźeř pak mało spaše,
A wón lóhko pótny*) duž,
Zo tam w kołach nahle staše
Hišće njewidzany muž.

Lědy pokazał so běše,
Stupi z młyńcy do khěže,
K wólnišću tam huydom džěše, —
Sačk wón rybow měješe, —

Składże drjewa do tepjenja,
Swoje ryby zarěza,
Staji kótlik na płomjenja,
Jědź bě bórzy zwarjena.

Bjeztym poča mjedwjedź nuchać,
Kajke je to wonjenje,
Prińdze tež tam bliže čuchać,
Hdžež so kótlik studžeše.

Duž dha sliny póžeraše
Na to lesne warjeńčko,
A tež dale nječakaše
Na butru a kisało.

*) Pótnyé (wopaki 'pytnyc'), poprawom pót knyé (bemerfen), pokazuje na zastarjene słowjeso pótkaé (antreffen), kotrež je nimale to same štož z e - tkaé (begegnen). Praeteritalny aorist, w starych knihach 'pytseh' pisany, rěkaše prjedy pótče ch (čit. pótſjech), 2. 3. pótče; nětko praji so najbole pótnych, pótny.

Khroble hrabny do kótlika
Z njebojaznym pazorom,
Trjechi slepje wuhorika.
Da mu w żołdku nowy dom.

Łžicu hišće w rucy mějo
Warjeń rybow křikny ‘kjac!’
A hdyž mjedwjedź wosta stejo,
Zwoła: ‘Abo krydnješ plac!**)’

Žadosé rybow njewoslabny
Přez tu jenu jeničku:
Hdyž pak mjedwjedź druhu hrabny,
Placnjeny bu ze Łžicu.

Duž wón pušći wot kótlika,
Zjědze na dwě, zaborka,
Čěkaceho přečiwnika
Roznjemdrjeny rozdrapa.

Hdyž bě ryčeřscy tak dobył,
Ryby wšě wza za myto.
Tamón pak bě hroznje pobyl:
Wječeř njepokaza so.

Bližše słonco džěše rjane;
Směrk bě zaso po zemi:
Delne ***) durje zatykane
Něchtó cuzy wotewri.

Wobhladnje wón wotčinješe
Znate durje do młyńcy,
A hdyž ničo nješerješe,
Młyńka takle narjekny:

‘Dobry wječor! Je tu doma,
Młyńko, waša kóčka zla?’
Zhoni: “Haj! a njeje khroma,
Kaž tež dżewjeć młodych ma.”***)

*) Po bajcy samej nykus hromadže takle rjekny: ‘Kjac! abo krynoš plac!’

**) Zastarske durje so do hornych a delnych džélachu.

***) Słowa bajki sameje: ‘Muńko, jo waša kóčka doma?’ “Haj! Wona ma dżewjeć młodych!”

Džeše k sebi: ‘Młodych dżewjeć?!
 Ja mam na tej starej dosé!
 Jow mje noha wjacy njewjedź!
 Z kóčkami so nochcu bosć!’

Hdyž bě tamo wotmolwjenje
 Potrjechiło ‘kjac’ a ‘plac’
 Durje zaprasny wón rjenje,
 Prajiec: ‘K wam nihdy wjac!’

Tak so wšeho wopytanja
 Pušći nykus mjerzacy:
 Nydžan młyńk pak požčowanja
 Wšeho běše swobodny.

Přerada markgrofy Gera.

Episka basnja wót *M. Kósyka*.

1.

Nuzne zuki w dołach rozlègachu,
 Kenž wšo k zgromazińe waňachu;
 Lej, jo serbske ludy husłyšachu,
 Kenž se k swětem’ lěsu šišcachu;
 Do pórđneg’ wěnka zestupašo
 Jěsno wšo, kaž nałog přikazašo.
 Sławny pan pón stanu we sřejži
 Z tužnym głosom take grońecy :

2.

Cas jo tam, ab’ wam nět zapowědał
 Zaklètego statka třojeńe.
 Nacož sam běch zagórony glědał,
 Buži k nowej bóli spomnōne.
 Gaby sam we směří luťej wóstał,
 By tež hušseg’ měra słodkosé dostał;
 Luťej kšēł na přece honiměš,
 Ak ten statk zas debu z hustow wześ.

3.

Su se bogi wót nas wótwrośili
 A nas starcyli do skazeńa?
 Abo su nas zemskich zablužili?
 Co ga su jich źiwne zjaweńa?

M'eršniki, to deře huzgóňjšo,
Gódace, *) wšu wěrnost huslězíjšo;
Běda bogi, běda nam a wam,
Jo-li waša wěrnosté bľudnosć nam!

4.

Co ga gronim, kake zaklěwańe!
Jo, ten zemski ga se zabydňo;
Nic néj' jom' wěc hušše hoplewańe,
Gaž wšo skazeńe jog' pobijo
A jog' z mócu góni k jěsnem' padu,
Chto ga pyta pomoc pón a radu?
Sam wón z głowu k néčbam dostał by,
Zginuł zas ak prošack nézjabki.

5.

Běda, běda! kake hulěkańe
Wižim juž na wšyknych hoblicach!?
Nět jo wěsco — take hugódańe
Ryjo křawne rany w hutřobach.
Znate jo — wěc žedno hužěseńe
Nebžo wam nět mójo hugroňeńe:
Měra pósłańce k wam néprijdu,
Přez přeradu wšykne padnuchu.

6.

Sam ak zbytk jan wóstach wót négluki,
Wšykne druge Gero zmórzašo;
Sameg' hurychu mě bóže ruki,
Jo, mě bóžy źiw se zjawášo,
Ab tog' statka huššu groznośc zjawił,
Serbam pomsćeńe tež k cesći stawił,
Ab' se rody wšykne zwězali
A pón wadli māc we přawdosći.

7.

Hurozmějšo nět to zachopěńe
Wóneg' statka cartojskego wše,
Kake zlosne helske naštýreńe
Rubnu k dowěře nam mysleńe,
Slězy wěrnosti ga běšo īdgańe
K zdašu tež nejhušše přisegańe,
Hobdane bu wšo ze sešami,
Tak až bogi by tež do nich šli.

*) Gódac = zwěscowař.

8.

M'asec juž se dwójey wótnowišo,
 Ako pósłańc přijže wót Gera,
 Ned se wšykno nato zgromazišo,
 Ab' se našog' góřseg' winika
 Złosna powesć prawe radowała.
 Jogo šybałosć se přeglèdała,
 Jo, juž hobronite přignachu,
 Kenž se z nowa bitwy nažachu.

9.

Lej a cesne kněže, sławne pany
 Hobstupichu stoł tog' wójwody,
 Wšo pak hobcerichu luda mani
 W pónižnosći dalej stojecy.
 Nimski pósłańc nět wšo nastyŕone
 A wót Gera złosne humyslone
 How za wěrnostę daś se doważy,
 Ak wón z takim husta wótwóri:

10.

„Strowe buži waſej husoknosći,
 Strowe skobodnemu wójnařu!
 Strowe buži waſej narodnosći,
 Strowe celem' sławnem' słowianstwu!
 Žognowańe wašym płodnym pólam!
 Měr a zjadnosć wšyknym serbskim dołam!
 Take póstroweńe předy mam,
 Kenž wót Gera debu přińasć wam.

11.

Wót něta dej broń wša wótpocywaś,
 M'elcaś wójnski ruś na niérne,
 Wót měra jan deje husta spiwąś,
 Z waſych třunow zazněś wjasele,
 Nimec ga dawa Serbu žinsa ruku
 Žyey strowe jomu a wšu gluku,
 Měr a zjadnosć Gero zlubašo,
 Žož že perwej běšo winikstwo.

12.

Jogo mucy nět, až cuze prawo
 Jogo ruka cesto nužašo,
 Až nej wšo se k jogo ceséi stało,
 Ale młogi statk jog' zaklějo;

Jogo zmucy stawne wójowańe
 A tak přosy was we wódawańe,
 Měr ga dej se stawne hobtwarzíš,
 Přijaśelstwa zwězk se założyś.

13.

Togdla přosy wón was w pónižnosći,
 Aby k nōmu głowne pany šli;
 Ab' wše gromaże tam we zjadnosći
 Měra zwězk na přece stwóriły;
 Aj ga kněže, nět se hobmyslujšo
 A se skóro ze mnu sobu zggnujšo,
 N'eskомуźćo taku dobroś jan,
 N'ewótstarcēo taku lubosé žgan.

14.

Jogo grod stoj južor hupyšnony,
 Ab' was hupowitał dostońne,
 Z pletwami jo ceły hobsegńony,
 Z wérchow wise k cesći banaŕe.
 Jo, za huššy swězeń to jom' płaśi,
 Gaž wón w swójej ruce serbsku wažy;
 Sważbaŕske su pón te góziny,
 Gaž se Serby zwěžu z Nimcami." —

15.

Pósłańc tak to złosne wótglědańe
 Z lěbgoźecym słowom zjawašo.
 W hobceřeňu nastą zíwowańe,
 Chto ga žedne take słyšašo?
 Kak ga mogał ten nam žycyś gluku,
 K přijaśelstwu powdaś swóju ruku,
 Kenž za serbskéj křwju jan głožešo
 A swój mīac jan na nas sěgnušo?

16.

Staršy pan nejperwej wótgronišo,
 Kogož zwěrnost wšuder pónata:
 „Bratři, prawe jano huzgóńijšo,
 Lěc se ňestupa do skazeńa.
 Młoge słowo z hustow wěrno znějo,
 Wót hutřoby pak se hynak chwějo,
 Słowa winika su pótajmne,
 Lěc su zjawne tež a přijazne.

17.

Gaž se spomínejomy šežkeg' casa,
 Ak se z Nimskej zwada zagófe,
 Ga nas námžo přeskářzowaš raza
 Žedna wědobnosé wšak we wiňe,
 Z mérnej myslu how ga pušowachmy,
 Z mérnej myslu zemju hobzéłachmy;
 Aj, to běšo zbóžny, gluceny cas,
 Ak swój dom how namakachmy raz.

18.

Nět pak wěmy, chto we našych chromach
 Naduwašo płońne néméra,
 Chto we cesné hupyšnonych domach
 Kumštne hurézki nam zezlama,
 Až tych třunow płakujuce zuki
 Wěcej něznaju wót domnej' głuki.
 Młoge hubužone wjasale
 Přewroši se juž do tužyce.

19.

Nět ga wěmy, chto wšo skóńcowašo.
 Žož naš chóluj zemju hobceri,
 A zož setwa děře zestawašo,
 K płodnej nažéji se hubuži.
 Gaž se pódermo znoj k zemi roni,
 Nama pilnosć wěcej niži krony,
 Plišé a skářbu proca zažnějo,
 Kakež myto raz ju zcarujo.

20.

Nět ga wěmy, chto nas stareyś kšěšo
 K padu, ab' se z lažka zginuli,
 Chto nam z pastwy syte zbóžo wzešo,
 Z mócu mñaca cesto huweži.
 Jo nět wěmy, chto nam z dobytkami
 Cołny rubnu ako z pokladami,
 Proca młogeg' celeg' žyweńa,
 Žyweńa zas ceļa nažéja.

21.

Cuznik stawnie lichy pušowašo,
 Gaž přez serbski kraj se hudašo,
 Jo, wón přijaznosé jan namakašo,
 Cuze běšo nam wšo winikstwo,

Ako cuze křawne wójowań;
 Něto pak dla našog' hoplewań
 Dejmry ruki hueyś z mācamy,
 Hoboraś se ako z kopjami.

22.

Chtož pak z takim nadpadom nas witał,
 Z dlymokego měra hutrašył,
 Chtož jo wójnsku pochorńu k nam chytał
 A nas z wójnskim křikom hužesył?
 Togo lasne rukipowdawańe
 Jo jan přisłodnika přisegańe.
 Ně te něla pérwej wótpadnu,
 Ako k Geru mamy dowěru.“

23.

Lěbda take słwo rozlěgašo,
 Což tog' pósłańca wšak zabluži,
 Ga ten „Law“ se zrazom hurownašo,
 Kaž že wěsty pan se poměni;*)
 Přeto jago statkam skobodnosći
 N'erowna se nicht we hokołnosći.
 Ten ga hužesy nět pósłańca,
 Ako z takim na nog' zagrima:

24.

„Z twójich hust jan hujzo lutne īdgańe
 K starceńu nas wšych do skazeńa,
 Take gładke, lasne přichylańe
 Šybałosć jo zlosna hužowa!
 īdgar, by twóje husta zrozklójował
 Z kopom, aby wěrnośc huzgóńował,
 Jo, by stłamał naštýfonu zlosę,
 N'ebyl nět naš pōcesćony gósé!

25.

Gero pyta našo pótopeńe
 A z tym chwalbu pla tych mēršnikow,**)
 Jogo winikojske zakósćeńe
 N'ama zbóžneg' měra mysleńow.

*) Serby mějachu wšake přiměňa.

**) Nimske křesćijańske mēršníki chwalachu Gera dla jago gniwa přesiwo Serbam.

Łdgař! se třesoš, juž se přeražijoš,
Same łdgańe z takim rozjawijoš;
Łdgař, to łdžańe jo juž znankstwo nam,
Až sy złosny přisłodník z tym sam.“

26.

Lěbda „Law“ tak w gniwe zarycašo,
K pomsćeňu swój māc juž póżwignu,
Ak ned naša smuga přistupašo
K hoboraňu, aby winiku
Žgan nic škodnego se nēcyniło,
A tak bogow gniw se nēzbužiło ;
Jo pla Radegósta *) přikrýte
Winiku tež blido we domě.

27.

N'erad k pósłańcu smy přiskócyli,
Gniwa hogeń jo nas rozdroscíł;
Lépej bylo, gab' se skomužili
A ten křawny statk se hucynił,
Skóro jadnog' boga rozgniwańe
Hujadnajo rukipowdawańe
Drugich, gaž to woko nēbaske
Huglēdajo nas we newińe.

28.

Pósłańc zas se skóro hukrušíšo,
Ako našu pomoc wižešo,
Jo, wón nowu złosc ned humyslišo,
Nowu šybałos ned zjawašo.
Lej, wón ruku k nēbu hurownašo
A pón z krutnym głosom přisegašo,
Nie jan Serby jomu rozměchu,
Wšykne bogi jogo słyšachu.

29.

„Tebe wólam, kenž źeń hubužijoš,
K znanku“, tak wón něto wólašo,
„Tebe słyńco, kenž wšo rozswětlioš,
Až wša wěrnosté z mójich hustow žo.
Bog naš jadensamny! ty jo słyšyš,
Kenž wěš wšyknu pótajmnosté a wižiš,
Kenž wšu wěrnosté jano lubuoš
A złe statki k padu starcyjoš.

*) Radegóst (Radegósć) = hoplewař přjaſelſtwa, wóseče góséinowańa.

30.

Gero šeodře tud mě hupósłašo,
 Ab' wam póstroweňe hugronił,
 Wón was kněžych k seše přikiwašo,
 Ab' se měra zwězk z nim założył.
 Gaž že Nimec bžo Serbu ruku dawaś,
 Pón dej stawne měr a zjadnosé stawaś,
 Broński zogoł pón raz huñelkño
 A wšen wójnski křik se zabydño.

31.

Gaž pak mójom' słowu ñewérišo,
 Łakam dalej tež wam hobwésćíš,
 Cogodla wón take humyslišo,
 Což was ako źiw keo zablužiš.
 Cowańe jo Gera pónužiło,
 Jogo smysły kradu hobrošíło,
 Až wón k źiwu bywa drugi muž,
 Kenž keo k měrnym statkam nět se zgnus.

32.

Jogo źiwne, šežke hucowané
 Zjawone bu mlogem' mudremu;
 Sameg' jog' ga hobda hulěkańe,
 Ak tři nocy přijze za sobu.
 Zjawiš take bu mě zakazane,
 Ab' jog' slabosć, take hubójańe,
 N'epřišla pla was tom' k sromośce,
 Kenž bu howak w kuždej třachoſe.

33.

Z hustow pak mě take póluběńe
 Wótnuzkajo waša ñewéra,
 Až nět teke wam to rozklažeńe
 Powdarim tog' źiwneg' cowańa.
 Deře bu to saňe přemyslone,
 Wšak wót rozkładańow hugrońone,
 Ak wše pótom zjadńe naslědku
 Take huklažeńe zjawachu:

34.

Cesé sí buži, Gero, dobywařu!
 Kenž stojš ako dub we wichaře,
 Strowe sí, tom' nimskem' séítowařu!
 Twóje muře žaržyš jèderne.

Běda pak, wěc teke pótapiroš
 Winika, wěc gniw jog' hubužijoš,
 Gaž jog' žiwne mócy zwěžo eas,
 Spadnu twóje twari k prochu raz.

35.

Běda, spněš se móžo twója ruka,
 Padnuš twója głowa k nogoma
 Winikoju — weto néj' pak gluka
 A wša rada hyšci zgubona.
 Hueyń stawny měr ze susedami,
 Zjadnaj se ze wšymi winikami,
 W měře změjoš jano dobyše,
 W měře teke winik žyweńe.

36.

Z takim słowom Gero hukładašo
 Zemska mudrosć jogo cowańe,
 A co Gero nato póżedašo?
 Wy jo wěséo, wšo jo zjawone.
 Pla tych błyskow, kenž se z nébla wiju,
 Wšyknu wěrnost wam jan powdariju,
 Pla tog' boga našog' jadnogo
 Wěrnost z mójich hustow hujžešo.“

37.

Lèbda tak ten pósłańc přisegašo,
 Padnu błysk we bližy z mrokawy,
 Lej! a pósłańc ned se hulěkašo,
 Jogo wědobnosć jog' hužesy;
 Přeto kužde słowo běšo īdgańe
 Šybałe a zlosne namakane,
 Až se jadno z drugim makašo,
 Gromadu wšo děfe słušašo.

38.

Ak nět nébo samo pógrozyšo,
 Nacož īdgar tak žiwno zadžašo,
 Ga wón skóro zas se hukrušišo,
 Ako šybałe ned wólašo:
 „Lej, naš bog ga sam mě husłyšyjo,
 Kenž wšu wěrnosté gnadné hobznamijo,
 Jo, to nébo samo wótgroni,
 Až wša wěrnosté z mójich hustow zni!“

39.

Lej, a nato wšyknó honiměšo,
 Jan tog' ňebla gniwne grimaňe
 Pótajmíne we husoknosći zněšo;
 Skóra běchmy teke ňeměrne,
 W nutřikach ze sobu wójowachmy,
 W ňewére ga hyšci ewiblowachmy,
 Lěc smy tež wšu wěrnosé zgónili,
 Aby k našom' strowu stupali.

40.

A wót wójwodoweg' stoła zněšo
 Znaty głos tog' stareg' ryšářa,
 Kenž pla wšych we hušszej ceséi běšo.
 Jogo rada stawné chwalobna
 Ga juž bóžu wólu přewažyšo, *)
 Mudrość že jog' słowa přewožišo.
 A wón z takim husta wótwróri
 Ak se k nómú huchu hobroší:

41.

„Pósłańc, twójo słowo wótnowijo
 Starych ranow ból a šerpeňa,
 Jo, to serbske woko zasej lđzyjo,
 Dokulž cesto ruka Gerowa
 Jano k zlosći jo se hurownała,
 Młogu nažęju nam skóńcowała,
 Jano přez nejdlejše zabyše
 Móžo stawaś cete zjadnańe.

42.

Weto pak buž při nas powitany,
 Dokulž pósłańc takeg' měra sy,
 Kenž jo teke wót nas póžedany.
 Z měrnej myslu ga raz přízechny
 Tudy, aby zemju hukublali
 A tak carobu seš dobywali;
 Cuze běšo nam wšo winikstwo,
 K měru wázym naš se chylašo.

43.

Z togo buchmy wót was hutřašone
 Hubužone z měrnych cowańow,

*) Młogich głównych Serbow rada plašešo cesto wěcej ak tých bogow.

K wójskej broní běchmy nahucone,
 Ab' tym našym dali séit a sehow.
 Běda pak, waš nadpad jo nas slabil
 A tak k wótrem' pomsceňu nas wabił,
 Dajšo něto měra wěstosé nam,
 A my zabydlnomy wšykno wam!

44.

Jo! wšu wěstosé měra južor mamý,
 Žož se pla tych bogow přisega,
 Tam tež slyše, suže wóni sami,
 Jo! jich gniw se wala na łdgařa
 A jom' stupa na pěty jich klěše,
 Lěc tež stawne huběga na swěše.
 N'ebý juž se bogi pomsčili,
 Gaby newěrnosté jan slyšali?

45.

Wašog' boga blízkosé hucujomy,
 Wašog' jadnog', lěc nam neznaty,
 Hušše žertwy*) jomu zlubijomy,
 Gaž tog' měra zwězk se hucyni.
 Komuž Nime juž služy z módlitwami,
 Togo teke pónzaš pónzedamy,
 Chtož nejlépej zemskim lěbgoži,
 Jo za lěpšeg' boga žaržany.

46.

K měru pak smy něto přichylone,
 Sam waš bog jo k tom' nas přiwabił,
 Přez měr jano smy zas hukrušone,
 Wótpocywa, chtož se humuceył.
 Měr jo balzam na wše šežke rany,
 Měr wót hužysa nam skóro znani,
 Pótom zaznějo zas wasele,
 W drugich zukach trůny zaklinee.

47.

K měru jano! take zdychowańe
 W kuždej hutřoře dřeastaňo.
 Lej, te pólá nejsu hobžělane,
 Dokulž za broń ruka přimašo,

*) žertwa (hořed) = hopór.

Naše zbóža kšě byś wótkubłane,
 Naše wáże zasej hurownane.
 Daś zas domna gluka zakwišo,
 Domne wasele se zagóřo !

48.

K měru jano! lej, we husoknosći
 Gwězdy błyśće wše se we měře,
 Tam se křasné wšykne we zjadnosći
 N'ejsu žedne sebe k zadoře.
 Žedna drugej swětło n'ezaduwa,
 Daniž ju we gnušu dalej suwa,
 Měr a zjadnosć jo jich błyśčeńe
 A jich krona luššy pórěd že.

49.

K měru jano! lej, kak tam se wiju
 Ptaški měrné w rajach wětrowych,
 A se žedne, žedne n'ezdwójiju,
 Gaž tam šěgну w smugach zwězanych.
 Lej, kak žwałki rěckow su bžez cuša,
 Weto měr a pórěd k pušu słuša,
 Gaž se jadna měrné dalej zgňo,
 Druga zas se za njej kólebo.

50.

K měru jano! wšo nas k měru góni,
 N'eskamuźmy takeg' waſeňa,
 Kecomy witře do nimskeje strony
 Našog' měra, našog' strowa dla.
 Sam se zgnu ku Geru k radowaňu,
 Ab' jog' ruku tlocył k hujadnaňu,
 Daś se zinsa jano zachopó
 Raz ińaz Serbom Nimcom bratřojstwo.“ —

51.

Lej, a slyńco južor hugasnušo
 Pód tym słowom sławneg' wójwody,
 A naš némér we nas huſichnušo,
 Pósłańcu ga něto wěrachmy,
 Kenž tu šybałosć jo dokóńcował,
 Ze žadliwym Idganim huzwarbował
 Sebe zlosne wšyknu dowěru,
 Kenž tež dychał běšo z přeradu.

52.

Deře běšo tak wšo hupřězone
 K hobdašu ze sešu bludnosći
 Nas, a lěpej hyšci pôlecone,
 Kake zemske ňeby wěrili?
 Lěc pak weto něcht se hubójašo
 A dla wěrností wšak cwiblowašo,
 Chto ga přehušyjo ňeba rěc,
 Přemudrijo zradowanu wěc?

53,

Lej, a tak my skóro w carnej nocy
 Lažachmy we słodkej bludnosći;
 Žedno znaſne, žedne bóže mócy
 N'ejsu naše smysły zbužili,
 Sami naše bogi zezdrěmachu,
 Dyž nam žednog' scítá ňepowdachu,
 W carnej nocy jan se kněžachu
 Carnych bogow mócy k skazeňu.

54.

Tak my bludne zasej zestawachmy,
 Ak se jutřne zořa zgořechu,
 A zas k zgromażine zestupachmy,
 Ab' se k'ablowało z wěstosću,
 Chto z tych huššych panow huzwólony
 Přinásé dejal měr ten pólubony;
 Chto pak wězešo, až Móřana*)
 Nam ten k'abel sama přepowda?

55.

Lej, a z wójwodu se wótželichmy
 Na puś ho třízasých wósobach,
 Na nejcesńej pón se hupyšnichmy,
 Deře hobkasane we płaščach.
 Nět se domnym ducham**) přemódlichmy,
 Domnu gluku wšu jim přirucychmy;
 Přeto zož se bogam přiwóla,
 Tam jich scít se teke přeséra.

56.

Ak se zgnuchmy juž přeje rejtujuće,
 Naše žony slězy přignachu,

*) Móřana = bogowka smiersi, smierš.

**) Wšake duchy, kenz domny scít powdaju.

W rukoma te małe żarżajuce,
 A ze łdzami take křikachu:
 „Wóthylijśo zasej waše puše,
 Nastawa że we nas tužne cuše,
 Až na přece wót nas hujžošo,
 Zasejwižne nam hébužo !”

57.

Chto by pón tym małym pokazował
 Z kopom chytaś áko z prakami, *)
 Chto jich ruce pótom rozhucował
 Rubaś, hoboraś se z mācamī?
 Chto by z mudrym słowom wadł pón radu,
 M'azy luda jadnał wšaku zwadu,
 Chto by był na pórěd glèdajcy,
 Gab' wy pany wěcej něprišli?“

58.

Lej, te małe synki huséerachu
 Za nami te běłe rucycki
 A se k lubem' nanu přišíšcachu,
 Ab' nas ze wšym puščis někšeli,
 Našo woko pak se humokřišo,
 Gnuše ga wše móćne hobłapišo.
 Och te małe južor cujachu,
 Kak nas k slědnem' razu hajckachu.

59.

Sławny wójwoda pak troštajacy
 K žonam take słwo faknušo:
 „Co ga żałosćišo płakajacy,
 Co nas sami hyšci tužyšo?
 Lej, to słođše ga wam zwarbujomy
 A to drožše tež wam hukupomy,
 Žeden pokład námžo huwažyš
 Měra cas a z nim se přeměriš!

60.

Jo, to słođše, což na zemi dajo,
 Dej wam měra zbóžnosé powđariš,
 Wěcej nět se žona nězlékajo,
 Wójnski ruš wěc něbžo zogoliš;

*) prak = chytanko.

Wzejśo małym jan to koło z ruki,
 Hucéo zato jím tych třunow zuki,
 Jim něj' třeba węcej z mācom graš,
 Ale z hustami mér zespiwaś.

61.

Smy pla dobrych duchow hoplewane,
 Radegóst nam dawa přijaznosć
 Wšuder, přez wšych bogow hoborańe
 N'eškóži nam earnych mócow złosc.
 Což sam Třigłów*) zjawi k huweżeńu,
 N'ebzó wón ned stareyś ku skazeńu,
 Aj, ga waše Idzy nět hutrějšo,
 Žywa**) se nad nami zmawujo.“

62.

Hyšći raz bózeńe; pón se dachmy
 Wót tych lubych lasńe na drogu,
 A wót blizkej górkı poglědachmy
 Hyšći raz na dyma mrokawu,
 Kenž wót našych wažow hustupašo,
 Žož ta žona plońe naduwašo.
 Och, to slědne byś že dejašo,
 Což wót doma woko wižešo. —

63.

Žiwno, žož jo howacej na pólach
 Naša broń se z Nimcom měriła,
 Žiwno, žož we hobwóranych dołach
 Serbska křej jo cesto běžała,
 Nět wšo z mérnej myslu přeglědachmy,
 Hopasane že se něhudachmy
 Z wójskim rědom, město banařa
 Naša cesna płaśc se zmawowa.

64.

Skóro po lasnejšym rejtownańu
 Groda wérchy juž se błyšéachu,
 Žož nět chylachmy se k hujadnańu,
 Lej, a banaře nas witachu.
 To nam Gera wěrnosć hobznanišo,
 Tak se naša bójazn wótchylišo,
 Bludnosć dašo nam wšu skobodnosć
 Zdaše wěrnosći zas wasełosć.

*) Třigłów (Triglaw — třigłowny bog, stwórisel, zdźarżař, stłamař.
 **) Žywa — bogowka wšego żywienia.

65.

Weto pak nam hyšći póżadžašo
 W našych nadrach serbska hutřoba,
 Dyž se wóneg' casa spominašo,
 Žož wót tudy ruka Gerowa
 Wójnske koþo jo k nam přichyšiła,
 How te mace za nas huwóstřiła,
 Ten grod běšo nam před wócowu,
 Złosći gnězdo -- założk k měroju!

66.

Och my wboge złosnie hobełdgane,
 Kenž wšym nimskim znankstwam wěřachmy,
 How nam běchu seši nastajane,
 Pasle, do kotrychž smy wólne šli;
 Slězy wěrnostci ga běšo łdgańe,
 Slězy přijaznosci zaklěwańe,
 Jo, ta hela tud se žaglašo,
 Lěc ak něbo nam se zjawašo!

67.

Skóro wše přez Łoše łozowachmy,
 Žož tog' groda wóseń plějašo,
 A se k mócenej muri přibližachmy,
 Kenž to twardnišéo raz hobwišo.
 Cesne wójnaře nas powitachu,
 Banaře se k głowam přichylachu,
 Tak my běchmy z cesču hułojte,
 Z přijaznoséu južor łaپone.

68.

Ako běchmy něto přeƿeźone
 Přez tu smugu wažow we groże,
 Ga nam buchu górej wótwórone
 Mócene dwóje žuřa do žurle,
 Lej, a dļukki rum se wótworišo,
 Kogož werch se žiwno hukřiwišo,
 Mócene słupy ga jen žaržachu,
 Kenž zas cesne pletwy zwězachu.

69.

K nam nět z přijaznoséu pochylony
 Gero napřesiwo stupašo
 A za zdašim deře zwaselony
 Ako přijašel nas witašo.

Lej, jog' hoblico se wótropišo,
 Což tog' casa wichař hobrunišo,
 Woko jog' pak zabłyskota se
 Wót wšej šybałosći znańece.

70.

Ten, ak howacej nas starkał k padu,
 Jano wójnsku mysl nam zjawašo,
 Togo hobda drugi wazym kradu,
 Ten nam z gładkim słowom žebřašo ;
 Gad w jog' nutřikach pak huparskašo
 Hela, kenž wšu złość nam hukluwašo,
 Lej, a take zatawone wšo
 Raz tak třašne tež nam grozašo.

71.

„Sławne Serby buźeo powitane!“
 Z takim Gero husta wótwóri,
 „Hurozmějšo togo pónižaňe,
 Kenž wam škódowašo we złosci,
 Wam, měr lubujecym, sława, sława!
 Sławnem' Serbu Nimb źins ruku dawa,
 Aj, ga něto hu nas witajšo,
 Staru křiwdu zas nam wódajšo!

72.

Kak tu góziniu nět cesćim jano,
 Žož na přece bžomy zjadnane?
 Jo! daś měra zwězk se skóro staňo,
 N'ežli słyńco z nowa zgóró se,
 Taki měr se stwóri mħazy nami,
 Kakiž humarle jan maju sami,
 Taki zwězk dej měr nam hōbwěscíš,
 Kenž ta smírš raz něpřemóžo zrys!

73.

Něto pak sóc móje cesne góści,
 Góscina wam k cesći wabi nas,
 Daší zněju zuki wasełosći
 A daś słužy źins ten krotki cas
 K stareg' winikojstwa hujadnańu,
 Sławneg' Serba z Nimbom k bratřowańu,
 Stare rany buże zabyte,
 Stareg' casa śežke cowanie!“

74.

Skóro nam při lěbgožonej spižy
 Třuny gercow luštne zazněchu,
 Zestajane pórědne we bližy,
 Teke za rědom wše zajgrachu,
 Nimske zuki nam se spódobachu
 A je serbske husta huchwalachu,
 Serbske „sławia Nimeu“ zazněšo,
 Ak nas wino južor zblužišo.

75.

Přeto nam bu wino nalewane,
 Kenž wšak z gad'watymi pišimi
 Złosnie bu přezjano huměšane,
 Ab' se naše smysły zblužili.
 Našej wócy ga se zašamništej,
 Našej noze kradu hoslabištej,
 Łacnosć jano w hustach palašo,
 Wěcej wina se tež pijašo.

76.

Tak se Gero hyšći nedowěri
 Wót slědka nas jěsno napadnuś,
 Ně, tu złosc wón stawi hušej měry,
 Ab' kaž źíše mogł nas přewinuś.
 Móc ga w našych člonkach niebydlašo,
 K spaňu se ta głowa zechylašo,
 Ak juž Drěmotka*) se kněžašo,
 Kenž tež grajuce přejc waňašo.

77.

Skóro třašny wichař nastawašo
 Wence wěc a wěcej rycajey,
 Kenž tog' groda muře hobgaňašo
 We jog zérach žiwno šwicajcy.
 Třašne rozlěgašo k našom' huchu,
 Ak tež sowy dlužko sobu huchu,
 Nocnych třachow znatecyňaře,
 Carnych škódných duchow pósłańce.

78.

Teke „Bóżej Wósći“ zakřikańe**)
 Cesto třašne głosy přehušy,

*) Bogowka, kenž spijueym séit dawa a při siňerkaňu swójo kněžařstwo hugba.

**) Bóża Wósć (Wós) == bogowka, kenž přez wšaki plišć zemsku nęglunku připowedujo, aby człowieka warnowała.

Jeje źałosćiwe huwółańe
 N'egnu żednych bogow k pomocy,
 Zabyte ga běchmy, zacyśone,
 K padu, k skazeńu jan zastarcone,
 Carne bogi bělým huspńechu
 Ruce zmilnosći dře k człowiekui.

79.

Take třašne glosy jano běchu
 Něto naše sňertne k'arliže,
 Kenž te běludne smysły nerozměchu,
 Což jim howak zněšo póziwne.
 Ak tež bytřny masec hugasnušo,
 Carna noc wšo swětlo přewinušo,
 Ga tog' groda założk zadžašo,
 Což kaž ze spańia nas zbužišo.

80.

Gero nět pak skrotkim huwólašo,
 Dyž jog' głos se w hustach łamašo,
 A wšak sam nad swójim słowom džašo:
 „Lej, ten eas juž wabi k měru wšo,
 Směrši měr kcu teke wam nět dawaš,
 Zwěrne znanki bdu ze zeńie stawaš,
 Ab' naš zwězk se mogał jěsnej staš,
 Kcu te znanki górej hupósłaš.“

81.

Lěbda Gero nět se wótchylišo,
 Ako z nim tež přijaše wše,
 Lej, ga kaki źiw nas hužesyšo,
 Žuřa w bokach howak pótajmne
 Hobronite zrazom huchytachu,
 Jo! ak hela śamna lupertskachu
 Na nas wbogich wšykno skazeńe,
 K směrši źěšo našo žyweńe!

82.

„Přerada“, tak zrazom z hustow zněšo
 Našog' sławneg' cesneg' wójwody,
 Lej, a wón tež južor hoblěžešo,
 Kojo jogo nadra přewersi.
 Łdzy pak z křikom zrazom huśišćachmy,
 Ak tog' zwěrneg' we křwi hupytačmy,
 Taka ból nas węcej zapřińe,
 Ak ta bójazń w směrtnej třachoſe.

83.

Žiwno běchmy zrazom hubužone,
 Nowu mōc nam powda séaklina.
 Lej! jan z pěscami nět hobroňone
 Walachmy se wše na winika;
 Což jan běšo z ruku dostaňone,
 Lažašo tež skóro roztergnónone,
 Tak my skóro nage skóychmy
 K wójne, a pón mjace łamachmy.

84.

Našych ranow bóli néhucuchmy,
 Zapalone běchmy k pomsčeňu,
 A ak nimskej ruce huwinuchmy
 Wóttru broń, jan za nas wóstronu,
 Aj ga ta nět luštne zaklinkašo,
 Winiku mōc našu pokazašo,
 Až te zlosne wšak bžez skobody
 Běchu k našym nogam spadali.

85.

„Sława, sława“, z našych hustow zněšo,
 „Stłamana jo nimska přerada.“
 Ako jěsno teke honiměšo,
 Chtož to dobyše tak huwóla,
 Smertna slabosć ga nas hobłapišo,
 Ak se sčakliwość zas wóthylíšo.
 Našych zwěrnych přestře Smertnica
 Južor górej wšak na winika.

86.

Kaka bóľ, ak nět nas zahobtužy,
 Ze słowom jo námgu hugroniš.
 Žedno gnuše pak nas nézabluži,
 Kséchmy že se jěsno humóžyš;
 Humarłym nět z ruki wóthurychmy
 M'ace, tak se wšako hobronichmy
 K hustupeňu z města třachoty,
 Žož su naše zwěrne padnuli.

87.

Zrazom žiwy zogoł husłyšachmy,
 Křik a klěše górej zazněšo,
 Lej! juž hužesone hupytachmy,
 Kaka mań se k nam zas walašo

Hobronitych wót pótajmnych rogow,
 Hobdane tak buchmy wót wšych bokow,
 Našu smérš nět zjawne cujachmy,
 Winik běšo wele móćnejšy.

88.

Lěbda našo lěpše hobmyslichmy
 M'azy sobu jěsno zmyrkajcy,
 Ak juž mlogeg' Nimca powalichmy
 Z macom do nog' móćne rubajcy.
 Padnuš kšechmy drogo hukupone,
 Přeradniku běšo hobznaňone,
 Z kakim hoprom Serb naš padnuš wě.
 Kak se k smérši bližy skobodně.

89.

Wótře m'ace něto zawycachu,
 Kenž na rany rany hurychu,
 Křute ruki wše se hupinachu
 Huchyšit broń k jěsnem' skazeňu.
 Cesto přehušy wšo žive klěše
 W rozlegaňu ako smertne zněše,
 Nimcow třo na Serbu lažachu
 How a tam we smertnem naglědu.

90.

Tak se z winikom wše huměšachmy,
 Kuždy běšo k swojej hoboře,
 M'azy sobu sebe přiwółachmy
 Hyšči serbske слова skobodňie;
 To tych lubych zwěrnych slědne běšo,
 Což že k hušyma mě slabě zněšo,
 Přeto na mňo scity řagachu,
 Kenž mě chylu smysły rubnuchu. —

91.

Jano dobry duch se na mňo zmili,
 Kenž nět mójej wócy zacyni,
 Aby newižeł, co nazgónili
 Su te lube bratři we smérši,
 Wěcej úamóžašo wójowaňe
 Płašeš, ně jan lutne mórdowaňe,
 Šězke rany hobznanichu to,
 Z kótrychž křej se na předk walašo.

92.

Take hugódach wšo we wěstosći,
 Ako wóteuzech zas we smyslach,
 Pón se hoglédnuch we hokołnosći,
 Ak ned lube bratři hupytač.
 Směrši měr se wšuder zmawowašo,
 Nimce, Serby, wšo we měre spašo,
 Och tam naše zwérne husnucha,
 Kenž su padnuli přez přeradu!

93.

Hyšči raz mě wšykno k mysli zěšo
 Ako živne šežke cowaňe,
 Bóžko přede mnú wša wěrnosté běšo,
 Padnuli su naše zwérne wše,
 Ja je wižech, wšykne hajekajucy,
 Ako góle ho ně plakajucy;
 Šěža móćnie wšak mě hopříme,
 Až we tešnosći sam zabych se.

94.

Blizki ruš mě skóro hubužišo,
 Nimce k žurli górej stupachu,
 A jich blizkosć ned mě hužesyšo,
 Myslach že se, kak se humogu.
 Žaržany dře běch za humarłego,
 Tak mě wóstawichu lažecego,
 Ak wše bratři buchu zmórzone,
 Bogam ·buži take sk'aržone!

95.

Hyšči k lubym jadno poglèdneňe,
 Pótom skócyeh z města třachoty
 We myslach na swójo humóžeňe
 K žuri, zož se na předk huwali
 Předna třašna maň tych hobronitych,
 A tak stupach nět na jabřach zwitych
 Ceļo doļoj we wšej carnej smě
 N'ewěžecy, k comu bližym se.

96.

Ak tak stupach na tom šamnem pušu
 Ga na muřu starých nezjabki,
 A nět pósłuchach we tešnem cušu,
 Lěc že nebył něměr we bližy;

A ja husłyšach nět žwałkotańe
 Ako našich rěckow głuskotańe,
 Aj, nět wězech, že že hustach ja, —
 Łośie žěšo mě spód nogoma.

97.

Šežke žuŕa buchu wótwórone,
 Kenž jan z mócu dejach wótpacyś,
 A ned běšo při mño hobzamknóne
 Z plěšim se přez Łośie humóžyś;
 P'erwej módlach pak se k hušsem' bogu,
 Ab mě gnadne űasł tam k drugem' břogu,
 Pón se chyśich zrazom do žwałów,
 Kenž mě hoblachu ak zymny row.

98.

Mucny, wšyknych mójcow hořrubnony
 Nět na drugem břoze zahustach,
 Žiwno běch wót bogow humóžony,
 Kimž juž hušše žertwy žěka dach,
 Tak sam huběgnuch wót wóneg' města,
 Wót tog' helskeg' zaklětego gnězda,
 Žož wěc žedna zwěra ūbydli,
 Žož raz bogow bójazní ūpłaši.

99.

Dobre bogi su mě humóc kšeli,
 Ab' wšym serbskim bratřam hugronil,
 Kake groznosći su raz se měli,
 Ak jo Gero zlosné hucynił.
 Daś se taka powesé rozjawijo,
 K pomsćeńu wše Serby hubužijo,
 Taki statk dej zažněš klěše raz,
 Jo! jen űamžo cesćiš žeden cas.“ —

100.

Sławny pan po takim honiměšo,
 Křik a rušowańa nastachu,
 Broński zogoł na wšych bokach zněšo,
 Serbski duch se zgóře k pomsćeńu.
 Mócene wichaře se přibližachu,
 Błyski z ņeba wšak se hulewachu,
 K třašnem' statku wótbi gózina,
 Wšo jo hopóznani z nazdala!

Přispomnjenje. W tutej basni sym zmjeħčene zynki doslědnie wšudze z čarku woznamjenjał z wuwzaćom sylbow: le, ke, ge (he, che). Starši Serbja stajachu jako znamješko mjeħkosće dypk nad vokal, kotrež pak so často slabje wočiści a potom hubjenje so spóznać hodži; tež rozdželuje so čežko „ó“ wot „ó“, „é“ wot „é“. Nowiši stajeja před mjeħkim „e“ čarku nad předkhaďacym konsonantom, ale pisaju njedoslědnie zwjetša: ja, jo, jó, ju: mjac atd. — Za čiše drje by naša doslědnosć, kajkaž tudy je, prawa była, hyd bychu we wšich čiščorňach injez małymi pismikami derje widżomne mjeħke b, p, w, (f), m, n, r meli a wosebje tež wulke mjeħke B, P, W, M, N, R. Při pisanju je zmjeħčowace „j“ ruuje tak spěšnje napisane kaž wosebita čarka nad konsonantom abo při nim, k temu hišće mało widżomna. Za čitanje pak je wosebje Delnijemu Serbej, kotrež w šuli zwjetša jenož cuze němske pismo nawuknje, zmjeħčowace „j“ bóle napadne dyžli hoła čarka abo dypk, tak so jemu lěpej čita „mjac“ atd, dyžli mjac, a potajkim tež: njebjo atd. Tuž sym ja tež w delnjoserbščinje za naš hornjoserbski nětčiši prawopis, wosebje dla našeje přezjenosće a dla přiblížowanja w knižnej rěci. Rěčespytnicy pak wědža, zo žana rěc we wšitkim doslědny abo absolutnje dospołny prawopis nima, ani etymologiski ani fonetiski.

M. Hórnik.

Pěseň wo wuherskej njewjesće.

Z rukopisa B. Markusa podawa *M. Hórnik*.

W minjenym lětstotku je dotal njeznaty pěsnjer němsku pěseň „Der Commandant zu Grosswardein, der hätt' ein einzig Töchterlein“ na serbski předzělał a jako papjerku bjez mjena a lěta čišćeć dał pod titulom: *Hungerſki Ņewestžinſti Kyrlijsk a ta Roža Saronſta*. Tuta zeserbščena pěseň je wjacy króć we zběrkach čiščana, tež w Smolerjowych Pěśničkach I., str. 290 ze spočatkem: Njeh kóždy na to kedžbu ma. Wona je so potom tež do Delnjeje Łužicy rozšeriła. Dobry variant*) namaka so w rukopisnej zběrcy njeboh B. Markusa, z kotrejež cheu jón prawopisnje přepisany tudy zdželić.

Kak žiwna wěc se stanuła,
Markuj njentor kuždy na to,
We tom kraju ungarskem,
We tom welikem měscē Wardajn.

Tog' města kněz nejcesnjejšy
Běšo spložił we swójom
Manzelstwje žowcycku,
Theresia jej gronjachu.

*) Přirunaj Mukowu č. 54 a Jórdanowu č. 29. Snadź něchtó z třoch variantow a z hornjoserbského rytmisku a runozwukowu pěseň zestaja, kaž je hornjołužiska „Cyła wjes so zraduje“ w lěpszej formi znova ludej podata.

Ta sama běšo wot młodosći
Wša połna bogabójaznosći,
A stawnje boga z módlenim
Chwaliła, tež ze spiwanim.

Gaž běšo přišla k rozymoju,
Powda se ceļa Jezusoju,
Až kco byś jogo njewěsta,
Ak we swójom dupjenju jo zlubiła.

Při tom běšo wjejgim lubosna,
Jeje rownja skóro njeběšo;
Jaden wjeliki kněz hobzamknu
Ju sebje wześ k manzelstwu.

Jeje starejšej we nju prosaštej,
Nan a maš tomu zwolištej,
Ta maš tej žowce žašo tak:
Luba, njespušcāj togo žgan!

Ta žowka z płacom wotgroni:
Mój nawożenia Jezus jo!
Tomu som južnor zlubjona,
Aby jomu mój wěnc přinjasła!

Nan pak tej žowce wotgroni:
Take se sí cinyś njesluša;
Mej starejšej južo starej smej,
Žo kcoš potom wostaś tu? —

Ten kněz tež zasej přišeł jo;
Wšo k sważbje běšo gotowe;
Na tom pak jo ta njewěsta
Bžez měry tužyla.

Na to žo rano do zagrody
(Padnjo na swoje kólena),
Wóla se k swojom' Jezusoju,
Kenž na měsće jo přišeł k njej.

Wón lubosnje ju postrowi,
Wóna pak se tak powlěknú,
A tužnje k zemi glědašo,
Pak na to k njomu chwatašo.

Tež z razom joga znajašo,
Jeje duch se k njomu górzešo;
Wšeje tužyce jo zabyła,
Na swaźbu njej' wěc spominała.

Gaž chopi Jezus groniš k njej,
A powda złoty pjeršćeń jej:
Glej luba! toś maš k wěstosći
Za statk mojeje lubosći!

Wona pak rože łamašo
A nawożenjoju dawašo,
A źašo: Z tym ja pokažam,
Až ja tebje samego lubo mam!

Ga žěstej tej zlubjonej
A wšake kwětki tergaštej;
Wón źašo njent: póži
Tak tež do mojeje zagrodki!

A za ruku ju zapřimje,
Tu zagrodu jej pokaza,
Kenž we wóscowem kraju mějašo,
Tam wjele rožow stojašo.

Njewěsta połna wjasela
Tych dobrych płodow hopyta;
To hugroniš se njamóžo,
Co tudy dobrych płodow jo.

Gercy a rědne spiwanja
Bžez měry wjelgi zwjasele;
Tam cyste rěki bězachu,
Koterež złotoju se rownachu.

Wón źašo: moja njewěsta,
Tu zagrodu sy hoglědała;
Ja kcu njento zasej z tobu hyś
A tebje domoj přewožiš.

Njewěsta z wjelikeju tužycu
Wotejzo k městu swojomu.
„Co kcoš?“ ju wacha napajzo?
Domoj k nanoju! wona gronjašo.

Chto jo twój nan? ju prašachu:
 Mój nan jo huššy tog' města!
 Jej wajchtař na to wotgroni:
 Ten huššy gan jo bžez zísi.

Wona pak při tom wostanu:
 Mój nan jo huššy tog' města,
 A ja před małko štundami
 Som akle wen šla z wrotami!

Rada se tomu žiwašo,
 Žo była jo, ju prašašo
 A kak jeje nana mjeno jo,
 Jim hupowědaš derbješo.

Ga we starych pismach pytachu
 A woni tež to namakachu:
 Před sto a dwažasća lětami jo,
 Ak se njewěsta zgubiła.

A hyšće běšo ta njewěsta
 Tak młoda rědna cerwjena,
 Ak žowka wot lět pěšnasćo,
 Jeje coło se błyskašo.

Z togo jo ta rada poznała,
 Až ten statk přijžo wot boga,
 A woni jej cesé dawachu,
 Wona pak na tom (hopresta).

A wona žašo: Nic njepožedam,
 Ak jano žišo k prjatkarjam,
 Aby ja hyšcer dostała
 Ten sakrament Jezusa.

Gaž wona jojen njent dostała,
 To wjele luži wižešo,
 Jo z razom z čicha husnuła,
 Hobmysli njent kuždy to.

Chtož kco tu zbóžnosć erbowaś,
 Derbi boga lubowaś;
 Tak bužo bog po casu jomu daś
 Tu zbóžnosć njebjasku.

Frenceliana.

Podawa dr. *Ernst Muko*.

Třeći džěl.

Abraham Frenzel jako serbski topograf.

Nichtó drje w započatku zańdżeneho 18. lětstotka Łužicy topografiscy tak derje znał njeje, kaž naš Abraham Frenzel. To je ze wšěch jeho spisow, přede wšem pak z foliantow M. bibl. sen. Zit. 33 a 34 spóznać. W tutym foliantu z napisom: Historia naturalis Lusatiae Superioris mjenuje wón wše Łužiske wsy, wjeski, wosebite khěže, młyny, rěki, rěčki, hory, hórki atd. a přistaji husto tež jich serbske mjeno. Wón je k temu wotpohladej, kaž sam praji, wjacy króć Hornju Łužicu prěki a pô dlu pěši přepućował. A čim spodžiwnišo hišće je, zo wón tež Delnju Łužicu hižo jara derje a za swój čas najlepje znaješe. Wulkotna je tuta nawjedžitosć Frenzelowa, hdyž sebi pomyslimy, zo dyrbješe wšudzom jako prěni sam zběrá a so sam wobhonje. Tuž drje budže zajimawe a witane, hdyž wše serbske wjesne a ležomnostne mjena z Frenzela wupisawši tudy woćišcimy, čim bôle, dokelž z nich spóznajemy, zo we wonym času horstka serbskich wsow swoje nětko poněmčene mjeno hišće njeměješe a zo je so zaso pola druhich nie jeno jich serbske, ale tež němske pomjenowanje wot lěta 1700 sem trochu přeměnilo. Wězo su wšelake mjena wopak pisane a wopak wukładowane.

I. Städte und Dörffer, die (wok. l. 1700) ins Löbauische Weichbild gehören mit ihren wendiſchen Namen. Su wot Fr. alfabetiscy zrjadowane: Fol. 33 str. 420—23.

Alt-Bernsdorf Stare Bernadžize, Alt-Löbau Stare Libije vel Lobie (Alt Liebe), Belbiž Bieleze, Bernštädtel (Marktflecken) Bernadžize, Berthelsdorf Bartono, Bosjhwiž Boscheze, Breitendorf Wujesd, Budā Buda, Cinevalde Kunewald, Cunnersdorf b. Bernštädtel Koinize, Dähse gr. und H. Dažen, Dietrichsbach Ditřichoze, Dolwiz Dolhaize, Drausjhwiž Družeze, Dürr Hennersdorff Suché Hendricheze, Ebersbach Hebersboch, Ebersdorf Habracžize, Eibau Reiba, Eisenrode Nejsnarow, Gebelzig Belsk, Gloszen Hluschina, Gorgowiz Koreze, Gožwiz Hostineze, Grödiz Rodžischczo, Her-

wigsdorf Hierkeze, Hochkirch Bukeze, Kamenz item Kamliza, Kerbsdorff Kyrbule, Kisdorff Koſlow, Kitzil Ketlize, Kohlwehsa Kohlwaſa vulgo Kowaſa, Kotiz Koteze, Kotmarsdorf Kotmar, Kriſche Kschischow, Krobniz Krobnize, Kropfiz Krapow, Kunowz Kunwiza, Kuppriz Kuperze, Laube Lubos, Laufſte Wuſk, Lautiz Luocžize, Lawalde Lewald, Lehn Leno, Löbau Libija, Malschwiz Malescheze, Maſchwiz Múčinza, Meifelwiz Mieſweze, Melaune Mirow, Meschwiz Mescheze, Nechen Nechan, Nechania, Nechern Nechorn, Neundorf b. Bernſtadtel Nowa Wies, Noſtiz Noſateze, Oelfe Woleschniza, Oppeln Wopalien, Ottenhahn Wotliehan, Peſchen Tweschin, Plozzen Blozan, Brachen Prachnow, Radmeriz Radmierza (fol. 34 str. 424 Radmierze), Reichenbach (Städtel und Dorff) Richbach, Rodewiz Rodeze, Rosenhahn Rožan, Seuriz Ssowyreze, Särichen Žarki, Schönau an der Blížniz Schuna, Schönbach Schimbach, Schöps Scheps, Schweiniz (groß und klein) Ssloanza, Sornſte Žornossyki, Spittel Spikawe, Strahwalde Strowald, Thita Zytow, Unwürde Wujer, Weichsdorff Wuhaincžize, Weißenberg Wuſberg, Wendisch Kunnersdorf Konracžize, Wendisch Paulsdorf Pauleze, Wuischf Wujeschk, Zobliž Ssobusk.

II. Dalše serbske pomjenowanja lužiskich wsow, kotrež sym z jednotliwych foliantow zezběrał a tudy zrjadował.

Baczon Storchā. Bohow Halbendorf. Bosankeze (jako serbske a němske pomjenowanje). Bucka oder Pakawa (Bukowc p. H. Wujezda). Crianitſch t. j. Krónca. Czorne Kointze Schwarz Kolm. Draždán Dresden. Deschka oder Cortiš. Doberkez. Glaubniž vel Lubonza t. j. Hlupońca. Gossna oder Hiesen (?). Gost. Czorny gost und Ssuchi gost, unter Senftenberg, Dürrentwalde. Gost [die N.-Laufižer sagen auch host (?)] Wald bei den alten Wenden. Hasslow (Goslan) Drey Krezſchen. Hodžije (v. hew dži!) Gehda oder Göhda. Husska Huſtau bei Wittgenau; nětko Hósk, Hoske. Jysor See. Jileze Eilewiž. Kamienz Kamenz, Felsenstadt, von Kamien der Fels. Kaſchwiz vel Kaſchiž. Koreze Korbiz. Koschczina Kötten vel Kotzina, unter Kalbiž. Koslow = Koſel oberhalb Budiffin, Koſel unterhalb Kamenz, Koſel unfärn von Rothenburg, Ober und Nieder Kisdorf bei Bernſtadtel, Kisiſliž und Kiſlingſwalde bei Görliž. Kriewiz vel Kubiz (hdže ?). Kschidlop (= Křidoł p. Kamjenca). Kulow Wittgenau. Stare Kulow Řeule.

Laschke (Łazk?). Lubaun, Luibon (= Liboń). Lumpska (= Łomsk?). Minakol oder Minakow Mīkel. Nesswiaczidlo Neschwīz. Nowa wies Neudorff. O wietz (Nowa wjes?). Pauschwīz (= Prawoćicy?). Preusska bei Grödīz. Rakeze Königsvartha. Sabrodt. Schmerlīz, Ssmerdizwa (dž?). Scopa bei Nostīz. Storche, Baczon. Stroża Warthe, Seewarthe. Teichoriz (= Džěchorecy). Tschorna. Tuchor der Taucherwald bei Uhyſt und ein Dorf über Görliż an der Plisnīz, von tuchor, tchor, Eltniš, Eltnišwald. Warnocžize Arnisdorf (pola Rychbacha). Wiedro, Wietterau (= Wětrow). Wiedriz vel Dür Wiednīz (= Wěteńca). Wossek Großenhain; heißtet noch ižo bei den Wenden im Meiñischen und Oberlausitzischen: Wossek. Sahor (= Zahof) Berge. Zgorelige oder Zorleze Görliż. Görliż nennen auch etliche Žolerz oder Solerz durch Verwechslung der Buchstaben. Der altwendische Name von Görliż war Drewnow. Žarina Finsterwalde, insgemein mit dem Zusatz Grabin, item Rabin, welches fast an den Grenzen des wendischen Landes lieget.

III. Někotre druhe geografiske serbske mjena z Abrahama Frencela.

Luzize Lauſiż d. i. Seeland; Lužižki, Lužischež d. i. See-länder.

Biely Boh und Czorny Boh Lauſižer Berge.

Hora „Čorny Bóh“ měješe wok. l. 1700 tele mjena, kotrež nam Abraham Frenzel podawa:

- 1) Praschiwa (sc. hora) oder Praschwica oder Praschica bě cyła hora Čorny Bóh, nětko je to jeno jméno pôdlanskeje hory.
- 2) Meschiska Höhra, der Meschwitzer Berg, t. j. Mešiska hora.
- 3) Romadnik Meschicžanski, d. i. das gemeine Holz der Meschwitzer Bauern, to je něčiši Hromadnik.
- 4) Kowen, nach der gemeinen Aussprache der Seite, worunter die Rathsförsterei liegt. Bei den Eunewaldern: Schleifberg.
- 5) Kacžka Eulenstejn, nětko hišće džel Čorneho Boha.

Der Smorz bei dem Dorfe Klein-Łoniz, von Smrok oder Smroka, Tanne, ein Theil wird auch Buki Holbera, d. i. Alberti Buchen, genannt.

Tromberg, wendisch Lüben vel Lüb, d. i. Baumrinde, wo viel Rinden liegen. (sic!)

Sprewja. Tutu rěku mjenowachu po Abr. Fr. swědčenju Serbja wokoło Wojerec: Sprawa, wokoło Budyšina pak: Rieka. Lubata. Za tutu rěku podawa Fr. tele pomjenowanja: Löbda, Lubossa a Libesch.

Gola, Goile, Gole, Gaule, ein Nebenfluß der Neiße.

Polsinza d. Plüßniz, urkundl. Polsniz.

Polssniza oder Pawssniza (t. j. Połćnica), wie der gemeine Mann redet: die Polsniz.

Hanka, der Annenbrunnen zu Kołm (t. j. Čorny Khołmc).

Hügelschanzen von den Wenden Kossle wie auch Hrodžischca genannt.

Knenina Höhra = Jungferenstein, hórka srjedź Hózneje a Lipoje niže Kamjenca.

IV. Skónčenje je nam Abr. Freneel w fol. 32, str. 587—602 zakhował zapis serbskich wsow ze stareho urbaria krajnego bohotstwa w Budyšinje.

Die Namen von wendischen Dörfern aus dem alten Urbarium des Landvoigts der Landt Voigtey Intraden:

Brehmon, Bložen, Bočau, Bostewitz, Birkowe oder Belgern, Bederwitz, Bičhitz, Blosau, Bohanowitz, Bresau magna, Boslawitz, Broſen (Kreßschmann), Boranowitz, Bathen, Binowitz, Baudiffin, Bloschitz, Belschwitz, Beren bei Pöſtwitz, Bremen oder Bronau, Basankitz, Bobolitz, Boschitz, Butendorf, Cratwitz, Carmonewitz, Copperitz, Commorau bei Königswarthe, Cobeln, Cobelitz, Croſtau, Conſchitz, Coſular, Crebenitz, Elhz, Canitz super., Canitz parva, Cannen, Canabitz Criftana, Cripitz, Comerau bey der Kaupe, Cunnerſſclanamim, Dihſa magna, Dehſenitz parva, Drauſchlowitz, Doberschütz bey Neschwitz, Doberschütz, Dubra magna bey Ugest, Drebenitz oder Crebnitz, Dubra parva oder clara, Dubra Suchau (?), Dröben, Friedersdorf oder Bederwitz, Glaubitz, Gerschore oder Litten, Spit Kriſt, Grainitz, Grabnitz, Gedalitz oder Iſlawitz, Gor-gowitz, Brigitz oder Maltitz, Gleina, Gronhora oder Croſta, Grubſchitz, Gorik, Henichen opitz bey Taucher, Henichen Pentzig, Hainitz, Jäſchitz, Jaterinh, Jäncowitz, Jäſenitz, Iterius mahla, Janowitz, Iterheba, Illawitz, Kreckwitz, Kajna, Lehn Boblitz, Lugau, Lauffig, Libschitz, Logau, Liskau magna, Liskau bey Alz, Linibſka, Lottowitz,

Litten, Lyppa, Lubegast, Libbel, Lippitsch, Maltiž bey Löbau, Milkel oder Milakel, Malschwiž, Mierka, Opiz oder Kleinwelska, Opfaw, Pols super., Polspeseri, Postež bey 3 Kretšchen, Porschwiž, Quassau, Radclwiž, Rubschitz, Särig oder Särichen, Sarif bey Klix, Sorpolška oder Soran, Sorgewiž oder Rachlau, Sornfigl, Schmirlitz, Stroženiž oder Bišchiž, Süppen, Trachlau oder Nachla, Thünewiž, Torgawitž, Trode, Czschankowitž, Tessakowitž oder Biſchlowitž, Czsdier oder Sdier, Ugest bey Taucher, Vorſt Klix oder Keline, Unwerde oder Wurede, Uriž, Užschkowitž, Ugest parva, Unova, Wenikai, Wilmsdorf oder Kubſchitz, Wartau oder Ströla, Weissag, Soljowischohlo, Weſel, Weißigſt.

Słowčko wo našich perfektach.

Wot dr. *Pfula*.

Naše perfekta tworja so z pomocnym słowjesom 'być': n. př. sym dał, sy dał, je dał. W prjedawšich časach so takle rěčeše: Ja dał, ty dał, wón (on) dał. W našich narodnych pěsničkach so woboje tajke perfekta čitaju, a to druhdy jene njeposrědnje pódla druheho. Tak n. př. we Smolerowej zběrcy str. 276 č. 284 r. 1—5, a str. 281 č. 286 r. 1—14. Njewěm, hdy je pomocne słowjeso počalo so tudy nałożować; to pak móžu za wěste podać, zo su před poł sta lětami hišće slědy participialiskeho perfekta pola nas byłe, z najmeňša wokoło Wojerec. Mój wěscér je moja wowka maćeńeje strony, rodžena z Małeje Nydeje pola Wojerec. Wowka by we wulkim cyłku z našimi zwučenymi perfektami rěčała; z połnej wěstotu pak pomnju tež jenu sadu druheho roda, kotař bu lěta 1835 wuprajena. Wowka raz wo tej bitwičcy powjedaše, kotruž su Rusojo lěta 1813 tam z Francowzami měli. Tehdy džěše jena Nydžanska holca w swoim domje na łubju, zo by přihladowała, kak so na bitwišću dodzěłowałaše; duž příndže kula a wottřeli holey wobej nozy. Tule wěc wowka při podótknjenym powjedanju takle wurjekny: 'Wona šła na hubju a hladawa, ka su (sic!) dodzél'wali; tšilećała kulka a wozała jej wobojo prejč'. Z tychle słowow dha widźimy,

zo před połsta lětami naša rěč hišće participialiske perfekta zna-ješe, zo pak bě we wotwisnych sadach hižo tehdy pomocne sło-wjeso ('kak su dodžělowali') nuzne.

Připis. Lěta 1842 abo 1843 sym w jenych nowinach čiščane widział, zo bě něhdže w někajkej korčmje rjen je 'cu-šło'. Redaktor so tehdy njebě dopomnił, a tež džensa so jedyn abo druh dopomnił njeby, kak 'zugehen (gehandelt werden, ver-fahren werden, ťač. agi) z našim narodnym wurazom rěka: mje-nujcy 'so dodžělować'. Horječna stara sada nas na to sło-wjeso kedžbliwych čini, a ja chcu při tej skladnosći něšto mało wo poznamjenjenju samsnego prajíć. Dodžělować je frequentativna a durativna twórba sło-wjesa dodžělać. 'Do-džělać' rěka 'džělo hotowe scinić'. 'Do-džělować' poznamjenja 1. 'Džělo na kónc wjesć, die arbeit nach dem ende hinführen', a 2. 'nutř džělać, hineinarbeiten'. Prěniše (1.) rěka potom zas a) 'džělo wobzan-kować, džělo hotowe činić, die arbeit allmälig fertig machen', a b) 'džělo dale wjesć, přidžělować, dazu arbeiten, nacharbeiten' (n. př. hólce we wučeřni dodžěluje, der knabe arbeitet in der schule nach); posledniše (2.) pak poznamjenja a) 'do něčeho za-přimować, nutř přimać, eingreifen (in die ding'e)', ze skutkami abo ze sło-wami, t. j. zakhadźeć, wirthschaften, sich wild ge-berden, tobēn (n. př. tam kholera dodžěluje, wirthschaftet, haust, zakhadźa), a b) 'swoje džělo z něčim měć, swoje činjenje z někim měć, sich mit etwas oder jemand befassen, gegen jemand vor-gehen, mit einem verfahren' (n. př. z tym su hroźnje dodžě-łowali, mit dem hat man es übel gemacht [hat man übel ge-handelt] = mit dem ist man übel verfahren; njewěm, kak budźa wojacy tudy dodžělować, ich weiss nicht, wie die soldaten hier verfahren; tak sy prawje [njeprawje] z nim dodžělował, so bist du recht [unrecht] mit ihm verfahren; dobroćiwe dodžě-łowanje, ein gütiges [hineinarbeiten, eingreifen] verfahren). Re-flexivne a passivne 'so dodžělować' poznamjenja potajkim 1. a) 'so jako džělo na kónc wjesć, sich als arbeit dem ende zuführen, zugeführt werden, allmälig aufgearbeitet werden', a b) 'so jako džělo přidawać abo dodawać, als arbeit hinzugefügt, allmälig nachgearbeitet werden', kaž 2. a) 'so nutř přimać, so zakhadźeć, eingegriffen, gewirthschaftet werden', a b) 'so z něčim činić, so

z někim započinać, hineingearbeitet, gehandelt, verfahren werden, so und so zugehen' (n. př. w korčme je so brozne dodžělo-walo, in der schenke ist übel verfahren, gehaust worden, ist es übel zugegangen). — 'Dodžělować (so dodžělować)' so rad in malam partem bjerje; nuzne pak to njeje, kaž je nas ta horječna sada naučila, po kotrež bě holca na ūubju šla, so by wohla-dała, kak wojacy dodžělują (verfahren), kak so w bitwje dodžě-luje (wie verfahren wird, wie es zugeht).

Dwě družbařské rěči.

Podał *M. Hórnik*.

Při pěsti: „Hokoło*) jo séačycka, Po njej tam chojže družbarje“ přispomina B. Markus w swoim rukopisu po němsku, zo dyrbja to młodzency wot 16—24 lět być. Prěni družba, dru-hdze wulki d. njesmě přez 24 lět być, druhi abo přidružba na-najwyše 22 lět a přece młodši dyžli přeni, třeći „swak“ mjenowaný dyrbi młodši być dyžli přidružba (druhdze podružba abo towariš). Prěnjej dwaj nošeštaj hišće w młodosći Markusa (wokoło 1840) tesak, židzane banty na klobucy, hač na ramjo dosahace; družba bě ze šerpu wuznamjenjeny. Hdyž družba a přidružba na kwas prosytaj, praji družba přeprošenje. Před wěrowanjom ma družba rěč w njewjeśinym domje, tež wotprošenje starším atd. Potom synu so družbarje z nawoženjom a njewjestu na wóz; družba sedzi při njewjesče a wjedže ju potom tež do cyrkwe, mjez tym zo nawożenia tehdy pódla hié dyrbi. Po wěrowanju wjedže nawożenia wězo swoju zwěrowanu. Družba na kwasu při-nošuje nawoženi a njewjesče jědže atd., štož je pola Smolerja nadrobnje wopisane.

Nałożki a zwučenja při kwasach we wšelakich stronach su pola Smolerja wopisane, kajkež wokoło l. 1840 běchu. Nětko je něštožkuli h inak, a tehodla by derje było, hdy by něchtó tuto hinaše abo přeměnjene wopisał. Ja pak cheu tudy drobnostku

*) Pola Smolerja = Około atd.

jako variant prjedy wobstejaceho z Markusoweho rukopisa podać, štož sobu jako příklad Hródkowskeje podrěče (Hródk, Spremberg) posluži.

1. Prošenje na kwas.

(Přirunaj Smolerzjowe Pěsnički, II. str. 229.)

Mój luby přjaśel! wy ksěli jadnu mału chylku zéicha byś; ja ksěl z wami někotere słowa groniš, aby wy pak na to samo słwo mě wěsće zlubili a tež waše zlubjone słowa žaržali. Mej přijzomej ho tom měnju togo wóscá, přeto bžez togo lubego boga njamóžomy nie zachopiš a tež nic skóńcowaś; přeto wón je wšudy prjody a tež slědy naju. Woni was daju na swaźbu prosyš: ten cesny nawożenja N. N. a tež ta cesna njewjestu N. N. a tež jeju starjejšej. Te same daže was na swaźbu prosyš, aby ksěli na swaźbu přijš tak, ako wšyknym cesnym swaźbařskim gósćam přisluša, nic pak wy sami, ale tež waša žeńska a waše žesi a ten ceły dom, wšykno což ze sobu mašo; ksěli tež w prawem casu na přichadnem . . . . na nejdlejšem hokoło . . . . zegerow se k tomu małemu hobjedkoju namakaś. Tam kcomy na ten cesny swaźbařski dwór stupiš, tam kcomy někotere słowa groniš, někotere bańki piwa hupiš a z jadnym šantkom přewitaś. Potom kcomy jadnu drogu cinyš do togo cesnego bóžego domu k tomu wěrowanju; tam kcomy prjoz togo hołtarja zestupaś a jaden sichti a wěrjacy wóšenaš hubjatowaś a jadnu modlitwu hu-spiwaś, tola pak nic sami za se, ale wjele wěcej za tej našej manželskej młodej, aby wonej swojo manželske žywjenje we bogu zachopiłej a tež jaden raz glucenje skóńcowałej tak, ako wšyknym manželskim lužom přisluša. Potom kcomy jadnu drogu cinyš do togo cesnego njewjesćinego domu k tomu wjelikemu hobjedoju; tam kcomy jěsc a piš a cesnje wjasołe swaźbařske gósći byś we zjadnosći a bogabójaznosći, we cesći a lubosći. Njebužomy-li pak tam wěcej nic namakaś, tola słonicku a kromicku, ale ja pak se wot togo lubego boga něco wěcej nažeju, přeto až wón jo to manželske žywjenje hustawił. Ga ksěli njent mě jadno lubozne wotgrono daś, aby wono se mě derje zdało a spodobało, aby ja tež wězel, co powjeżeś tym samym peršonam, kenž mje how posłali su.

2. Wotprošenje před wěrowanjom.

(Přir. Smol. Pěsn. II. str. 241.)

Moje cesne sważbańska góséi, přiglédarje a přislucharje, wy kšeli njent jadnu mału chyłku zéicha byś; ja kšel tež njent někotere słowa z wami groniš. Dejał ja pak se njent z jadnym abo drugim słowom přegroniš abo njedogroniš, wy mě njekšeli na to same žiwaś: Přeto ten kón ma styri nogi, wón běžy po jadnej rownej droze; gaž wón njent se potokonijo na jadnu, ga padnjo wón na wše styri. Tak tek jo njent tuder ze mnu; dejał ja se z jadnym abo z drugim słowom přegroniš abo njedogroniš, přeto njekšeli mě to same k lěpšemu (!) žaržaś, ale kšeli mě lubjej ze słowem górej pomoc; přeto my stojmy tuder před tym hoblicom togo kněza. Tak ak ten wěrny kněz Abraham (!) Isakou jadnu manželsku rownju holowaś derbješo, ga prosašo wón boga, aby wón jomu swojego janžela připosłał, aby ten jogo tu prawu drogu wjadł. Tak stojmy my tuder před tym hoblicom togo kněza a mamy tuder tek jadnogo młożeńca mjazy sobu; ga kcomy tež boga prosyś, aby wón jomu swojego janžela připosłał, aby ten jogo tu prawu drogu wjadł. Dokulaž pak njent mě jadno słwo z bóžego pisma do mysli padnjo, ga keu ja njent tomu cesnemu nawożenju prjodk njasé, z cym keo bog prosony byś, zož wón něco dawaś dej. Moje lube góło, wostań ty njent zéicha stojecy a ži do twojeje hutroby a pros boga; přeto ty maš zinsa jaden žeń (a jadnu drogu) prjedk, na koteremž se derje gluka a njegluka zachopiš móžo. Dokulaž pak my njent zjawnje z togo bóžego pisma wižimi, až bog keo prosony byś, ga pros, aby ten luby bog kšel při twojom manželskem žywjenju pódla stoaś ze swojeju gluku a z bóžym žognowanim, tak aby ty to same we bogu zachopił na jaden raz glucnje skóńcowaś a twoju dušu do nimjernego paradiza posłaś mogał.

Přispomnjenje. Rěče serbskeho braški w Hornjej Łužicy z 18. letstotka sym we Łužicenu l. 1865 str. 139, 154 a 171 zdželił z rukopisa Michała Wałdy.

N e k r o l o g XXII.

Michał Róla,

* 25. septembra 1841, † 23. meje 1881.

Serbske pismowstwo je pilneho sobudžělačerja zhubiło, tudomna serbska wosada pak swědomiteho duchowneho. Prjedy z časami khorowaty lehny so njeboh k. Michał Róla 2. januara 1881 na khore łożo. Při jeho khorosći njehodžeše so dospołne wustrowjenje wočakować, dokelž wón na organisku njeprawidłownosć wutroby čerpješe, z čehož so pomału wódnica tworješe. Sam pak měješe dohi čas nadzíju, so budže hišće dlěje žiwy a zo hišće něstožkuli dobre za Serbow dokonja, byrnje snadź so njesměl dospołneje strowoty nadzēć. Tola při wšej lěkarjowej starosćiwości khorosć přiběraše, tak zo so wbohi khory na smjerć přihotowaše a 23. meje rano w šescich zemrje. Jeho wulkotny pohreb wotbywaše so 26. meje. Jeho żaruja wobstarna mać a tři sotry, kaž tež wosadni a wšitey dobrí Serbja. Podpisany zhubi we nim wustojnega sobudžělačerja w Knjezowej winicy a lubowanego přečela. Bóh daj jemu wěčny wotpočink a wěčne swětło swěć jemu!

Njebočički narodzi so 25. septembra 1841 w Ralbicach a wopytasē někotre lěta tamnišu šulu. Dokelž jemu nan zahe zemrje, bu do Draždān do syrotnejše šule daty. Hdyž bě so jako dobry šuler wopokazał, bu do progymnasija přiwzaty. Nazymu 1858 příndže do serbskeho seminara w Prazy, študowaše tam na gymnasiju a 1864—67 na universiée. K dalšemu wudospołnjenju džše hišće lěto do seminara w Kölnje a dóstę 10. septembra 1868 w Budyšinje měšnisku swjećiznu. Hdyž bě tudy dwaj měsacaj wupomhał, dóstę kapłanske město w Ostritzu, hdzež dwě lěče zawosta. Wot 10. decembra 1870 hač do srjedž julija 1875 skutkowaše w Ralbicach. Na to pósła jeho duchownska wyšnosć do Königshaina a powoła jeho wot tam k spočatkej posta 1877 do Budyšina, hdzež je potajkim nimale štyri lěta džěławny był, hač jeho nam Knjez žnjow po našim sudženju přezahę wotwoła.

Hdyž smy duchownsku džělawosć k. Róle wopomnili, dyrbimy z džakom hišće prajić, zo smy w nim přečela cyłego serbskeho luda zhobili. Hižo w studentskich lětach je někotryžkuli

dobry nastawk do serbskich časopisow podał, wosebje do Łužičana; jako duchowny je do „Katholskeho Posoła“ sobu pisał a tež někotre přinoški z luda, kaž njećišćane pěsnje a varianty do tu-teho „Časopisa“. W Budyšinje je w septembru 1877 redakciju Pósla zwolniwje na so wzał a ju hač do kónca 1880 derje wjedł. Připódla bě wón pismawjedčeř towarzstwa „Maćicy Serbskeje“. Tež běše přečel serbskich katholskich hjesadov a założi sam we Łazku tajku za ralbičansku wosadu. Hdžež tak mnohe a wše-lake skutki dobre swědčenje dawaju, njetrjebamy wjele słowow prajić. To kóždy spóznaje, zo je sebi njeboh k. kapłan Róla dža-kowne wopomnjeće zaslužił. A k temu wěmy wšitey, zo skónčnje na připóznaću před swětom njezaleži, ale na khwalbjie pola Boha, po kotrehož woli a za kotrehož česć je njebočički skutkował, kaž doňho je za njeho džeń był. Bóh požohnuj a płać jemu jeho džěławosé!

M. Hórník.

Wukładowanje někotrych rostlinskich mjenow.*)

Podawa *Michał Rostok.*

1. Pjerzny.

Što su „pjerzny“ a što woznamjenja słwo? Wjelećenjo mjenuja jenu družinu černjowych jahodow „pjerzny“, kotraž je hewak pod mjenom „pódmaleny“ znata. Pódmaleny (*Rubus sub-erectus*, *Fuchsbeere*, *röthliche Brombeere*) su te černjowe jahody, kotrež njejsu tak čorne kaž druhe družiny, tola pak tež nic tak čerwjene kaž maleny, su po tajkim čorne načeřwjeń abo krej-čerwjene. Wokoło Wojerec rěkaja „pomaleny“ a z němskim mjenom „Nachhimbeeren“, dokelž po malenach zrawja. Mjeze wšěmi černjowymi jahodami su pódmaleny prěnje zrawe, a to woznamjenja „pjerzny“. Pjerwy je prěni. We słowniku serbskim mamy wuraz „pjeržnicy“, štož je družina krušowow (eine Art Birnen, *Berghäfen*), tam pak njestejti kajke. Přirunamy pak z tym, štož Wjelan we Časopisu 1869 str. 66 piše: „a biše

*) Pódlia słowjanskich pomjenowanjow někotrych nam čěmnych rostlinskich mjenow posluži snadž tež nowa němska kniha: Dr. G. Pritzel und Dr. C. Jessen, Die deutschen Volksnamen der Pflanzen, aus allen Mundarten und Zeiten zusammengestellt. Hannover, Ph. Cohen. 1882. Red.

džens wokoło Mužakowa so družina zažnych krušow „pěrwžnicy“ mjenuje“, dha so hnydom wujasni, zo „pěrwžnicy“ a „pjewzny“ (pjewzny, pjewizny) to same woznamjenja, mjenujcy družinu płodow, kotraž mjez swojimi přiwuznymi přenja zrawi.

2. Pocćiw.

Słowo „Pevtzs“ z Mollerowych zelowych mjenow (Časopis 1866 str. 418) njejsym wujasnić wjedzał, nětka pak móžu. Lud mjenuje mjenujcy tu rostlinu, za kotruž mamy hewak mjeno „pisana Marja“, dla běloblakatych łopjenow a „kałaty Pětr“ tež pocćiw abo kaławy pocćiw; po tajkim ma „pevtzs“ pocćiw rěkač. Dale je kałaty pocćiw kałata rostlina, žandawje podobna (*Genista germanica*, *Stechginster*, *deutscher Ginster*). Pocćiwe zele je škropawa rostlina z čerwieno-módrymi kwětkami we podobje njezapomničkow. Wšitke pocćiwy su kałate abo drapate rostliny.

3. Pjeńc, pjeńčina.

„Pjeńc, pjeńčina“ (*Vaccinium uliginosum*, *Sumpf-Heidelsbeere*, *Trunkelbeere*) njewukhadžuje wot „pjeńk“ (*Stoč*), ale kaž pjanka (*Lolium*, *Łołč*, *Taumellołč*) wot: pjany; čini pjaneho (= berauſcht). Tudy a we prjedawšim mamy dwaj příkladaj, kak je lud z teho sameho korjenja nowe słowa tworił. Korjeń: pjany. Pjanka, pjeńc, pjeńčina. Korjeń: pjewwy. Pjerwžnicy, pjewzny.

4. Kěrs, khěrs, keŕc.

To zdaše so redaktorej Časopisa podhladne słwo, někak skepsane abo poněmske. Sym to mjeno tak slyšał za „Liebstoč, Ligisticum, Levisticum, lubčik (z českoho: libček“). Móže byé, zo je wono skepsane z němskeho „Giersch, Gersch“, štož pak Němey za „sróču nóžku“ (*Aegopodium Podagria*) trjebaia.

(Pokračowanje. *)

*) Naš přirodospytnik ma rukopisny słownik z wjèle tysacami mjenow za přirodniny; tuž budže jemu lohko a nam witane, hdýž wón we wukładowanju tajkich mjenow z luda a z knihow dale pokračuje. To by so móhlo w porjedze serbskeho słownika stać. Delnjoserbske mjená rostlinow su w Dodačkach k słownikej, w Časopisu a w nowej němskej knižce: W. v. Schulenburg, Wendisches Volksthum. Berlin, Nicolai, 1882. Redaktor.

Rukopis dr. Antona w Zhorjelu.

Podał *M. Hórník*.

Slědžo za starymi zběrkami ludowych pěsničkow chcych wšitke rukopisy knihownje a archiva towařstwa wědomosći w Zhorjelu hišće raz přehladać a z druhami přirunać. Tola zho-nich, zo tam hewak žane rukopisy njejsu, khiba rukopisna kniha senatora dr. Antona, hižo w przedłowie Smolerjowych Pěsničkow mjenowana, w kotrejž je najprjedy mały delnjošerbski słownik (158 jara rědko pisanych stron in 4°) a potom 43 pěsni. Wo-boje je dr. Anton sam před nětko sto lětami přepisował, za tym hač je rozymil, z rukopisow Bünaua. Zo wón dospołnje serbscy njemóžeše, je z tuteho słownika a z pěsni widžeć.

W słowniku rěka „drosé“ Weisheit (Apoc. 13, 18, hdžež „mudrość“ steji), „w měsće“ je pod „unten“ (Luk. 4, 9: na nižšem měsće) a „hucynjone“ rěka Behaufung, Hütte (Apoc. 18, 2: a jo hobydlenje tych cartow hucynjone; to słwo pak je nětko reformowane na „hordowało“). Druhe mjenje abo bóle zajimawe słowa su snadž tutę: ako ga by, wie wenn; bantrug, Bandruthē (w Mukowej zběrcy); bjakut, Himmelsziege; Basto, Sebastian; bojny = bejny; boli, pl. Wehen; Běla & Bělej; błośco, Mleifsel; po bližy = při bližy; Damna & Damnej; drěc = drač; dundrować, domrci; fukać ſoppen; gažlim, dann und wann, bisweilen; glawki = głewki, liwki; Hołparga Walpurgis; hynga, zu anderer Zeit; huslēknus = slaknuć; imerny, immer, ewig; jerknuś, lachen; jerjeł, Gänsefötößer; kadga, wie? kobka (kopka) Bändchen am Hemd und Krägen, Ueberschlag; Mišn, Mleifzen; Mundo, Sigmund; plagowańska, Pflegerin; rožny kamjeń; přisłodnik, Heuchler; wot-klon, Kluft; wozymina, (Winter)getreide. Prajimo: To se šykuj o parskel na rukaw. Płoń ma wócy a keř ma hušy. Huženc se kružy, gaž tłocony (teptany) hordujo. Na njealfabetiskej stronje steji: reſno, rěsno m. jěsno, ſchnell.

Pěsni je tam 39 delnjołužiskich a 4 hornjołužiske.

Delnjołužiske su tam Smolerjowe čísla: 122, 165, 125, 111, 134, 136, 128, 145, 120, 155, 142, —, 149, 162, 89, 98, 3, 6, 69, 13, 49, 62, 148 resp. 146, 112, 113, 61, 23, 37, 94, 130, 133, 52, 116, 87, 123 resp. 124, 12, 83, 190 a 131.

- 1) W 165. čisle čitam takle: kcomy sí napjac.
- 2) We 128 stoji: We tej gustej šmrakowinje.
- 3) Číslo 142 rěka: Tři kwětki tergaš, tři wostawiš, młode žowčo lubowaš, starym daš hyš.
- 4) W č. 89. Zad' Kamjenca. Som tam .. zbił abo zbył?
- 5) W č. 69 rěka (po Hródkowsku) 2. strofa: Bog sí tu spomagaj žowčišeo, co ty žělaš spód dubom? Po 3. strofje so přistaja: Kak ga derbju ja twoja byś, dejš ty prašaš starjejšej. Kak ga derbju prašaš starjejšej, gaž ja žedneju njeznaju? Njeznajoš, rejtař, starjejšej, ga znajoš bratřa staršego. Wšak sy z nim dļukko w wójnje był we tej Praze dalokej. Rubali su se rubali. . . . Tog' drugeg' do města Budyšinskeg'.
- 6) W č. 49 rěkatej strofje 14 a 15: Nět mě daj bog dobru mysl, koteru ja sebje wezeš derbu? Wezmu sebje tu bogatu, tu žem tu njezélařsku atd.
- 7) Číslo 62 ma tajku 11. a 12. strofu: Woblakla joga woblakla svoju suknu zelonu. Přiwězała jomu přiwězała svoju šorcu bělonu. Kónc je: z tym rědnym dejmantom.
- 8) W č. 146 přistajenym čislej 148 rěka druhí rjadk: Pjenězy su wšykne preje. Kónc: Muterka da mě pjenězy a tata (rukopisne: tü to) spo wšym njezgóni.
- 9) W č. 23. Rjadk 3: Nadložila (?) nad nim (som) přosbicku. Rjadk 6: Twój dobytk ja sí přecerujom. Po 3. strofje praji wona: A sěgni ty mój luby, žož ty keoš, gluki ty tam njezmějoš, a lubki ty tam njeskrydnoš. Město: Gaž pak poł lěta huchadašo, praji so: Luby ten nasjet přichada, žowčo to stojas̄o we žurjach, w śankem zgłu až do zemje. Luby ten chójzašo do jípy a ze jípy, a w swojich klejdach wójnařskich. A luby hušegnu swój nagi mjac, chójzašo po jíspach hokoło. Přec' ga ty luby mój tak zły na mnje sy? Njeznajoš ty mě něto wěc? Mjelc ty a njepłac žowcyše! Ja som bogateg' bura syn; hundert ja tolarjow gótowych mam, te kcu ja wšykne tebje daš. Buž ty tak wjasoła, ak pjerwjej sy była. Buž ty tak wjasoła, ak pjerwjej sy była, a chójz ty tam do kjarcmy na ten tanc. Na ten tanc ja derje spójdu, a wjasoła ja nikul njebudu.
- 10) W č. 87 rěka po 36. rjadku: Rada by ja pytała, žeden mě tak wěrny njej', ak ty mój nejpjerwjejšy. Co směj sebi z pjerwjejšym groniłej, wšykno smej zwěru měniłej.

11) W č. 83 rěka 2. strofa: Kcu wamaj kipiš zelene kapy a žolte zece.

12) W č. 190 so njetrèbnje z hinašeje pěsnje přistaja: Přece sy groniła, až pjenjezy maš; něto si wjezomy, že ga je maš?

13) W č. 131 a tež druhdže piše so z h: hušy (wušiš je mi).

Hornjołužiske (z Wojerec) su tam štyri t. j. čísla Smolerjowejce zběrki 72, 88, 266 a 118.

1) W č. 72 rěci syn, nic dźowka: Njeswař mje njeswař, maćeř moja, ja sym tu nócku maličko spał, swoju sym lubku (dom) přewodžił. Haj nježi mi, nježi synko mój; ty drje sy hejgen na fryjach był pódla teje lubčički swojeje.

2) Číslo 88 rěka z krótka: Pinte (?) rajte, synkaj mojej! Hdyž wój wilkej naroscotej, chcu wama kupić zelene suknye, blachowe howzy, swětłe mječe, ryzy konje, zo móžetej služić kralam a férštam, naposledku kejžoreji.

3) W č. 266 rěka 5. strofa: Doma som khodžiła kaž ta nunka, tu pak budu khodžié kaž ta tunka. Doma som měla z mlokom lěški (delnjoserb. lałki = jahłki), tu pak ja njezmějom póselenku. Doma som měla huste krupy, tu pak ja njezmějom čornu muku. — Přecy sy prajiła, (žo) pjenjezy maš. Nětko će wjezemy, hdžeha (žogooje) je maš? W komorecy, w nuglišku, w bunzličku tam su tři złote.

4) W č. 118 je 3. strofa: Pjenjezy, kubło mój přečinimej, swojej mój tola njebudzomej.

Přehlad serbskeho pismowstwa na lěta 1876—1880.

Zestajał *K. A. Jenč.*

Hdyž w scěhowacym nastawku našim čitarjam zaso nowy přehlad serbskeho pismowstwa, a to na lěta 1876—80 předpołožu, mam k temu runje tak kaž k přjedawšemu*) předspomnić, zo sym so tež tón króć wosebje jenož na pismowstwo evangelickich Serbow hornjeje Łužicy wobmjezował a to teho dla, dokelž mamy

*) Přirumaj: Časopis 1876. II. 90—99.

nadžiju, zo nam pilny hromadzowaf serbskeje katholskeje literatury, k. farař Dučman w Radworju, bórzy zestaji, što su naši katholscy Serbja w tych samych lětach číšćeć dali. Jenož tam, hdžež su katholscy spisowarjo pak w zjenočenstwje z evangelskimi pisali, abo sobu za powšitkomne serbske naležnosće sobuskutkowali, je na nich tež w scéhowacym přehladže sobu spomnjene. Tež při takim wobmjezowanju móžemy pak z našim přehladom spokojni byé a našim spisowarjam tu khwalbu dać, zo su pilnje w poslenich pjeć lětach na polu serbskeho pismowstwa džélawi byli. Wšelake wažne a po woprijeću tołše a wjetše knihi, hač w prjedawšej periodźe, su so w poslených lětach za šulu a dom wudałe, na kotrychž wudaće su naši spisowarjo dołhu, dołhu prouču nałożić dyrbjeli. My spominimy tu jenož na nowe serbske předańske knihi wot Imiša, na Sykorowy porst Boži w II. a III. džèle, na bibliske stawizny wot Bartka, na spěwnu radosć, na serbski spěwnik wot Fiedlerja atd. Naš scéhowacy zapis pomjenuje, hdž maličkosće na kóncu w přispomnjenju sobu njeličimy, 76 nowych serbskich čisłow z lětow 1876—80 a hdž k temu hišće nowe wudawki spěwańskich, wandrowskeho a wuherskeho khěrluša a dalewjedźenie 4 nowinow a časopisow, bibliskeho pućnika, draždžanskich khěrlušow a protyki sobu přiličimy, dostańemy 86 nowych čisłow, kiž su so w lětach 1876—80 wot serbskich spisowarjow wudałe. Z wjetša wšitke tute wěcy su so w naší nowej Smolerjec knihičišćeńi w Budyšinje číšćałe, někotre tež pola Monsy tam a někotre pola Wencela we Wojerecach. W Lipsku su so někotre serbske autografije a pola Naumanna tam někotre składnostne spěwy číšćałe. Tehorunja staj so w Prazy dwaj wokolnikaj autografiscy wudałoř. Cyle z němskeho je jenož 5 přełožkow, wšo druhe je pak cyle, pak tola po wjetšim abo mjeńšim džèle originalne. Jako mōćnej podpjerje serbskeho pismowstwa staj so tež w poslenich lětach Maćica Serbska a Lutheriske knihowne towarzystwo wopokazałej. Druhe serbske towarzystwa su swoje wustawki a wšelake serbske programny, spěwy, listy atd. číšćeć dałe. Wot sakskeho ministerstwa kultusa a zjawneho wučeństwa dosta Maćica Serbska w lěće 1880 nahladny pjenježny dar (600 hriwnow) jako podpjeru k wudaću serbsko-němskich bibliskich stawiznow wot Bartka a knjezaj šulskej

inspektoraj Dr. Wild w Budyšinje a šulski radžíčel Grülllich w Lubiju napisasta j k tym samym kniham dobročivje předsłowo a starasta j so za jich zawjedzenje do našich šulow. Tehorunja je k. Dr. Wild předsłowo k spěwnej radosći napisal a knižku serbskim šulam poručil. Tež ev. luth. konsistorstwo w Draždžanach je so Serbam přečelnive wopokazało a jim w lětomaj 1876 a 77 kruchi z noweje krajneje agendy přełožić a za swoje pjenjezy wotcišćeć dało.

Zemrjeli su w lětach 1876—80 wot předadších serbskich spisowarjow Hermann Ferdinand Wehla, sudniski assessor emerit., † 7./5. 77 we Wajicach; Handrij Bróska, farař emerit. w Budystecach, † 2./11. 77; Jan Cyž, wobydleř w Budyšinje, wudawař dobreje rady, kiž so ze słowčkom „přetož“ započina, † 26./3. 78; Khorla Bohuwěr Kanig, farař w Klukšu, † 24./10. 78; Dr. Ernst Bohuwěr Sommer, † januara 78 w Draždžanach; Jan Mjerwa, něhduši farař w Špróječach, † 13./1. 79 w Hródku a Khorla Bohuwěr Rězbark, farař w Budyšinku, † 17./12. 79. Tež wot tych, kiž w zańdžených pjeć lětach hakle pisać započachu, je hižom jedyn zaso ze zažnej smjeré wotešoł, mjenujcy Khorla Bohuwěr Křižan, stud. duch., † w Sćijecach 11./5. 78. Wjele, jara wjele našich předadších serbskich spisowarjow smy potajkim zańdžene lěta přez smjeré zhobili, ale na jich město su nowi stupili. Jako tajkich nowych serbskich spisowarjow nadeńdzemy w našim sčěhowacym zapisu knjezow fararja Jakuba w Njeswačidle, studentow Jana Renča z Ketlic, Hermanna a Pawoła Wjacku z Barta a Jana Křižana ze Sćijec, fararja Marćina Renča w Klětnom, kantora Lišku w Hodžínu a studentow duch. F. Rězaka z Bělčec a Jakuba Barta z Kukowa (poslenišej dwaj ze strony katholskich Serbow). Tež jeneho noweho ludoweho spěwarja smy w zańdžených lětach dostali, Jana Hajncu, mlynškeho z Njeswačidla. Z někotrymi maličkosćemi buchu tež přeni króć do našeho přehlada zapisani tkalc Lešawa z Łahowa, někotre žónske, kotrychž jmena dale njeznajemy, wučeř Krawc w Rakecach, referendar Müttlerlein w Budyšinje a gymnasiast Gólc z Rakec. My jich wšitkých z wutrobnej radosći na polu našeho serbského pismowstwa powitamy a přejemy naležnje, zo bychu so na nim tež w přichodnym času jako runje tak pilni džělačerjo wopokazali,

kaž jich zemrjeći prjedomnicy, na kotrychž města su w zapisu serbskich spisowarjow stupili.

I. Ryčespytne pisma.

Vacat.

Přispomjenje. Wšelake ryčespytne nastawki wozjewichu prof. Dr. Pfūl, farař Hórník a Dr. Muka w Časopisu Maćicy Serbskeje. Wosebite ryčespytne spisy njewuńdzechu.

II. Šulske spěwy.

1880. Spěwna radosé. Zběrka šulsckich spěwov. Sangeſluſt. Sammlung von Schulgesängen. Baužen. (Němska a serbska zběrka wudata wot šulskeho inspektora Dr. Wilda a założena wot Maćicy. Serbske přełožki spěwov su wot Fiedlerja, Seilerja, Smolerja, Kulmana, Wjele, Brühlra, Pfula a Kilianna. Redakciju serbskich spěwov je najprjedy wučeř Mučink, potom wyšší seminařski wučeř Fiedler wobstarał, kiž je tež najwjacy spěwov přełožił. Prawopis serbskeho texta je nowy, słowjanski, předſłowo je wot Dr. Wilda.)

III. Bibliske stawizny.

1880. Bibliske stawizny za serbsko-němske šule po nahladach a z pomocu knjezow kralowskeju wokrjesneju šulskeju inspektorow, šulskeho radžicela Grüllicha a Dr. Wilda zestajał Jan Bartko, wučeř w Nosaćicach. W Budyšinje. (Nakład Maćicy Serbskeje, kiž bu při tym wot sakskeho ministerstwa ze 600 hriwnami podpjerana, zo by serbsko-němski wudawk runje tak tunjo předawać móhla, kaž samy němski. Předsłowo je wot wobeju šulskeju inspektorow. Prawopis serbskeho texta je z džela nowy.)

IV. Katechismy, špruchi atd.

1878. Wučnjenja s biblije, s katechiſma a se ſpěwarſkich wot královſkeho ministerſtva wſchitlím ſakſkim ſchułam porucžene. Sserbſkim ſchułam ſerbske podař Jurij Žafub, farar. W Budyšinje. (Nakład Smolerja. Přełožer a wudawař J. Jakub, farař w Njeſwačidle. Wuznamjenja so před němskim wudawkom přez to, zo su wšitke 22 serbske khěrluše sobu wotčiſcane.)

1878. Dopomnjenja na wobnowjenje křčeňskeho sluba. (Konfirmacijske wopisma w nowym prawopisu ze wšelakimi špruchami (hrónčkami) a z módrej kromku, wudate wot Wjelana, fararja w Slepom, čišcane pola Smolerja w Budyšinje.)

V. Nabožne knihi za domjaeu nutrnosć.

1877. Wjecžorne ſera. Wujitne knižfi ſa kóždý dom. Wudate wot Jana Teutschera w Budyšinje.

1879. Boži wodźeť ſa młodych křeſćijanow po wobnowjenju křeſćeňskeho žluba. Podatý wot W. Biethy, predarja w Berlinje. Na ſerbski pſchełožili Jan Rencž, Hermann Wjazka a Pawoł Wjazka, ſtudentovo bohawuczenoſeže w Lipſtu. W Budyšinje, čiſčejał Monsa. (Z nakładom serbskeho lutherskeho knihowneho towarzſtwa.)

Přispomnjenje. Tež w lētach 1876—80 wudawaše lutherske knihowne towarzſtvo biblike puéniki. Zestajerjo tych samych běchu fararjo Rychtař w Kotecach, Wanak w Wóſlinku [tři lētníki], Dr. Kalich we Wujezdze. Čišcāle ſu so wšitke pola Gustava Wencela we Wojerecach.

VI. Agendy a modlefske knihi.

1876. Pſchi wérowanju. (Formular I a II z noweje wudajomneje krajneje agendy, čišcany na 7 stronach w 4 pola Monsy w Budyšinje, přełoženy wot fararja Imiša w Hodžiju, wudaty wot ev. luth. konsistorstwa w Draždžanach.)

1877. Pſchi wérowanju. (Formular III a IV na 7 stronach w 4 čišcany pola Smolerja, přełoženy wot Imiša, wudaty wot ev. luth. konsistorstwa.)

1878. Dr. Jana Habermanowe křeſćijanske raňše a wjecžorne modlitwy na všchē dny w thđenju ſi několymi ſpověđnými a druhimi modlitwami w ſerbskej ryci poſticžene pſches J. Křejižana, stud. theol. w Lipſtu. W Budyšinje. (77 stronow w najmjeňim formaće, wudate wot luth. knihowneho towarzſtwa.)

VII. Prědowanja.

1876. Domjaza kletka. Epistolſke prědowanja žylého žyrſvneho lēta. S pſchidawkom ſwjetzeňskich, ſkladnoſćizivých a druhich wožebitých prědowanjow. Wudal H. Žmīſch, farař w Hodžiju. W Budyšinje pola Monsy. (Přinoški a přełoženja podachu

faranjo: Ebert, Domaška, Gólc, Jakub, Jenč, Dr. Kalich, Kordina, Kubica, Marčka, Mrázak I., Mrázak II., Rězbařk, Sykora a Wanak. Tež je jene starše předowanje wot njeboh duch. Jakuba z Budyšina z nowa sobu wotčíscane. Wudawk na 1080 stronach wot luth. knihowneho towarzstwa. Předsłowo wot Imiša.)

1877. Jeſuž ſo klapa wo durje wutrobow! Předowanje 2. njedželu adventa 1876 w Draždjanach w kſhižnej zýrkvi džeržane, ſpſchidathmi powyjeſčemi wo prénich 25 létach ſerb. ev. kempfjenjow w Draždjanach, wudate wot Žurja Jakuba, duchomneho w Njeſhwacžidle. W Budyschinje. (Ze zapisom wšitkých předarjow a spowiednych ludži.)

1877. K dopomijecju na 800 lětny jubilej Hodžijskeje zýrkwy, 11. ſeptembra 1876 ſwjetzeňszy wobenženjy. W Budyschinje. (Swjetzeňske слова wot fararja Rády z Barta, far. Dr. Kalicha z Wujezda, far. Jakuba z Njeswačidla, diak. Voigta z Hodžija, swjetzeňske předowanje wot far. Imiša z Hodžija a swjetzeňski spěv wot wyš. sem. wučerja Fiedlerja z Budyšina. Wudawař: farař Imiš.)

1878. Njeſwupańče ſi waſčeho twjerdeho hroda! Napomiatſke ſłowo w cžažu nadpada a ſawiedzenja Šrwingianow, předowař druhu njedželu po ſw. Trojizy 1878 w Minałalskim Božim domje Ž. Kordina, farař. W Budyschinje.

1878. Njeſwěſeže wž, kajſeho ducha džecži wž ſeže? Přenicežki ſi předarſkeho pola ſahe dokonjaneho lubeho Šerba Khorle Bohu-wěra Kſhižana ſe Scžihez, studenty bohawuczenoſeže, ſi pschidawkom ſerbskeju žarowanſkeju rycžow pſchi jeho khowanju. W Budyschinje. (Wudawař: farař Imiš w Hodžiju. Žarowanskej ryči stej wot tuteho a wot stud. th. Jana Renča z Ketlic.)

1880. Bethlhem Ephrata. Předowanje Boži džen 1879 w Njeſhwacžilskim Božim domje džeržane a na žadanje ſa Njeſhwacžilſku wožadu do cžiſčejza date wot Žurja Jakuba, fararja. W Budyschinje.

1880. Wendiſche Anſprache des Pfarrer G. Jacob aus Neiſhwacžil bei der Jahresfeier des Dresdener Hauptvereins der Gustav-Adolf-Stiftung am 18. August 1880 in der Petrikirche zu Bauzen gehalten nebst deutscher Ueberſetzung. Bauzen bei Monſe. (W nowym

prawopisu přičišćana němskemu předowanju wot Dr. Rülinga při tym samym swjedženju džeržanemu.)

1880. Gustav-Adolfske towařstwo, ryčeřski wojowař za evangelsku wěru. Prědowanje na Gustav-Adolfskim swjedženju w Ketlicach 12. septembra 1880 džeržał Marćin Renč, farař w Klětnom. W Budyšinje. (Jenož titulne łopjeno je w nowym prawopisu.)

VIII. Duchowne khěrluše.

1879. Khěrluſche a spěwų wot Větra Młónka w Džiwocžizach 1848—78. W Budyšinje. S načludem wudawarnje Serbskich Nowin. (358 stronow, po zešikwach wot 1876 sem wudowane.)

1879. Zionske hloſy. Khěrluſchowny počkad ſa domožu nutrnoſej. Druhi džel. M. Domaščka, farař w Nosačzizach. W Budyšinje. (Khěrluše su jenož wot Domaški, wudate z načludem serbského luth. knihowneho towařstwa.)

Přispomjenje. Tež spěwařské knížky buchu w lécce 1877 wot knihicícerja Monsy z nowa wudate a wot wyš. wučerja Fiedlerja porjedzene.

1876. Serbske swjedženske kemšenje 800 lětného jubileja Hodžíjskeje cyrkwe 11. septembra 1876. (Porjad Božeje služby z khěrlušemi a z wołtařnymi wotspěwowanjemi. Khěrluše su wot far. Domaški z Nosačic, wšo druhe je wot far. Imiša z Hodžíja. Jenož napismo programma je w nowym prawopisu.)

1876. Wječorna nutrnosé při 800 lětnym jubileju hodžíjskeje cyrkwe. (Němske a serbske łopjeno z dwěmaj khěrlušomaj ze spěvařskich, wudate wot far. Imiša.)

1879. Khěrluſch pſchi wěrowanſkim žwjedženju Ernestiny Theresije Urbanez a Kvorle Augusta Kovařka w Ketlizach džen 10. junija 1879. (Číslo 710 ze spěvařskich wosebje pola Smolerja w Budyšinje wotčišćane.)

1879. Požwyczeńje ťupjanſkeje zýrkwe 27. říjobra 1879. (Programm a porjad Božeje služby a khěrluš 774 ze spěvařskich wosebje wotčišćany.)

Přispomjenje. Tež za jedyn serbski kwas w Malečicach bu 1879 jedyn khěrluš ze spěvařskich wotčišćany. Tehorunja za posvjećenje noweho kerchowa w Budystecach. A za 109—120. evangelsku serbsku Božu službu w křižnej cyrkwi w Draždžanach je farař Imiš kóždy króć khěrluše ze spěvařskich a někotre přispomjenja wosebje wotčišćec dał. Znaty wandrowski khěrluš bu 1876 wot Smolerja z nowa wudaty.

IX. Historiske a biografiske pisma.

1876. K stawišnam Hodžija a Hodžijskeje wožadý. Sswjedženski dar k 800 lětnemu ſaloženſkemu jubileju hodžijskeje zyrkwe 11. ſeptembra 1876. Wudate wot P. Lischki, fantora. W Budyšchinje. (46 stronow w 8. Wuńdzechu tež němske, přełożek z němskeho je wot Smolerja.)

1876. Boža náz. Historia wot ſwiatelého naroda naſcheho Knjesa a Sbóžnika Jeſom Chrysta po ſjewjenjach profetow a ſczeníkow s pſchidawkom wſchelakich khěrluſhových ſchtuczłów k hodowinemu poživjeczenju ſestajana wot Žurja Jakuba, duchomucho w Nježwacžidle. W Budyšchinje. (Z nakładem serbskeho luth. knihownego towařstwa. Tři wudawki, prěni po 4000, druhí po 2000, třeći po 4000 exemplarach.)

1877. Próftwa ſa zyrkwinu twarbi we Lupoj, ſa ſotruž ma ſo 15. injedželi po ſw. Trojizy powſchitkomna zyrkwinia ſollektu hromadžowacj. W Budyšchinje. (Wot Imiša a Kordiny na wše sakske evangelske farske zastojnſtwa rozpóslana. Přidate předowanje wot wyššeho dwórskeho předarja Dr. Kohlschüttera je wot Dr. Kalicha, fararja we Wujezdze, přełożene.)

1877. Měrćezel ſwědkow wěrnoſeže. Wažne powjeſcze s Božeho kraleſtwa. Porſta Božeho druhí džel. Šeftaſl A. Šykorá, farar w Šmilnej. W Budyšchinje. (Z nakładem serbskeho luth. knihownego towařstwa. Poswjećene k. fararjei Imišej k jeho 25-lětnemu duchownskemu jubileju. Wosebité wotěiſće z tuých knihow su: Dr. Marcjin Luther. Wobrash s jeho žiwenja. — Evangelicka zyrkej pod kſhižom. — Powjedanczka ſe žiwenja. — Kvetki s mihiionskeje ſahrodki.)

1879. Kſhiž a mječ. Wažne powjeſcze s Božeho kraleſtwa. Porſta Božeho tseczji džel. Spišaſl A. Šykorá, farar w Šmilnej. (Z nakładem serbskeho luth. knihownego towařstwa. Tež z tuých knihow buchu wosebje wotěiſcane: Žedyn džen i Kaper-naumje a Zopjeſchka a Kvetki.)

X. Pěſnje a swětne ſpěwy.

1877. Delnjołužiske pěſnje. Zhromadžil E. Muka. Z Časopisa Maćicy Serbskeje. Budyšin, z nakładem M. Hórnika. (40 stronow.)

1878. Towařšny spěwnik za serbski lud. Zestajał K. A. Fiedleř. W Budyšinje z nakładem Maćicy Serbskeje. (Z notami.)

1879. Serbski spěwnik, autografowany w Prazy wot stud. Filipa Rězaka. (Hač dotal jenož 1. listno z notami za spěwařské towarzystwa, 11 spěwów wot stud. Holana, Libše, Bjedricha a M. Jacsławka, kaž tež wot Fiedlerja, Seilerja a Smolerja.)

1879. Tři serbske reje za piano wobdžělany wot K. A. Kokora. W Lipsku pola Kahnta. (Na titulu wobraz ze serbského žiwjenja.)

1879. Zběrka džiwiadłowa serbska. Wudawarjej Dr. Ernst Muka a Jakub Bart. I. Pražski wuj. Z Körnera přełožil Dr. E. Muka.

1880. Sedmy wěnc serbskich spěwów, spěwanych džeň 29. pôžneńca 1880 w Budyšinje. (Spěwy wot Seilerja, hudźba wot Kokora.)

1880. Prěni wěnž spěwów sa ſerbſku młodoſc̄j. W Budyšinje s načladowem J. C. Smolerja. (Hač dotal jenož 1. zešiwick w 16.)

1880. Jank a Hanka. Po ludowej basničcy pěsnił Jan Wehla. Z Časopisa Maćicy Serbskeje. Budyšin. Z nakładem Maćicy Serbskeje (po prawym M. Hórniku).

1880. Na Hrodišču. Činohra w pjećich jednanjach. Spisał Jakub Bart. Budyšin, z nakładem Smolerjec knihičiščeřnje.

Přispomnjenje. Wuherſti (njewěſtſc̄jinsti) thěrluſj bu 1878 wot Smolerjec knihičišćeřnje z nowa wosebje ze serbskeje protyki w 4 wotčišcany a předawany.

XI. Składnostne spěwy a k hěrluše.

1876. Swojemu lubowanemu zastojínskemu bratrej Imišej w Hodžíju na dnju jeho pjeć a dwacečilětnego zastojínského jubileja džeň 9. měrca 1876 zbožo přeja serbacy zastojínscy bratřa. (Spěw w 4 wot fararja Domaški.)

1876. Sławnemu Serbej Imišej w Hodžíju k jeho 25 lětnemu duchownskemu jubileju atd. poswiecili K. A. Fiedleř. (Spěw w 4.)

1876. Swěrnemu Serbej knjezej Imišej atd. k jeho jubileju maćienny wubjerk. (Votivne łopjeno ze spěwom wot Fiedlerja.)

1876. Wyżsoko dwójnemu kniejej Žmijowej atd. k jeho jubileju Peter Młonk w nienje żerbskiego ev. luth. miżionskiego towarzstwa we Dźiwoczizach. (Spěw wosebje ze serbskich Nowinow wot-čišcany.)

1876. Spěwy k II. lětnej zhromadźizne zjenočenstwa serbskeje študowaceje młodosće 6. augusta 1876 we Khróscicach. (5 autografowanych spěwov z džela z notami a z wobrazami. Někotre su starše wot Seilerja, z džela přeměnjene, posleni je wot E. Muky, stud. philol. w Lipsku, hdzež je tež autografia w 8. čišcana.)

1876. Kublerzej Žakubej Žyžej se Stróžiħeja k dnju jeho mandželskeho sjednoczenja 28. novembra 1876. (Spěw na folio-łopjenje wot tkalca Lešawy z Łahowa.)

1876. Blidowy spěw Łužiskeho předařského towarzstwa w Lipsku 11./12. 76. (Z němskimi spěwami hromadu čišcany w Lipsku pola Naumanna, pěsnjeny wot M. Renča, stud. duch. z Ketlic.)

1876. Serbski kommersny spěw Łuž. tow. w Lipsku 11./12. 76. (Z němskimi spěwami hromadu čišcany pola Naumanna w Lipsku, pěsnjeny wot M. Renča, stud. duch. z Ketlic.)

1877. K wopomnjenju na swérneho Serba, knjeza Wehlu, sudniškeho assessorra emer. w Budyšinje poswieća na dnju jeho khowanja 7. meje 77 předsydstwo a wubjerk M. S. (Sonnet k palmowej hałozy wot Fiedlerja.)

1877. Swjedžeńske spěvy spěwane na III. hłownej skhadzowance serbskeje študowaceje młodosće w Bukecach 12. augusta 1877. (7 autografowanych starších spěwov, z džela trochu přeměnjenych, wudate wot stud. philol. E. Muky z Wosyka, autografowane w Lipsku.)

1877. Swérnemu Serbej knjezej Berganej, fararjej we Wulkich Zdżarach k jeho pjeć a dwacyći lětnemu zastojńskemu jubileju 14. novembra 1877 předsydstwo a wubjerk M. S. (Spěw na votivnym łopjenje wot Fiedlerja.)

1877. Swojemu lubowanemu bratrej Berganej atd. k pjeć a dwacecilnemu duchownskemu jubilej 14. novembra 1877 M. Domaška w Nosaćicach atd. (Spěw na votivnym łopjenje wot M. Domaški.)

1877. Wysokodostojnemu knjezej B. A. Berganej, fararjej we Wulkich Zdžarach k jubileju. (Spěw wot mlynskeho Jana Hajncey w Njeswačidle ze Serbskich Nowinow na dołej šlebjerdcy papjery wosebje wotčiščany.)

1878. Mojimaj lubymaj staršímaj čublerjej Augustej Kschijanej a jeho mandželskej Madlenje Kschijanowej w Brčezzech k nowemu létu 1878 pſcheje (zbože) Marja ženjena Wicžaſez s Džejznikez. (Spěw wot Pētra Mlonka na votivnym čopjenje.)

1878. Wysoko česčenemu knjezej K. A. Förstarjej, sobustawej towarzstwa Maćicy Serbskeje. † 28./3. 78. (Spěw wot Fiedlerja k palmowej hałozy.)

1878. Jeho Majestosći Kralej Albertej a Jeje Majestosći Kralowej Karoli k 25 lětnemu mandželskemu jubileju 18. junija 1878 z najhlubšej pokornoséu swěrni Serbja. (Spěw wot Fiedlerja z němskím přełožkom a z podpisami serbskich wsow, jich gmejnských předstejerow atd., kaž tež ze zličbowanjom dokhodow a wudawkow za čišť atd. Dwě listne we wjetšim 4.)

1879. Swěrnemu Serbej a wótčincej knjezej R. H. Rädze, fararjej w Barće při skladnosći jeho 25lětného protyčného jubileja 1879 posvječene wot předsydstwa a wubjerkra Maćicy Serbskeje. (Spěw na votivnym čopjenje wot Fiedlerja.)

1879. Českerbskej študovazej mlođoscji pſchji jeje ſchadžowanž 10. augusta 1879 w Nježwacžidle. (Spěw do wěnca wot mlynskeho Jana Hajncey w Njeswačidle.)

1879. Dopomjeňka na hosćinu při serbskim spěwanskim swjedženju 1. oktobra 1879. (Tři starše spěwy.)

1879. Napisma na čupjanske zwony. (Wot Fiedlerja.)

1880. Swojemu lubemu přečezej a bratrej Jenčej, fararjej w Palowje k 25 lětnemu zastojínskemu jubilejej 20. meje 1880 posvječichu sobustawy serbskeje duchowneje konferency atd. (Spěw wot Domaški, fararja w Nosačicach w 4.)

1880. Swěrnemu Serbej a wótčincej Jenčej w Palowje atd. k jeho 25 lětnemu zastojínskemu jubileju 20. meje 1880 předsydstwo a wubjerk M. S. (Spěw na votivnym čopjenje wot Fiedlerja.)

1880. Wysokodostojnemu knjezej J. Kordinje, fararjej w Minakale a jeho wysokočesčenej knjeni mandželskej na dnju jejú

25 lětneho mandželskeho zjenoćenja 29. junija 1880 poswiećiť Hrodzišan. (Spěw w 4.)

1880. Sserbſtej studowacj młodości pſchi jeje ſhadžowanzy 8. augusta 1880 (w Hodžiju) wot farycjanſkeho ſerbſkeho towarzſtwa. (Spěw do wěnca wot mlynskeho Jana Hajncy.)

1880. Žnijowy džaſtny ſwjedzeń w lěcje 1880. (Spěw do žnijoweho wěnca, 6 štučkow, wot jeneje žony z Łahowa, drje přez Jana Hajncu.)

1880. Missionski khěrluš: „Lubuň Řeſu, tiž by tř, ſbóžniſ wſchitſkič cžlowſkič džecži“. (9 štučkow do wěnca za missionski ſwjedzeń w Njeswačidle wot jeneje holey z Łahowa.)

1880. Kwasny spěw za Hetmana w Kubſicach: „Kwaf a domkhowanča tudý je“. (5 štučkow do kwasneho wěnca wot jeneje žony z Kubſie.)

1880. Dopomnjeńka na serbski spěwański ſwjedzeń w Lejnje 12. septembra 1880. (Tři starše spěwy.)

1880. Dopomnjeńka na serbski spěwański ſwjedzeń 29. septembra 1880. (Tři starše spěwy.)

XII. Časopisy.

W starym evangelskim, abo w nowym prawopisu čišcachu so w lětach 1876/80:

1) Serbske Nowiny po prjedawšim programmje pod redakciju našeho Smolerja. Wone su w zańdzenych lětach so wosebje přez prócowanje jeho syna, Marka Smolerja, kiž je sobu do redakcije zastupil, hišće bóle po Serbach rozšeriše, dyžli prjedy.

2) Časopis Maćicy Serbskeje. Nimo starších sobudžělarjow su do njeho pisali: Dr. Sauerwein, Pawoł Broniš, H. Imiš, M. Kósyk z Wjerbna, Emilia P., Dr. Dučman. Redakciju wobstara, kaž prjedy, farař Hórník.

3) Missionſti pόgoł. Wukhadžeše kaž prjedy, měsačne dale pola Gustava Wencela we Wojerecach. Redaktor bě tež w posleñich lětach farař Rychtař w Kotecach, wot nazymy 1876 emeritus w Budyšinje.

4) Łužičan. Tutón, kaž prjedy, w dobrym narodnym duchu spisany časopis zasta z kóncom lěta 1877 hač na dališe wukhadžeć. Tola hižom z lětom 1879 wustupi z nowa pod redakciju

našeho Smolerja na polu serbskeho pismowstwa a to po přeměnjenym formaće a programmje. Prěnje čisla podawachu wobrazy słowjanskich časorunikow. Sobudžělačerjo běchu zwjetša starši z prjedawšich lět. Format w 4, kaž Serbske Nowiny. Tola tež tak njemóžeše so k žanemu prawemu žiwjenju pozběhnyć a lětnik 1879 trjebaše runje tři lěta, prjedy hač móžeše so 1881 z 13. čisłom doćišćeć. Na jeho město dyrbi přichodnje runy nowy časopis stupić. Zo so Ěužičan tak w swoim wukhadžowanju moleše a komdžeše, na tym bě pódla nuznišich džělow w čišćeřni wosebje sobu wina nowy serbski časopis, kiž so

5) Lipa serbska, časopis młodych Serbow, mjenowaše. Prěnje číslo tuteho wot stud. philol. E. Muki z Wulkeho Wosyka w Lipsku redigowanego časopisa wuńdže 3. novembra 1876 a měješe wosebje interassy młodych študowacych Serbow zastupować, kiž běchu so lěto prjedy z nowa do towařstwa lipy serbskeje zjenočili. Časopis čiščeše so autografovany, najprjedy pola Dathy a potom pola Müllera w Lipsku. Autograf wobstarachu studen-tojo E. Muka, Jan Renč, Kh. Křižan, M. Čoch, Jan Kral a Jan Křižan. Wobrazki wobstara Muka a nakład stud. philol. E. Holan z Drječina. Kóždej dwaj měsacaj wudawaše so jene číslo w 4, druhdy z přílohu. Dopisy a nastawki podawachu serbscy studenći w Lipsku a w Prazy a někotři druzy. Jako bě autografo-wana lipa na tajke wašnje hač do 8. augusta 1877 wukhadžała, přewobroći so po šestym čisle do čišcaneho časopisa z runym napismom a z runej tendencu. Čišće wza Smolerjec knihičišćer-nja w Budyšinje na so, redakciju wobkhowa z woprědka stud. philol. E. Muka w Lipsku a za wudawarja bu kapłan Jurij Nowak na tachantstwje w Budyšinje postajeny. Prěnje číslo čišcaneje lipy wuńdže oktobra 1877 w formaće Serbskich Nowinow w Budyšinje. Wudžěłki a nastawki podawachu wot nětka wosebje so bustawy serbskeho seminara w Prazy a dokelž dyrbješe Lipa ča-sopis za cyłe młode Serbstwo być a tež prjedawšeho Ěužičana sobu na čas zastupować, dha poča so w nim bôle polo powšit-komneje belletristiki wobdžěłować na město, zo bě prjedawša autografovana Lipa bôle na studentske žiwjenje a interassy dži-wała. Wot oktobra 1878 sem wza wudawarstwo a redakcję J. E. Smoleř w Budyšinje na so, bě pak to jenož po mjenje.

Wopravdžity redaktor bě wot tuteho časa stud. duch. Jakub Bart w Prazy, kiž je tež ze swojimi kommititonami sam najwjacý do tuteho Časopisa pisał. Po skónčenju třečeho lětnika zastupí we wudawanju pauza wot oktobra hač do decembra 1880, dokelž měješe Smolerjec knihičišćeńja přewjele druhého číšćeć.

XIII. Zabawne spisy.

Za zabawu so w lětach 1876—80 z wuwzaćom wosebiteho wotčišća Sykorowych Powiedančkow se živjenja (pod IX. hižom pomjenowanych) ani w starym evangelskim, ani w nowym prawopisu tež ani jene knižki wudałe njejsu a to drje tehodla nic, dokelž měješe Maćica Serbska z wudaćom wjetšich šulskich knihow činić dosć. Po tym, zo je z tym hotowa, změje tehodla nětko wosebje zaso swoju kedźbliwość na to zložić, zo by někotre knižki za lud a prjedy wše豪 za ludowu zabawu wudała. Protyka „Psichedzenaf“, kotruž je farař Räda w Barće tež w zańdzeńych lětach z nakładom Maćicy wudawał, w tutym nastupanju sama wšitko pobrachowace zarunać njemóže.

XIV. Wselčizny.

1879. Wustawki serbskeho towarzystwa na budyskim gymnasiju, z nowa założoneho na Michała 1878. (Łopjeno wot gymnas. Gólcza z Rakęc.)

1880. Wustawki „Luméra“. (Łopjeno.)

1880. Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow a jeho wobtwjerdzene wustawki. Budyšin. Z nakładom Towarstwa Pomocy. (Wot fararja Hórnika, čišćane pola Monse.)

1880. Lětujče lüdliczenje. Napominanje na ſerbſti lüd. (Wosebity wotčišć ze Šserbſtich Nowin w 4. wot referendara Mütterleina.)

1880. Wustawki Rakečanskeho towarzystwa „Lipy“. (15 §§ w 8. drje wot wučerja Krawca w Rakęcach.)

XV. Maličkosće.

1876. Votivna tafla knjezej Imišej k jeho jubileju wot Smolerjec knihičišćeńje. (fol.)

1876. Votivna tafla k. Imišej wot gymnasialněho towarzystwa w Budyšinje. (fol. z mjenami sobustawow.)

1876. Našemmu wujej Šmídzej w Hodžiju ſvože pſeheje 9. měrza 1876 Hanža ſwidowijena farařka Rychtarjowa atd. (Lopjeno w 8º.)

1879. Wólbne pſeheproſjenje dla ſejmſeje wólby Handrija Kerfa. (fol. wot Smolerja.)

1879. Votivna taſla knujezej Kraszewskemu, pôlskemu spisowarjej, k jeho 50 lětnemu spisovačelskemu jubileju wot lužisko-serbskich spisowarjow. (Wot Smolerja.)

Přispomnjenje. Wosebje plódne běchu lěta 1876—80 za čišće wšelakich serbskich listow, přeprošenjow a programmow. Po tym, zo bě so studowaca serbska mlodoš w lěće 1875 z nowa zjenocíla a wudače Seilerjowych pěsnjow wobzanknyła a k docípu tajkeho wotpohladanja pjenejžnu zběrku założila, za kotruž tu a tam na wsach serbske koncerty da-waše a serbske džiwiadło hraješe, założichu so tež na wsach z nowa wšelake serbske burske towarzystwa, kiž tehorunja počachu so ze serbskim džiwiadłom zabawjeć a so při serbskich koncertach swoje serbskosé wjeselić. Za wšitke tajke serbske džiwiadła a koncerty čišćachu so wosobite serbske programmy. Dokelž su tute džiwiadła a koncerty wažne za stawizny našeho Serbowstwa a běchu mócný faktor při wubudženju našeho luda z jeho narodnega spanja a wliw tych samych njeje bjez dobrych sôehwkow za naše narodne prówocowanja zawostał, dha zestajamy tu tež te džiwiadła a koncerty hromadu, za kotrež su so serbske programmy wudače. Běchu to za serbske džiwiadło w Lejne 2./9. 77, za serbski koncert w Bukecach 27./12. 77, za serbske džiwiadło w Lejne 16./6. 78, za serbski koncert w Budystecach 27./12. 78, tehorunja tam 3./6. 79, za serbski koncert w Njeswačidle 10./8. 79, za serbske džiwiadło w Budystecach 28./12. 79, za serbske džiwiadło w Budysinje 4./1. 80 (wot bjesady), za serbske džiwiadło jasenčanskeje katholskeje bjesady 11./1. 80, za serbski koncert towarzystwa Jednoty w Pančicach 1./2. 80, za serbske diwadło w Łahowje 14./3. 80 (wot zaręčanskeho towarzystwa), za serbski koncert w Hodžiju 8./8. 80, za zhromadny spěwański swjeděń w Lejne 12./9. 80 (wot kath. spěwańskich towarzystw), za serbske džiwiadło w Lejne 26./12. 80. — Wot wšelakich druhich koncertow, kiž buchu w tych samych lětach wuwjedžene, su programmy pak cyle němske, pak poł serbske a poł němske, dokelž so při nich wěcy we woběmaj rycemaj spěwachu. Tak na příklad při koncerće serbskich a němskich wučerjow w Lubiju 25./11. 76, při koncerće serbskich a němskich seminaristow 30./3. 80 we Wjelećinje a 29./12. 80 w Rakecach. — Stož serbske listy a wokolniki nastupa, wozjewuja te same pak nowowndate abo wudajomne knihi a časopisy (Jakubowu Božu nöce, Kordinowe předowanje, Jakubowe wuknjenja z biblije, zapis serbskich knihow ze Smolerjee kniličišćernje, Rězakowy autografowany spěwnik, nowu agendu); abo přeprošuja na zhromadźizny Maćicy Serbskeje, na serbske konferency wot Imiša a Wehlana, na zwučowanja a pruhi k serbskim koncertam wot Fiedlerja, na wopyt bjesadnych zabawow a zwjeseleñjow. Zaso

druhe su bóle privatne wot překupcow, wot Smolerja dla zběranja přinoškow za kralowski mandželski jubilej atd. Autografowane wokołniki dla zběrki za číš Seilerjowych pěsnjow w upoślachu Sorabija w Lipsku (přez stud. J. Renča) a Serbowka w Prazy. Serbske karty a rejwańska porjady wudawachu wšelake towarzstwa a privatne wosoby při wšelakich skladnosćach a je so tež z tym wopokazało, zo je so naša serbska maćeefna ryč w zańdżenych pjeć lětach při najwšelakých skladnosćach trjebała, při kotrychž so hewak jenož němska nałożowaše.

Wućahi z protokollow M. S.

1) Posedženje předsydstwa M. S., 8. hapryla 1881. Přitomni: Hórnik, Fiedlef, Kaplef, Mjerwa a dr. Muka. Wuradžuje so porjad hłowneje zhromadźizny, kotryž ma so w prawym času w nowinach wozjewić. Dokelž je pismawjedžer k. kapłan Róla čežcy skhorjeł, poda městopředsyda hłownu rozprawu wo Maćicy.

2) Hłowna zhromadźizna M. S., 20. hapryla. W zastupowaniu k. předsydy Smolerja, kotryž bě zapućował, wotewri městopředsyda Hórnik zhromadźiznu w hoséncu k złotej krónje w přitomności 57 sobustawow a žadaše najprjedy, zo by za džensnišu zhromadźiznu k. farař Imiš za městopředsydu postajeny był. Na to čitaše Hórnik hłownu rozprawu, po woli přitomnych k aktam wzatu. Z njeje wuzběhujemy, zo je Maćica Serbska w běhu lěta wudała: 1) Časopis w dwémaj zešiwkomaj z wudzělkami kk. Wehle, prof. Pfula, Róle, Kósyka, Wjelana, Jenča (dospołny přehlad delnjoserbskeje literatury), dr. Muk a redaktora; 2) Předženak, protyka na 1881 wot fararja Rády; 3) Bibliske stawizny wot Bartka. Jako nowe sobustawy zastupicu w běhu lěta čí, kiž su we předkhadžacymaj protokollomaj mjenowani a na džensnišej zhromadźiznje k. překupc Ernst Měrš tudy, k. assistent Schuster tudy, k. wučeř Domaška we Wóslinku, k. wučeř Pawlik w Minakale, k. kubleř Kokla z Khrósćie, k. wučeř Krawc z Rakęc, k. chemik Hórnik z Kulowa, k. wučeř Sommer, k. wučeř Robel z Noweje Wsy, k. Jakub Just z Jaseńcy, k. wučeř Błažij w Kotecach a k. professor Kopytčak z Tarnopola. Jako zemrjety sobustaw wopominaše so njeboh k. wučeř Kessler ze Zarěča a

počešći so z postajenjom přitomnych. Potom čita so list k. předsydy Smolerja a wupraji so jemu, kaž městopředsydze a k. rěčni-kej Parczewskemu džak za jich podpjeranje Maćicy. Ze slědowaceje rozprawy pokladnika k. Mjerwy je widzeć, zo je M. S. wob lěto 3358 hr. 86 p. dokhodow a 3329 hr. 26 p. wudawkow měla, tak zo ze zbytkom w tu khwilu maćične zamóženje 1041 hr. 96 p. wučinja. Po rozprawje knihownika k. Fiedlerja je so knihownja wo 81 darjenych čisłow wot jednotliwych dobročerjow a wot towařstwov rozmnožila. Knihiskladnik k. Kapleř rozpraji, zo je so za tuto lěto 6284 exemplarow knihow mjez lud rozšě-riło. Na to čita k. kantor Jórdan z Popoje rozprawu wo delnjo-łužiskim wotrjedže M. S. po delnjoserbsku. Tamniši wubjerk tworja wot 27. meje 1880 kk. farař Tešnař z Niedy, předsyda, k. farař Rocha z Wětošowa, městopředsyda, k. Jórdan, sekretař, k. Latk, pokladnik. Wotrjad ma hižo 199 sobustawow. Założerjej a wšem podpjerarjam płaćachu tute džakowne słowa jako podpjerarjam intellektualneje a moraliskeje zdželanosće: „Wy seo cynili ako ten zmilny Samaritař na droze, wy seo se zmilili na chórem a pobědnem bratřu, kenž jo zbity a ranjony, a kótaregož su wjele stow lět sromošili a marskali, wjele strowego na njom njewostawijuce. Pomagajšo nam dalej!“ Mjez namjetami je najprěni wot wubjerkta stajeny, zo by so nowy pismawjedžer wu-zwolił, dokelž je k. Róla khorosće dla zastojnство zložił, kaž tež eventualnje nowy wubjerkownik. Wuzwoli so jako pismawjedžer k. wyšsi gymnasialny wučeř dr. Ernst Muka a na jeho město we wubjerku k. referendar Müttlerlein. Nětko čita k. dr. Muka wobšernje rozestajany namjet wo założenju serbskeho musea, kotryž dyrbi so po něčim tola přihotować. Wo tym so wot mnohich přitomnych dobre rady dawaju a wobzamkychu postaje-nej komissije, kotraž smě so z kooptaciju powjetšić; do njeje wuzwolichu so najprjedy: kk. dr. Muka, referendar Müttlerlein a farař Hórník. Skónčenje dawa so rozprawa wo stipendiju J. J. Kraszewskeho, při Maćicy założenym.

3) Posedzenje předsydstwa a wubjerkta, 20. junija 1881. Přitomni: Hórník, Fiedleř, Kapleř, dr. Muka, Mjerwa, Imiš a Müttlerlein. Z prěnjeho rěči so wo nowym wudawku Bartkoweje prěnjeje čitanki, kotraž je nimale dorozpředata. Potom

so wozjewi, zo je so předsydstwu rukopis delnjoserbskeje čitanki pósłał, na kajkuž je k. rěčnik A. Parczewski čestne myto wustajił; jeje rozsudżenje přepodawa so Fiedlerjej, Hórnikę a Mucę. Dale so wobzamkny, zo maja so nowozałożonym ludowym knihownjem w Serbach ludowe knižki ze składa M. S. darić; wubranje a připóšlanje tajkich knižkow wobstarataj Kapleř a Muka. Nětko rěči so wo rozszerjowanju knihow přez předawarjow Serbskich Nowinow a přez knihikupea Wałdu w Lubiju. Skónčenje wuradžuje so wo naležnosćach maćičnho doma, wo dobrowolnych darach za njón, wo někotrych zastatych přinoškach atd.

4) Posedzenje předsydstwa, 7. septembra 1881. Přitomni: Fiedleř, Kapleř, Mjerwa a dr. Muka. Městopředsyda Hórnik njebě na tuto posedzenje přeprošeny. Přitomni wobzamknychu, zo ma so jemu k jeho 25lětnemu duchownskemu jubileju 24. septembra t. l. w mjenje M. S. zbože přeć z přepodaćom rjaneje votivneje tafle ze spěwom (wot Fiedlerja dobroćiwje slubjenym) pod pyšnym woblukom přez deputaciju: Fiedlerja, dr. Muku a Mütterleina.

Z wospjetnym džakowanjom za wšitke počešćowanja přistajam tudy, byrnje sam redaktor tuteho Časopisa, tola přispěw k mojemu 25lětnemu měšnickemu jubileju na 24. septembra wot předsydstwa a wubjerka poswiećeny. Wón rěka tak:

Što jasni błysć slěborny budyske hona,
Što wótčinstwa khorhowje zmahuja so?
Što wjeselšo bija džens wutrobów hrona
A wóčka so zybola radostnišo?
Što lubosć šat rjeńši so woblekla je
A wije džens wonješka džakownosće?

Hlej, Tebi je zeskhadźał w slěbornej krasy
Džens jasny džeń z Božeje šcedriwoścē:
Štwórtstotetk so hižom nětk wróća te časy,
Hdzež Knjezowe stadło pasé spočinaše,
Kiž z wěčnosće mana Sy wokřewjował
A jemu pić ze žórłów žiwjenja dał.

Ty winicu Božu pak njehajíš jeno,
Tež plahowař čerstweho wótčinstwa Sy,

Zo w Serbach klink lubozny Twoje ma mjeno,
 Klink, po cyłym Słowjanstwje wokřewjacy.
 Haj, za serbski narod a Słowjanščinu
 Ty skutkuješ z wurjadnej horliwosću.

Tež Maćica Serbska džens połnišo čuje,
 Kak wulkotne zasłużby wo nju Ty maš;
 Ju we wšitkich stawach to džakownje hnuje,
 Zo za Serbow džělač Ty njewustawaš,
 Móć Swojego ducha jim poswjećejuješ,
 Z tym sławu a zboże jich přisporjeć chečeš.

Duż čestny wěnc pleće džens Maćica Tebi,
 Ći přejo: Bóh dale tak požohnuj Će!
 Njech Knjezowa miłosć kaž króna Će debi,
 Kćew radosće kwětkow Će wobzbožuje!
 Wróć slěborny swjedźeń tež złoty so Ći
 A raz jubilej swjeć tež we wěčnosći!

5) Posedženje předsydstwa, 13. oktobra 1881. Přitomni: Hórnik, Fiedleř, Kapleř, Mjerwa a dr. Muka. Městopředsyda džakuje so za wopokazma lubosée ze strony M. S. na jeho jubilejskim swjedźenju. Wón wozjewi potom, zo je kalendarium noweje protyki hotowe; přehladanje přidawka a korrekturu čišća wobstara k. Fiedleř. Potom dawa so rozsudźenje wo delnjoserbské čítancy, kotrejž spisaćel so po votewrjenju kuverta k. Jórdan wupokaza, a čestne myto 60 hriwnow přisudží so jemu z tym wuměnjenjom, zo by so prěnjemu džělej hišće něsto přidělo. Při tym so wozjewi, zo je k. A. Parczewski nowe čestne myto 50 hr. wupisał za najlěpu delnjoserbsku knižku, štyri čišćowe listna, pod napisom: Wopisanje serbskołužiskeho kraja a luda. Termin wotedača pod adressu předsydstwa M. S., kotrež ma prawa přisudźenja myta, traje hač do 1. hapryla 1882. Knibiskładnik k. Kapleř rozpraja wo rozpředawarjach ludowych knižkow, a k. Mjerwa wo dopłaćowanju šulskich knihow.

6) Posedženje předsydstwa a wubjerka, 23. novembra 1881. Přitomni: Hórnik, Fiedleř, Kapleř, dr. Muka, Mütterlein a Imiš. Městopředsyda wozjewa, zo je konsortium w Prazy tu hypotheku, na kotruž je k. předsyda Smoleř za maćičny dom jako jeho założef a zarjadować z kónc septembra 1879 požcił, nětko wu-

powjedził a zo maju so 8. januara 1882 te pjenjezy 8400 hr. pola Živnostenskeje Banki w Prazy, při kotrejž je konsortium rukowało, wuplaćić. Dokelž je tuta naša hypotheka pupillariscy wěsta, smě so fond J. Kraszewskeho (2000 hriwnow) na to požičić a k. Mütterlein so postara, zo bychmy přez cessiju hiše zbytny kapital dostali. Nětka so wobzamkny, zo dyrbi dla zapućowanja k. Smolerja předsydstwo samo zarjadowanje mačičneho domu na so wzać wot 1. januara 1882. Knihiskladnik Kapleř namjetuje, zo by so přichodnje 400 exemplarow Časopisa čiščało, dokelž je so ličba sobustawow M. S. rozmnožila. Do inventara žada a kupi so kopirowanska prasa.

7) Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 29. decembra 1881. Najwažniša naležnosć je blizke doplaćenje w Prazy, kotrež ma so z tym stać, zo so z přizwolenjom předsydstwa a wubjerka Towafstwa Pomocey dary, wot k. Smolerja nahromadzene (1361 hr. 18 p.), kaž tež dar z wotkazanja njeboh k. kublerja Michała Łahody z Bozankec (500 hr.) hypothekariscy na ležownosć M. S. požča, zbytne (4000 hr.) wobstarataj Hórnik a Mütterlein na cessiju. Přehladanje zličbowanja mačičneho domu přewzaštaj k. referendar Mütterlein a k. dr. Muka, zo by předsydstwo z wubjerkom zarjadowanje domu po postajenju potom přiwzać móhlo, kaž je to k. Smoleř z listom wot 3. decembra t. l. rad přizwolił. K temu kóncu maju so akty mačičneho doma wot nětka pismawjedžerzej přepodać. Skónčne so wot antikwara poskičeny serbski rukopis za knihownju kupi.

8) Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 22. měrca 1882. Přitomni: Hórnik, Fiedleř, Kapleř, dr. Muka a Mjerwa z předsydstwa, Mütterlein, Imiš a Jenč z wubjerka. Najprjedy přednošuje k. Kapleř, što je so dla noweho wudawka Bartkowej čitanki z jeje spisačelom a ze šulskim inspektorom k. dr. Wildom wujednało. Po móžnosći spěšnje dyrbi so lithografiski číšć pola Elssnera a typografiski w Smolerjec abo Monsec čišćeřni dokonjeć, korrekturu změjetaj Kapleř a Fiedleř. Farař Jenč wozjewja, zo je M. S. rjany rukopisny serbski słownik ze zawostenstwa fararja Junghaenela a druhe serbske knihi wot k. čěsliskeho mištra Lotze tudy dostała; džaknaj listaj wobstarataj Fiedleř a

Jenč. Na to postaji so dnjowski porjad za hłownu zhromadźiznu, kotraž budže tón króć na třełeńi, dokelž chce tam Bjesada zabawny wječor přihotować. Nětko přednošuje Mütterlein wobšernje wo ležownosći maćińeho domu a jeho zarjadowanju jako referent nakhwilueho zarjadowanskeho wubjerka, do kotrehož z nim dr. Muka a po kooptaciji M. Mjerwa słušataj. Zličbowanja do kónca lěta 1881 dowujednataj dr. Muka a referendar Mütterlein hiše z dotalnym zarjadowarjom. Při tym rozpomina so, kak maju so jstwy a dwórske lokale na ležownosći z nowa přenajeć a eventualnje trochu přetwarić. Městopředsyda powjeda, kak je so dopłaćenje w Prazy pola konsortia a Živnostenskeje Banki z přećelnej pomocu k. dr. Milde, k. Karla Pětra Kheila a z dźela tež k. F. Mastneho a k. E. Jelínka stało na 4. resp. 12. januara a zbytk na 12. februara. Na měsće hypothekariskeje wěstoty Živnostenskeje banki steja nětko: 4000 hr. tudomneho khěznika Mänsela, 2000 hr. fond J. I. Kraszewskeho, zbytne słuša Towaŕstwu Pomocy a Maćicy Serbskej samej, kotraž ma městopředsydze hiše 12. febr. wot njeho wułożene 720 hriwnow a někotre dopłaćenki w Prazy zaplaćić. Rozprawa wo cyłej należnosći poda so jako wosebity fascikul do aktow.

Wućahnył **M. Hórnik.**

Prisponjenje.

Kaž je z protokollow widčeć, stara so Maćica Serbska po swojich wyšnostnje wobtwjerdźenych statutach za zdźělanosć a moralnosć luda z wudawanjom serbskich spisow, a nětko přihotuje sebi tež widzomne sydlišćo — maćińy dom abo museum z knihownju a ze wšelakimi zběrkami. Hdyž Serbja sami po příkladze njeboh kublerja Michała Łahody z Bozankec a druhich za Maćicu Serbsku něsto wopruja a přećeljo našeho Serbowstwa nas podpjeraju, móže wona swoje khwalobne wotmyslenja docpěć. Serbam budže to jara wužitne, druhim ludam pak z cyła nješkódne! Jenož chauvinistowje mjez našimi susodami,

wot swojeje fantasije do błuda zawiedżeni, prócowanie M. S. hidźa a jeje podpjeranje přez druhe ludy zlě wukładuja. Tola naši Serbja po Bożej woli existuja, jich rěč je faktiscy słowjanska a nadobni ludžo, kotrychž humanitarne a křesćanske instituty tež w euzym kraju zajimuja, chcedža tehodla zjawne skutkowanje Maćicy Serbskeje sobu spomožeć. Zdželani Serbja pak budža so tež přichodnje za čestne wobstaće swojego luda starać a woprować, tež přichodnje budža knihi pisać a wudawać; přetož jim je duchownje zastarany serbski lud spodobniši, dyžli duchownje zakomđeny a z přeněmčowanjom wotupjeny. A tajke kulturne staranje a skutkowanje dowola sebi někotre nowiny mjenować — přehrěšenje na zbožu serbskeho luda! Wone hanja surowje wjednikow serbskeho naroda a khwala skónčje tajeńscy lud samón. Tola naš lud ani te wot nich khwalene samownosće měł njeby, hdy bychu jón zdželani Serbja prjedawšeho a nětčišeho časa ze serbskim słowom a ze serbskim pismom nje-wučili a jón tak njenawjedowali!

To wotmołwjamy přislodžefskim nowinam a jich złösćiwym dopisowarjam w měrcu 1882. Sława prawdze a sprawnosći!

Našim přečelam wozjewjamy, zo ma M. S. třoje sobustawy.

Jako rjadny sobustaw móže kóždy nad sobu rozkazowacy, samostatny, w němskim kejžorstwje bydlacy, bjezporočny, serbskeje rěče mócný mužski być.

Za wurjadne sobustawy płaća či, kotriž druhej narodnosći přislušeja abo we wukraju bydla. Tehorunja móža tež žónske wurjadne sobustawy być.

Za čestne sobustawy móža so mužowje pomjenować, kotriž su sebi wuznamne zasłužby wo towařstwo abo wo zdželaność serbskeho luda dobyli, njech w kraju abo we wukraju bydla.

Wšitke sobustawy, z wuwzaćom čestnych, maju lětny přinošk po 4 markach do pokladnicy płaćić a njejsu k žanemu druhemu rukowanju zwjazani. Hewak maju wšitke sobustawy přislušnosć, zo za wotpohlady towařstwa po móžnosći skutkuja.

Lětny přinošk do delnjołužiskeho wotrjada je 1 mark.

Zličbowanje M. S. w 34. lěće (1880).

A. Dokhody.

I.

Zbytk w pokladnicy.

Z lěta 1879 . . . . 10. 85. Z cyła . . . . 1791. 33.

II.

Domwzate kapitale.

Vacat.

III.

Dań z wupožcanych kapitalow.

Z lutowańje . . . . 31. 95.

Z akciov . . . . 4. 50.

36. 45.

IV.

Přinoški sobustawow.

Wot 86 sobustawow po 4 m.
(ale jedyn 2 m. 50 p.) . . 342. 50.

V.

Předzaplaćenje.

Z cyła (hl. Přinoški) . . 44. —

VI.

Dopłaćenje.

Z cyła (hl. Přinoški) . . 204. —

I.

Zaplaćenje wułožka.

Vacat.

II.

Wupožcene pjenzezy.

Vacat.

III.

Ćišć knihow.

Časopis č. 59 . . . . 159. 50.

Časopis č. 60 . . . . 159. 50.

Bibliske stawizny . . . . 1112. 50.

Cirkulary . . . . 6. 50.

Formulary kwitowankow . . 3. —

Cirkulary . . . . 12. 50.

Porto za jich rozpósłanie . . 4. —

1457. 50.

VII.

Z předawanja knihow.

Z cyła . . . . 1791. 33.

VIII.

Dobrowólne dary.

Hrabja Stefan Ciecierski w
Pobikrach . . . . 50. —

Sakske ministerstwo kulta
podpjero na wudače bibli-
skich stawiznow . . . . 600. —
650. —

IX.

Wśelčizny.

Papjera, kiž je z protyki na
1880 a ze spěwneje radosne 267. 73.

Zbytk při kupjenju a předaču
pjenzezych papjerow . . . . 12. —
279. 73.

Rekapitulacia.

Staw	I.	. . . .	10. 85.
"	III.	. . . .	36. 45.
"	IV.	. . . .	342. 50.
"	V.	. . . .	44. —
"	VI.	. . . .	204. —
"	VII.	. . . .	1791. 33.
"	VIII.	. . . .	650. —
"	IX.	. . . .	<u>279. 73.</u>

Do hromady 3358. 86.

B. Wudawki.

IV.

Wudawk protyki.

Papjera (jenož dżel)	. . . .	173. 40.
Wobrazy do njeje	. . . .	92. —
Ćišć	. . . .	252. —
		<u>517. 40.</u>

V.

Čestne myto.

Vacat.

VI.

Wjazanje knihow.

Protyka	. . . .	70. —
Spěwna radosé	. . . .	36. —
Časopis (61 a 62)	. . . .	18. —
Bibl. stawizny	. . . .	49. —
Knihi za knihownju	. . . .	4. 60.
		<u>177. 60.</u>

*

VII.		Rekapitulacia.	
W šelčizny.		Stav	III. . . . .
Papjera za spěwnu radosć a za pokračowanje protyki	569. 2.	" IV.	1457. 50.
Papjera za bibl. stawizny.	471. 60.	" VI.	517. 40.
Zawěścenie	18. 50.	" VII.	177. 60.
Votivna tafla	15. —	" VIII.	1136. 10.
Diplom	15. —		40. 66.
Dodawk k protyčnym wo- brazam	9. 35.		Do hromady
Nawěštki w serb. a němsk. nowinach	11. —		3329. 26.
Zaškleńcowanie votiv. tafla	4. 25.	Wšitke dokhody	3358. 86.
Kupjene knihi do knihownje	4. 18.	Wšitke wudawki	3329. 26.
Za rozpóslanie knihow	14. 20.	Zbytk w pokladnicy	29. 60.
Wotpiški musicalijow	3. —		
Porto pola pokladnika	1. —	Zamóženje.	
	1136. 10.	W lutowańi	907. —
		Na maćienym domje	15. 36.
VIII.		Akcie na S. Nowiny	90. —
Do delnjołužiskeho wotrjada.		Zbytk w pokladnicy	29. 60.
Wudate	40. 66.	Z cyła	1041. 96.

W Budyšinje, 20. hapryla 1881.

M. Mjerwa, pokladnik.

Přinoški sobustawow M. S.

W běhu 35. lěta (1881) zaplačichu přinošk tute sobustawy:

Na lěta 1883: k. Józef Dürich na Klášeře w Čechach.

Na 1882: kk. farař Wjelan w Slepom; professor Kopytčak z Tarnopola; J. Dürich na Klášeře; Jakub Just z Jaseńcy; farař Halabala w Syrowicach; lěkařník J. Lernet z Pardubic; wučeř Kocor z Hodžíja.

Na 1881: kk. kantor Jórdan z Popoje; farař Mrózak z Hroďišća; dr. med. Dučman tudy; farař Wjelan w Slepom; farař Mrózak z Budestec; farař dr. Kalich z Wujezda; wučeř Jenč z Draždžan; referendar Hanowski z Draždžan; farař Tešnař z Niedy; professor Kopytčak z Tarnopola; dr. Muka tudy; duchowny Kózlik z Komorowa; kubleř M. Kokla z Khrósćie; rěčník Parczewski z Kališa; K. P. Kheil z Prahi; wučeř Schütza z Rachlowa; professor Alexander Petrów z Krasnoufimska; kantor Hatnik z Bukec; wučeř Rostok z Drječina; professor Holan w Jekaterinosławje; praeses J. Łusčanski w Prazy; Józef Dyškant z Čorneho Kostelca; student

Delenčka w Prazy; stud. theol. Libš w Prazy; farař Raeda z Barta; farař Gólč z Rakec; J. Just z Jaseńcy; kapłan Lipič z Kulowa; wučeř Domaška z Wóslinka; wučeř Nyčka z Essena; Dr. jur. Kaizl z Prah; J. Lernet z Pardubic; hrabja Šćepan Ciecierski w Pobíkrach; superintendent Karas z Wojerec; diakonus Křižank w Kamjencu; rěčnik Mosig Kłosopolski z Lubija; překupc E. Lorenc tudy; farař Dučman z Radworja; wučeř Kocor z Hodžíja; wučeř Šołta z Kanec; překupc Mjerwa tudy; z Pětrohroda knježa: general-inženjer A. Falewicz, general-inženjer E. Jabłoński, inženjer A. Paszkiewicz, inženjer J. Przysiecki, inženjer K. Kunicki, inženjer S. Kunicki, inženjer S. Skórkowski († 1881), fabrikant S. Gležmer, zemjan S. Juszyński, zemjan J. Roszkowski, historik W. Bogusławski, student A. Łopaciński, student J. Falewicz, mathematikus J. Ilcewicz, doktor J. Wierzbicki, zastojnik J. Rokicki, zastojnik G. Lewicki, zastojnik J. Migdalski, zastojnik B. Adamowicz, zastojnik M. Roszkowski, zastojnik O. Murzynowski, advokat A. Grodzki; chemik M. Hórnik z Kulowa; kantor Liška z Hodžíja; piwařski mištr Radca z Prečec.

Na 1880: kk. farař Jakub z Njeswačidla; wučeř Šołta z Radworja; wučeř Kral na Sokoley; farař Sykora w Smělnej; farař dr. Kalich z Wujezda; kand. theol. Bart; farař Góslaw z Malina; Jednota w Khrósćicach; wučeř Schütza z Rachlowa; professor A. Petrów z Krasnoufimska; kapłan Kubaš z Njebjelčic; kantor Hatnik z Bukec; professor Holan z Jekaterinosława; serbski seminar w Prazy; farař dr. Renč w Klětnom; kapłan Lipič w Kulowje; redaktor Smoleř tudy; B. H. Paděra z Křimic; D. Holík w Němskim Brodze; J. Lernet; superintendent Karas z Wojerec; rěčnik Mosig Kłosopolski w Lubiju; překupc Lorenc tudy; farař Dučman z Radworja; wučeř Šołta z Kanec; kantor Liška z Hodžíja.

Na 1879: kk. farař Jakub z Njeswačidla; farař Sykora w Smělnej; farař dr. Kalich; farař Jäkel z Huski; farař Góslaw z Malina; knježna Melania Parczewska z Kališa; wučeř Schütza; A. Petrów; kantor Hatnik; professor Holan; serbski seminar w Prazy; lěkař dr. Česla z Neweklowa; rěčnik Mosig Kłosopolski; farař Dučman; wučeř Šołta z Kanec.

Na 1878: kk. farař dr. Kalich; farař Góslaw; prof. Holan; rěčnik Mosig Kłosopolski; farař Kordina z Minakała.

Na 1877: kk. rěčnik M. K.; lěkaf dr. Błažik z Bukec; farař Kordina.

Na 1876: kk. rěčnik M. K.; lěkař B.; farař K.

Na 1875, 1874, 1873: B.

W o z j e w j e n j e.

Dary za maćičny dom kwitujemy z přislušnym džakom w nowym serbskim časopisy „Łužica“, měsačne pod redakciju dr. Muky (němska pôstska adressa: Dr. phil. E. Mucke, Bautzen) wukhadzacym, dary za knihownju, za starožitnostnu a druhe zběrki pak w Smolerjowych Serbskich Nowinach. Adressa našeho pokladnika je němcy: Kaufmann M. Mörbe, Bautzen. — Na naprašowanja wo Maćicy wotmołwja so na listy pod addressu: Pfarrer M. Hórnik, Bautzen, Lausitz. Naš knihikupski komissinar ma addressu: Buchhändler Pech, Leipzig.

W o b s a h.

Róže. Pěsníč Radyserb	str. 3
Spěwy a basnje. Wot M. Kósyka	8
Wo našim futuriskim „du“. Podař dr. Pful	" 11
Delnjoserbske ludowe pěsňe. Z rukopisneje zběrki B. Markusa wupisał a přiruňal M. Hórnik	13
Frencliana II. Podawa dr. Ernst Muka	69
Přinoški sobustawow M. S.	79
Tři ballady. Po ludowych bajkach pěsní dr. Pful	81
Přerada markgrofy Gera. Episka basnja wot M. Kósyka	90
Pěseň wo wuherskej njewjesće. Zrukopisa B. Markusa podawa M. Hórnik	113
Frencliana III. Podawa dr. Muka	117
Słownko wo našich perfektach. Wot dr. Pfula	121
Dwě družbařské rěči. Podař M. Hórnik	123
Nekrolog XXII (Michał Róla). Wot M. Hórnika	126
Wukładowanje někotrych rostlinskich mjenow. Wot M. Rostoka	127
Rukopis dr. Antonia w Zhorjelu. Podař M. Hórnik	129
Přehlad serbskeho pismowstwa na lěta 1876—1880. Zestajař K. A. Jenč	131
Wučahi z protokollow M. S.	146
Přispomnjenje	151
Zličbowanje M. S. w 34. lěće (1880)	153
Přinoški sobustawow M. S.	154
Wozjewjenje	156